

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404243>

illustrator 14

Hans Wijers

Spreker op universiteitsdag
27 maart. 'Nederland
investeert te weinig in
onderwijs en wetenschap'

3

UVSV honderd jaar

Dochter Gwendolyn in de
voetsporen van moeder Ellen.
'Godin met eigen handen'

8

René Kahn

De keerzijde van de
schizofrenie. 'De tijd van
Freud is toch wel voorbij'

10-11

Academische omnivoren

Utrechtse geleerden
geportretteerd. Buys
Ballot, Donders, Kruyt
en de anderen.

12-13

Verder in dit nummer:

Nieuws	4/5
De opinie	9
Utrechtse geleerden	12/13
Vakgenoten	15
Illustrerzake	16 t/m 22
Publicaties	23
De Zijsprong	24

Uithof strategie

Nauwe samenwerking biomedische faculteiten

De vijf biomedische faculteiten in Utrecht streven ernaar om een gezamenlijke 'graduate school' op te richten voor al hun promovendi. De school wordt een van de speerpunten van het nieuw te vormen Academisch Biomedisch Cluster Utrecht (ABC), zo blijkt uit een onlangs verschenen notitie.

De oprichting van een biomedische graduate school is een van de projecten in de door Geneeskundedecaan prof.dr. W. Gispen ontwikkelde Uithofstrategie. Doel van dat project is om via intensieve samenwerking tussen de faculteiten Biologie, Diergeneeskunde, Farmacie, Geneeskunde en Scheikunde te komen tot een 'hecht en herkenbaar' biomedisch cluster, dat de internationale concurrentiepositie van het Utrechtse onderzoek moet verstevigen. Allereerst zal door de vijf decanen een schets worden gemaakt van het gewenste profiel van het Utrechtse biomedische onderzoek. Met name zal worden bekeken welke mogelijkheden voor excellent en innovatief onderzoek tot nu toe zijn blijven liggen. Op basis van de uitkomst van deze inventarisatie wordt een zo compleet mogelijk palet aan opleidingen geformuleerd. Daarin zal enerzijds plaats zijn voor nieuwe initiatieven op het gebied van bijvoorbeeld de chemische analyse en de biotechnologie, terwijl ook wordt gestreefd

naar uitbreiding van het onderwijsaanbod in de richting van de sociale en beleids-wetenschappen. Om greep te houden op de commerciële spin-off van het onderzoek zal op de parkeergarage in de Noord-Oosthoek van de Uithof een zogeheten incubator worden gebouwd, een bedrijfsverzamelgebouw voor startende ondernemers op biomedisch gebied. In die incubator die samen met het medisch cluster wordt ontwikkeld, zullen ook de al bestaande BV's onderdak kunnen vinden. Een belangrijke doelstelling van het ABC wordt het verstevigen van de banden met andere wetenschappelijke instituten zoals TNO en de Wageningse universiteit, en met het bedrijfsleven. Op termijn wordt daarom gestreefd naar de vestiging in de Uithof van een Biomedisch Topinstituut. Volgens de notitie zal daarbij zoveel mogelijk worden aangesloten bij al bestaande samenwerkingsverbanden en strategische allianties. (EH)

Het Utrecht gevoel:

bestaat het wel?
Hebben Utrechtse
afgestudeerden nog
iets met hun vroegere
opleiding? Enkele
opinions tussen weemoed
en wantrouwen.
Voorzitter Jan Veldhuis
twijfelt niet:
'De alumni zijn onze
ambassadeurs'.
Pagina 6 en 7

Hans Wijers over de internationale kennismarkt

'We zijn niet zo snel in dit land'

Waar kennis snel verouderd en de houdbaarheid van een universitair diploma beperkt is, groeit de vraag naar onderwijs en bijscholing. Gouden kansen voor de Nederlandse universiteiten. Maar die moeten ze dan wel met beide handen grijpen. Vindt Hans Wijers, oud-minister van Economische Zaken. Tijdens de Utrechtse Universiteitsdag op 27 maart verzorgt hij een lezing over de toekomst van de kennisinfrastructuur.

In Illustrer alvast een vooruitblik: 'Nederland investeert onvoldoende in onderwijs en wetenschap'

TWAN GEURTS

'Wat ik het afgelopen half jaar heb gedaan? Ach, ik heb besloten dat ik voorlopig niet meer achterom kijk. Politieke ambities? Die heb ik niet.'

Zo, het hoofdstuk lastige, persoonlijke vragen is snel afgewerkt. Hans Wijers heeft weinig trek om terug te blikken op de periode sinds zijn ministerschap. Pas geleden heeft hij de knoop doorgehakt. Hij gaat als 'Senior Vice President' van the Boston Consulting Group Europese en Nederlandse multinationals adviseren op het gebied van de ondernemingsstrategie. Wijers is zichtbaar enthousiast over het werk dat hem wacht. 'The Boston Consulting Group is gespecialiseerd in vernieuwende concepten en komt steeds met originele ideeën. Dat kun je alleen volhouden als je voortdurend jong talent binnenhaalt. Ik weet me omringd door snelle, slimme academici. Daarom heb ik nu zo'n aardige positie. Dat is toch de manier om jezelf ook een beetje jong van geest te houden.'

Zijn nieuwe werkgever – tevens zijn vorige: Wijers werkte er voor zijn ministerschap ook al – maakt veel werk van het speuren naar nieuw talent. 'We zijn daar veel verder in dan toen ik wegging, ik ben daar echt van onder de indruk. Dat gebeurt wereldwijd. Ook in Nederland op de universiteiten wordt er flink achterheen gejaagd. Als ze bij ons komen krijgen ze uiteraard eerst een intensieve training.'

Hadden ze die niet van hun universiteit moeten krijgen?

'Ik denk het niet, er zitten grenzen aan wat je van een universitaire opleiding kunt verwachten. Het is onmogelijk om alle afgestudeerden kant en klaar met precies de juiste vaardigheden en parate kennis af te leveren. Wat de universiteiten juist moeten doen is studenten scholen in een aantal academische basisvaardigheden. In het ordelijk en analytisch nadenken, het openstaan voor andere culturen, het leren samenwerken.' 'Dat wordt noodzakelijker en interessanter naarmate kennis sneller verouderd. Je ziet een onderwijsmarkt ontstaan die steeds

'Universiteiten moeten alert zijn.'

maar groeit. De houdbaarheid van een universitair diploma wordt steeds korter.'

Spelen de universiteiten daar goed op in?

'Ik denk dat er meer mogelijk is. Bij je afstuderen zou je een onderhoudscontract moeten kunnen afsluiten. Dat je de komende tien jaar voor een bepaalde prijs mag terugkomen om bij te scholen in die en die programma's. Je kunt je ook voorstellen dat een toekomstige werkgever daarin wil investeren. Wellicht zou je zoiets kunnen laten opnemen in je arbeidsvoorwaarden.'

Als je ambities koestert moet je voorop durven lopen

Dat zijn maatregelen die de overheid fiscaal kan stimuleren.'

'Als de universiteiten niet snel meegaan in deze ontwikkeling dan hebben ze het nakijken. Dan worden ze ingehaald door private initiatieven, dat gebeurt nu al hier en daar. Universiteiten die het goed doen zullen groeien en worden daarvoor beloond. Dat vraagt alertheid van de universiteiten.' 'Universiteiten komen steeds meer in Europees vaarwater terecht, voorziet Wijers. Dat betekent dat ze naast hun algemene, regionale opleidingsfunctie moeten werken aan hun positie op die Europese onderwijsmarkt. Dat betekent tevens verdere specialisatie, supranationaal. 'Daarvan ben ik overtuigd. De universiteiten staan straks veel meer dan nu midden in de samenleving. Ze zullen rekening moeten houden met de vragen uit de maatschappij, inclusief het bedrijfsleven.'

meer naar de maatschappij hebben gekeerd.'

Maar is de investering die we gezamenlijk plegen voldoende voor de toekomst?

'Nee, dat is niet het geval. Er is veel meer geld nodig, zeker voor het lager en middelbaar onderwijs. Je moet prioriteit leggen bij de kwaliteit van het onderwijspersoneel. Ook de investering in informatietechnologie in het onderwijs is van levensbelang. Dat gebeurt nu helaas toch maar mondjesmaat. We hadden in het vorige kabinet een plan gemaakt om daar nu eens royaal in te investeren, met meer computers in de klaslokalen, maar daar komt maar langzaam geld voor beschikbaar. Zonde! Kennis is de grondstof van de toekomst. Als je ambities koestert dan moet je ook voorop durven lopen. En dat kan ook best. Nederland is een rijk en spaarzaam land.'

Wat in Nederland ook niet goed van de grond komt, constateert oud-minister Wijers, is de vorming van nieuwe bedrijvigheid, groot en klein, rondom de universitaire centra. Zoals je dat in Boston of Cambridge ziet gebeuren. 'De High Tech Campus van Philips in Eindhoven is in dat opzicht goed nieuws. En ook de Twinning centers voor informatietechnologie, met een eerste vestiging rond de Watergraafsmeer, zijn hoopgevend. Maar het gaat allemaal niet zo snel in dit land, Nederland is een delta van traag stromende rivieren. Uiteindelijk zal het toch gebeuren. Over tien, vijftien jaar zul je rondom de universiteitssteden, en zeker bij de universiteiten die alert zijn, dit soort clusters van activiteiten aantreffen. Het lijkt me voor studenten wel spannend om in zo'n omgeving te werken. Het maakt het land er economisch ook een stuk interessanter op.' 'Nederland, zo luidt de vaste overtuiging van Hans Wijers, zou met de juiste inzet op een aantal gebieden zeker voorop kunnen lopen. In de agrarische sector, in de biotechnologie, in de milieuvriendelijke productie van duurzame goederen. 'Wat de informatietechnologie betreft: we moeten niet de illusie koesteren dat we de VS wel even zullen inhalen, maar er zijn genoeg niches waar we ons kunnen specialiseren.'

De universiteiten lijken nog een beetje huiverig om zich met dat bedrijfsleven in te laten.

'Daar spreekt weinig zelfvertrouwen uit. Ik ken de gevoeligheden. Ik heb in Groningen gestudeerd en was wetenschappelijk medewerker aan de Erasmus Universiteit. Een deel van de angst heeft bij sommigen wellicht te maken met onzekerheid over de kwaliteit van de eigen wetenschappelijke prestaties.' 'De ruimte voor het echte fundamentele onderzoek zal er altijd blijven, dat is essentieel. Maar voor de grote groep van wetenschappers mag toch gelden dat ze bij voorkeur bezig moeten zijn met dingen waarvoor belangstelling is in de samenleving. Wat is er nou opwindender? Daar hoeven we niet zo schrikachtig voor te zijn. Als je er maar voor zorgt dat niet de directeur marketing van Philips gaat uitmaken hoe het doctoraalprogramma van een faculteit eruit ziet.'

NRC Handelsblad commentator Piet Borst betitelde het jaar 1998 als een rampjaar, omdat er weer niet voldoende is geïnvesteerd in de noodzakelijke ontwikkeling van kennis en wetenschap.

'1998 was denk ik in meer opzichten een verloren jaar vanwege de verkiezingen. Wat de wetenschap en het onderwijs betreft: we moeten constateren dat het percentage Research en Development in het nationale inkomen de laatste tijd een stijgende lijn vertoont. En je moet bedenken dat het aandeel van de overheid in de kennisontwikkeling in Nederland al buiten proportie is vergeleken met veel landen waar meer privé wordt geïnvesteerd. Een ander belangrijk feit is, dat er tussen de verschillende partijen veel beter dan ooit wordt samengewerkt en dat de kennisinstellingen zelf, zoals het TNO maar ook de universiteiten, hun blik veel

Hans Wijers op Universiteitsdag 27 maart

Oud-minister van Economische Zaken dr. Hans Wijers geeft tijdens het ochtendprogramma van de Universiteitsdag zaterdag 27 maart a.s. een lezing over de ontwikkelingen in de kennisinfrastructuur. De andere spreker over dit thema is prof. dr. Hans Adriaansens, decaan van het University College Utrecht.

Voor informatie en aanmelding Universiteitsdag kunt u tot 22 maart bellen met Universiteit Utrecht: (030) 253 35 50.

Zie ook pagina 16 Illustrerzake.

Dubbeltalent

In een vorige bijdrage heb ik geklaagd over de geringe aandacht van omroepen voor wetenschap en van het publiek voor radio 5. Het radioprogramma waar ik toen over aarzde is er gekomen: Café De Wetenschap, dinsdagochtend 11.00 uur Radio 5.

Elke week praten we met gasten die een wetenschappelijke achtergrond paren aan artistieke activiteiten. Een psychiater die dicht, een chemicus die zingt, een schilderende psycholoog, een schrijvende bioloog, een beeldhouwende sterrenkundige, een wiskundige pianist, een elektrotechnicus-gitarist en ga zo maar door. Met deze 'dubbeltalents' ontstaat een ander soort gesprekken dan wanneer je, zoals gebruikelijk, de deskundigste deskundige bij een bepaald onderwerp neemt. Er ontstaan onverwachte associaties, de sfeer is beschouwender en minder uitleggerig. Niemand is met een onderwerp getrouwd, dus kan er meer worden gerelativeerd en gelachen. Daarnaast mogen de gasten hun artistieke kunnen tonen, wat bij schilders en beeldhouwers helaas niet lukt op de radio, maar bij schrijvers, dichters en musici wel. Deze 'kunstjes' moeten iets te maken hebben met het besprokene, en zo bereiken we een eenheid-in-afwisseling, die iedereen prima bevalt.

Bij deze veelzijdige mensen valt een aantal dingen op. Bijvoorbeeld dat de helft natuurkundige is. We hebben fysici die schrijven, musiceren, dansen, en vaak ook in de beoefening van hun kunst veelzijdig zijn. Zou dat iets met de aanleg of de ontwikkeling van hun brein te maken hebben, of met een selectie-effect (ik ben zelf fysicus, en soms melden ze elkaar aan)?

Verder hebben we moeite geschikte vrouwen te vinden. Daar zijn er al minder van in de wetenschap, maar ik vermoed dat ze zich in hun vak zo tot de tanden moeten wapenen dat er voor nevenactiviteiten naast een eventueel gezin geen ruimte is. Verder blijken zulke breed ontwikkelde mensen ontspanner en duidelijker over wetenschap te praten dan soortgenoten zonder frivole nevenactiviteiten. Er is vaak geprobeerd kunst en wetenschap in één programma onder te brengen. Meestal werd dan in hetzelfde uur zowel kunst als wetenschap besproken. Maar omdat mensen met een dubbele affiniteit moeilijk te vinden zijn, waren deze onderwerpen van elkaar gescheiden en werden ze gemaakt door verschillende mensen, die elkaar niet begrepen. Café De Wetenschap is volgens mij het eerste programma waarbij het lukt kunst en wetenschap tot een geheel te smeden.

Jammer dat u niet luistert.

Herbert
Blanckesteijn,
wetenschaps-
journalist

Ganzenbord om Frans te leren

De sprong

Afgestudeerd, en dan?

Naam: Jessica Munnikhuis (24)
Opleiding: Franse taal- en letterkunde
Afgestudeerd: augustus 1997
Baan: lerares Frans

Jessica Munnikhuis studeerde Franse taal- en letterkunde en volgde daarna de lerarenopleiding bij het IVLOS. Onlangs won zij de ZVA Talentprijs. Deze prijs wordt ieder jaar uitgereikt aan aankomende docenten die zich onderscheiden hebben op de lerarenopleiding. Munnikhuis ontwikkelde een Franse les in de vorm van een ganzenbordspel.

JOKE VAN DER GLAS

'Het is alleen maar een A4'tje met een parcours erop', zegt Jessica Munnikhuis, verbaasd over alle aandacht die haar 'vondst' krijgt. Het idee erachter is heel simpel: 'Uit onderzoek blijkt dat leerlingen woorden beter kunnen onthouden wanneer ze die hardop uitspreken.' Daarom ontwikkelde de studente vorig jaar als eindwerk op het IVLOS haar ganzenbordspel. Met een dobbelsteen moeten de deelnemers van het spel over het parcours. Iedereen heeft kaartjes met aan de ene kant een Nederlands woord en aan de andere kant een Frans. 'Als je bij-

voorbeeld op drie komt moet je een Nederlands woordje in het Frans zeggen. Ganzenbord is een manier om de leerlingen hardop woordjes uit te laten spreken. Maar het had ook net zo goed met een ander spel gespeeld kunnen worden.' Munnikhuis heeft haar systeem onderzocht bij twee groepen leerlingen. De ene groep speelde het spel en de andere niet. Daarna werden beide groepen getest, en na twee weken nog eens. De leerlingen die het spel gespeeld hadden, bleken meer woordjes langer te onthouden dan de leerlingen die het spel niet gespeeld hadden. Jessica Munnikhuis geeft nu Franse les aan een scholengemeenschap in Huizen. Het ganzenbordspel gebruikt Munnikhuis ook in de praktijk. 'Vooral in de brugklassen vinden ze het heel leuk. De leerlingen vragen er ook naar', vertelt de docente. 'Maar je moet het niet te vaak spelen. Dat gaat snel vervelen.' De winnares kreeg een sculptuur, een oorkonde en 2500 gulden. Wat ze met het geld gaat doen weet ze nog niet. 'Misschien een nieuwe computer kopen of deze zomer lekker met vakantie.'

Illustrerzijde

Utrechtse citaten uit de krant

Lorenz van Doornen, hoogleraar gezondheidspsychologie, over stress in de Volkskrant

'In de gezondheidspsychologie moeten we meer oog krijgen voor de samenhang tussen de fysiologie van de hersenen en de psychologie van de mens. Voor de verklaring van 'vage klachten' hebben we beide nodig. Psychosomatische klachten zijn uiteindelijk ook gewoon lichamelijke klachten; de hersenen zijn namelijk ook een orgaan.'

Karel van Rosmalen, tot voor kort directeur programma onderzoek Universiteit Utrecht, over de strategische allianties van de Universiteit Utrecht met het bedrijfsleven in NRC Handelsblad

'Een strategische alliantie is de stap die je zet als je besluit net niet te fuseren. Daarmee komen we weg uit de oude contractenbusiness: jij bent opdrachtgever, ik ben opdrachtnemer. Hier geldt: keep up the good work. Jij bent van de yoghurt, ik van het ijs, laten we samen yoghurt-ijs maken. Met een alliantie zegt een bedrijf, doe onderzoek, en als je iets vindt staan wij vooraan. Daar betaalt het bedrijf dan een prijs voor. Net zoals dat de universiteit een

percentage krijgt van de resultaten van de commercialisering. Je loopt het risico dat er na vijf jaar onderzoek niets uitkomt. Maar als het bingo is, dan delen wij ook mee.'

Pieta van Beek, onlangs gepromoveerd op een proefschrift over Anna Maria van Schurman, de eerste studente van Nederland in het AD

'Ik studeer nu ook Hebreeuws om haar teksten in die taal beter te kunnen verstaan. Zij verdient het dat haar teksten toegankelijk worden gemaakt voor een groter publiek. Ze was de eerste die zich duidelijk uitsprak over de studie der vrouw, die haar eigen gang ging, haar visie volgde, hoe weinig die ook door de massa gedeeld werd, kortom een markante vrouw. En ik heb het tenslotte aan haar te danken dat ik ben geworden wie ik nu ben. Toen in 1978 het 300ste sterfjaar van de in onze reformatorische kringen zo bewonderde Van Schurman werd herdacht, kon ik mijn ouders ervan overtuigen dat zij toch ook haar talenten had mogen ontwikkelen. Uiteindelijk kon ik een beurs aanvragen en in Utrecht Nederlands gaan studeren.'

Peggy Cohen-Kettenis, bijzonder hoogleraar genderontwikkeling en psychopathologie, over tijdig beginnen met (hormoon)behandeling van transseksuele pubers in NRC Handelsblad

'Als u nou behandelaar zou zijn en u zou een jongen van vijftien of zestien bij u

krijgen die een stabiele indruk maakt, die er verstandig over kan praten, die lang heeft nagedacht en soms al een aantal jaren in therapie is geweest. Zijn stem daalt, de baard groeit, en je weet, als je nog twee jaar wacht met opereren is het te laat, dan zal 'zij' er altijd mannelijk uit blijven zien. Zou u dan wachten? Je richt schade aan door te wachten. Langdurige psychische schade.

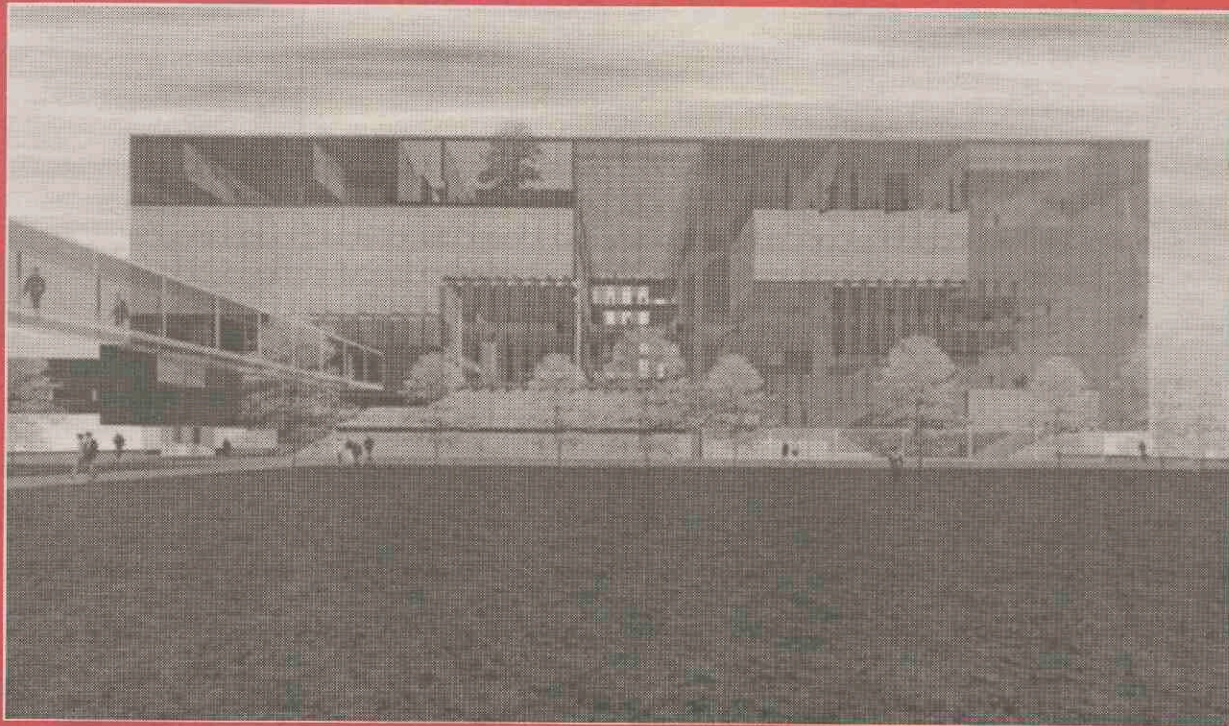
Het eerste beeld dat mensen hebben van transseksuelen is dat van een slechtgelukte vrouw. Bij wie je in één oogopslag ziet dat ze ooit man zijn geweest. Ze hebben een hoekige bouw, baardgroei, lage stem. Die tragiek kun je voorkomen door vroeg in te grijpen.'

Han Entzinger, hoogleraar economie en beleid over het asielzoekervraagstuk in HP/De Tijd

'Het is typisch Nederlands om alles te willen weten en controleren. Daarom moet alles punctueel verlopen en duurt de procedure zo lang; daarom zijn wij zo aantrekkelijk voor avonturiers, want hoe langer het duurt, hoe groter de kans dat je mag blijven. In andere landen zeggen ze zodra asielzoekers zijn uitgeprocedeerd: wegwezen. De opvangproblemen die Cohen voorziet, worden niet alleen veroorzaakt door de instroom, maar ook door de geringe uitstroom. Wij willen het beste jongetje van de klas zijn, waaraan een zeker moreel superioriteitsgevoel niet vreemd is. Je kunt ze beter na twee maanden al vertellen dat ze terug moeten.'

Bibliotheek in de wolken

Boekendepots die als wolken in het gebouw hangen. Dat is het beeldbepalende kenmerk van de nieuwe universiteitsbibliotheek die vanaf september zal verrijzen in het centrum van De Uithof. Architect Wiel Arets kreeg bij de Utrechtse welstandscommissie alle lof voor zijn ideeën. De nieuwe universiteitsbibliotheek behelst een acht verdiepingen tellend gebouw met een grotendeels glazen gevelconstructie en een totaal vloeroppervlak van 24000 vierkante meter. In het gebouw kunnen 3 miljoen boeken worden ondergebracht. Naar verwachting zal de nieuwe bibliotheek in september 2001 opgeleverd worden. Met het hele project is een bedrag van 100,5 miljoen gulden gemoeid. (XB)

Cornelissen decaan Diergeneeskunde

Prof. dr. A.W.C.A. (Albert) Cornelissen wordt de nieuwe decaan van de faculteit Diergeneeskunde. Cornelissen is de opvolger van prof.dr. H. de Vries die onlangs is benoemd tot algemeen directeur van het Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid en de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (IDLO).

Na zijn studie biologie aan de Universiteit van Amsterdam promo-

veerde Cornelissen (1951) in 1982 aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht bij de afdeling Tropische Diergeneeskunde. In de jaren daarna was hij onder meer werkzaam als senior-onderzoeker bij het Nederlands Kanker Instituut in Amsterdam en als hoofd van de afdeling Moleculaire Parasitologie van het Max-Planck-Institut für Biologie in Tübingen, Duitsland. Momenteel

bekleedt Cornelissen naast zijn hoogleraarschap Parasitologie tevens de functie van vice-decaan bij de faculteit Diergeneeskunde. Verder is hij onder meer voorzitter van het bestuur van de Stichting voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Tropen en Ontwikkelingslanden (WOTRO), onderdeel van het NWO en voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Parasitologie.

Minimum gezondheidzorg is mensenrecht

Overheden moeten hun onderdanen een bepaald minimumniveau aan gezondheidszorg garanderen. Ook moeten landen hun inwoners beschermen tegen milieuvervuilende activiteiten die schadelijk zijn voor de gezondheid. Dit concludeert mr. Brigit Toebes in haar proefschrift 'Het recht op gezondheid als mensenrecht in internationale wetgeving'. Zij promoveerde op 20 januari aan de faculteit Rechten van de Universiteit Utrecht.

In tegenstelling tot de burger- en politieke mensenrechten, is vaak niet duidelijk welke verplichtingen voor de overheid voortvloeien uit 'het recht op gezondheid', zoals geformuleerd in een aantal mensenrechtenverdragen. 'Landen zijn vaak bang voor de financiële consequenties als zij zo'n recht garanderen', aldus Toebes. 'Bovendien is de inhoud nogal vaag. Je kunt er als overheid niet voor zorgen dat iedereen gezond is.'

Volgens de onderzoekster zouden inwoners waar ook ter aarde, aanspraak moeten kunnen maken op een aantal basisvoorzieningen in de gezondheidszorg. Dat zijn in ieder geval de zorg rond zwangerschap en bevalling, de zorg voor het kind, inenting tegen de meest voorkomende infectieziekten, adequate behandeling van reguliere ziektes en letsel en

noodzakelijke medicijnen. Ook schoon drinkwater en riolering, gezonde arbeidsomstandigheden en een schoon leefmilieu horen daarbij. Verder moeten landen er voor zorgen dat de diensten die zij bieden, bepaalde individuen en bevolkingsgroepen niet uitsluiten. De zorg moet betaalbaar zijn, maar ook geografisch goed verspreid. Het bouwen van grote gespecialiseerde ziekenhuizen in de hoofdstad zonder te zorgen voor rurale gezondheidscentra is een schending van het recht op gezondheid, aldus Toebes.

Rechterlijke toetsing

De onderzoekster vraagt zich af hoe het recht op gezondheid door rechters getoetst zou kunnen worden. Zij concludeert dat dit met name aan de orde is als de overheid nalaat haar burgers tegen schadelijke activiteiten te beschermen of dat zij zelf de gezondheid schaadt. Dat geldt bijvoorbeeld als omwonenden van een vervuilde fabriek gezondheidsproblemen krijgen, of als oliewinning in een natuurgebied nadelige gevolgen heeft voor het leefmilieu. Inspanningsverplichtingen van de overheid zijn volgens Toebes moeilijker te toetsen, omdat het niet duidelijk is hoe ver de plicht van de overheid precies strekt op het terrein van de gezondheid.

Auto niet langer norm mobiliteit

Ruimtelijke ordening kan een belangrijke rol spelen bij het terugdringen van het autogebruik. Rekeningrijden en andere technologische oplossingen gaan voorbij aan de noodzakelijke en mogelijke gedragsveranderingen. Niet de auto maar het individu moet de norm van mobiliteit zijn. Dat is de boodschap van de Utrechtse vervoersgeograaf dr. Martin Dijst en de Amsterdamse vervoersplanoloog prof.ir. Frank Le Clercq in hun video 'De steenworp, een vergeten maat', een bijdrage van de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam aan de grote VSNU-manifestatie 'Geen kopzorgen voor morgen'.

In de video pleiten Dijst en Le Clercq voor een terugkeer naar de bron van de mobiliteit: het individu. Mensen krijgen het steeds drukker in hun werk en in hun vrije tijd. Tweeverdieners met en

zonder kinderen, ouderen, in de stad of op het platteland, iedereen woont, werkt en recreëert binnen de eigen specifieke actieruimte. Een cultuuromslag is pas mogelijk wanneer we beter begrijpen welke mogelijkheden deze personen hebben om hun gedrag te wijzigen, zonder hun dagelijks leven teveel geweld aan te doen. Vanuit dit uitgangspunt komen Dijst en Le Clercq met een aantal concrete ruimtelijke oplossingen. De aanpak van verkeers- en vervoersproblemen moet niet alleen op nationaal niveau worden aangepakt maar juist op lokaal en regionaal niveau. Het rekeningrijden is volgens Dijst en Le Clercq dan ook niet de oplossing voor het fileprobleem. Volgens hen moet juist het openbaar vervoer een centrale rol gaan spelen in de ruimtelijke inrichting van stadsgewesten. Op lokaal niveau

zijn lopen, fietsen, beltaxi's en bezorgdiensten de belangrijkste vervoerswijzen.

Voorzieningen en werkgelegenheid worden zoveel mogelijk op een steenworp afstand van de woning of het station gepland. Kleinschalige voorzieningen in de stad zijn beter lopend en met de fiets te bezoeken dan het grote ziekenhuis, de megasupermarkt en de sportvelden aan de rand van de stad. Goede voorbeelden hiervan zijn de op loopafstand geclusterde voorzieningen voor kinderen rondom scholen in het nieuwe Utrechtse stadsdeel Leidsche Rijn en de op fietsers afgestemde ruimtelijke inrichting van de stad Houten. Informatie: faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, secretariaat Stadsgeografie, Postbus 80.115, 3508 TC Utrecht, tel (030) 253 13 99, fax (030) 253 20 37, email s.peters@geog.uu.nl

Hoogleraren

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun oratie (aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur)

- Prof. dr. A. Hagenbeek, Faculteit Geneeskunde, 16 maart
- Prof. dr. L. de la Rive Box, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, 17 maart
- Prof. dr. E. De Kadt, Faculteit Sociale Wetenschappen, 17 maart
- Prof. dr. W. Denslagen, Faculteit Letteren, 19 maart
- Prof. dr. T.A. Boon, Faculteit Geneeskunde, 23 maart
- Prof. dr. B. Hessel, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 24 maart
- Prof. dr. J.M.T. De Bakker, Faculteit Geneeskunde, 13 april
- Prof. dr. P.L. de Boer, Faculteit Aardwetenschappen, 14 april
- Prof. dr. E.P. Verlinde, Faculteit Natuur- en Sterrenkunde, 15 april
- Prof. dr. G.P. Freeman, KTU, 6 mei
- Prof. dr. Ch. W. Backes, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 19 mei
- Prof. dr. ir. J.J.W. Lagendijk, Faculteit Geneeskunde, 20 mei
- Prof. dr. J.A.M. Raaijmakers, Faculteit Farmacie, 1 juni
- Prof. dr. A.W. Broekmans, Faculteit Farmacie, 1 juni
- Prof. dr. I.M. Hoepelman, Faculteit Geneeskunde, 3 juni
- Prof. mr. L.A. Geelhoed, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 9 juni
- Prof. dr. H.A.W. Hazewinkel, Faculteit Diergeneeskunde, 10 juni
- Prof. dr. J. Oosten, Faculteit Sociale Wetenschappen, 16 juni

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun afscheidscollege (aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.00 uur)

- Prof. dr. E.M.V.M. Honee, KTU, 18 maart (16.15 uur)
- Prof. dr. Ph. A. Idenburg, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 12 mei
- Prof. dr. W.H.G. Wolters, Faculteit Geneeskunde, 11 juni (Nicolaikerk)

Eredocoraten Couclelis, Scriver en Widom

De Universiteit Utrecht zal tijdens de diesviering op 26 maart 1999 eredoctoraten uitreiken aan de Griekse hoogleraar geografie Helen Couclelis, de Canadees Charles Scriver, hoogleraar humane genetica en de Amerikaanse scheikundige Benjamin Widom.

Mw.prof.dr. Helen M. Couclelis (1944), hoogleraar Geografie aan de Universiteit van Californië, Santa Barbara (VS), wordt voorgedragen door de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Begonnen als architect en stedenbouwkundige in haar geboorteland Griekenland, is zij in de afgelopen 20 jaar uitgegroeid tot een geografe van grote internationale faam. Naast haar hoogleraarschap is zij momenteel een van de directeuren van het

NCGIA (National Center for Geographic Information and Analysis), een toonaangevend instituut op het gebied van wetenschappelijk en praktisch onderzoek op het terrein van de geografische informatie.

Prof.dr. Charles R. Scriver (1930), hoogleraar Pediatrie, Biologie en Humane Genetica aan de McGill Universiteit in Montreal (Canada), wordt voorgedragen door de faculteit Geneeskunde. Het eredoctoraat voor Scriver is een belangrijke en toepasselijke onderscheiding in het kader van de opening van het nieuwe Wilhelmina Kinderziekenhuis en het Centrum voor Medische Genetica. Het levenswerk van Scriver op het terrein van metabole ziekten bin-

nen de pediatrie reflecteert voor een belangrijk deel de baanbrekende ontwikkelingen op dit gebied binnen het WKZ in de afgelopen jaren. Zijn visie op het gebruik van bevolkingsonderzoek in de zoektocht naar erfelijke metabole ziekten heeft belangrijke consequenties gehad voor de genetische pediatrie in Canada en was in hoge mate bepalend voor het overheidsbeleid op dit terrein. Scriver is momenteel mede-directeur van het CGDN (Canadian Genetics Diseases Network).

Prof.dr. Benjamin Widom (1927), hoogleraar Chemie aan de Cornell University te Ithaca, New York (VS), wordt voorgedragen door de faculteit Scheikunde. Widom heeft gedurende vele jaren baanbreken-

de bijdragen geleverd aan het begrip van vloeistoffen en de daarin voorkomende grensvlakken. Zijn inzicht heeft gezorgd voor de huidige kennis over de wijze waarop het samenspel van aantrekkende en afstotende wisselwerkingen de eigenschappen van de vloeibare toestand bepaalt. In eerste instantie richtte Widom zijn aandacht op eenvoudige vloeistoffen maar gedurende de laatste 15 jaar concentreerde hij zich voornamelijk op complexe vloeistoffen zoals micro-emulsies, polymeeroplossingen en colloïdale dispersies. Dit alles heeft ertoe geleid dat deze vakgebieden een heldere basis hebben gekregen.

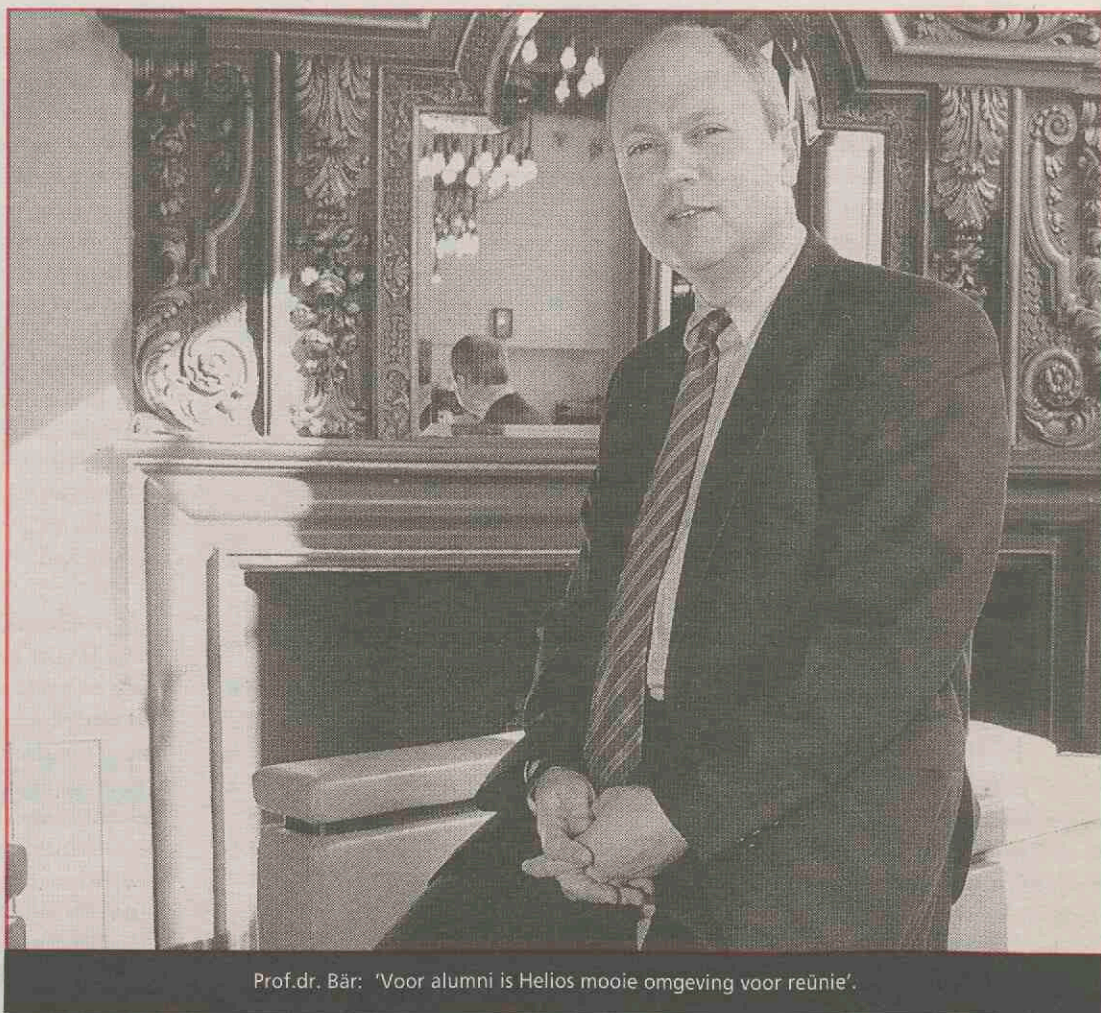
Faculty Club Helios open voor alumni

De Faculty Club is klaar. Vanaf 4 januari draait Helios, de club voor medewerkers en alumni van de universiteit op volle sterkte. In het stijlvolle pand in de binnenstad, Achter de Dom 7, hebben inmiddels zo'n 750 leden hun eigen exclusieve plek gevonden.

'Je ontmoet hier de hele universiteit: academische mensen van andere disciplines die je anders niet zo snel tegen zou komen', vertelt de voorzitter van de Faculty Club, prof.dr. P. Bär. 'Je bent er 'ondergelijken', die ook niet raar opkijken als je er gaat zitten met een grote stapel paperassen'.

Met de speciale toegangspas krijgen alleen leden letterlijk en figuurlijk toegang tot de club, die is onderverdeeld in twee delen. De benedenverdieping, met de 'huiskamer', de biljartkamer en aangrenzend de tuin, is exclusief voor leden van de Faculty Club. Leden kunnen hier doordeweeks binnenlopen om de krant te lezen, iets te drinken of te eten. Fax, mail en internet staan ook tot de beschikking.

De bovenverdieping bestaat uit twee zalen: de Kanunnikenzaal, waar bijeenkomsten als congressen, buffets en recepties tot tachtig personen kunnen plaatsvinden, en de Sterrecamer, een vergaderannex eetzaal voor ongeveer twintig personen. Deze ruimtes zijn in

Prof.dr. Bär: 'Voor alumni is Helios mooie omgeving voor reünie'.

principe door iedereen te huren, hoewel leden voorrang genieten en er voor een gereduceerd tarief terecht kunnen. 'Voor alumni biedt de club een mooie omgeving voor een reünie

met studievrienden', aldus Bär. 'Het is bijvoorbeeld mogelijk om eens in de maand op een vaste tijd een tafel te reserveren. Leden die in de binnenstad van Utrecht wonen of werken, hebben met de

tuin bovendien een rustig privé-terras tot hun beschikking.'

Met de bon die u op pagina 21 van deze Illuster vindt, kunt u zich aanmelden als lid van de Faculty Club.

Sorry professor

Ik moet u iets bekennen: ik heb mijn alma mater teleurgesteld. Onlangs ontving ik *Illustrer*, het alumni-magazine van de Universiteit Utrecht. En daarin vertelt prof. dr. Vliegenhart, voorzitter van het universiteitsfonds, dat een enquête onder Utrechtse alumni had aangetoond dat wij er helemaal niet trots op zijn dat we in Utrecht gestudeerd hebben. "Ik vind het pijnlijk dat het Utrecht-gevoel van onze afgestudeerden zo lauw is." En ik moet eerlijk bekennen dat ik bij 'Utrecht' eerst denk aan de terrasjes langs de Oude Gracht, dan aan de Dom en de plaatselijke FC, nog zo wat dingen, en dan pas aan 'mijn' universiteit. Hoewel ik er toch bijna zes jaar gestudeerd, en zeven jaar gewerkt heb, word ik nauwelijks warm van binnen wanneer de Universiteit Utrecht weer eens in het nieuws komt. Misschien is het de volksaard. Misschien ligt het ook aan het Nederlandse gelijkheidsdenken, waardoor alle universiteiten ongeveer dezelfde grijstint hebben. Maar het heeft ook iets kunstmatigs, dat ik een 'Utrecht-gevoel' moet hebben, in een tijd dat instellingen om het hardst roepen dat onderzoekers niet moeten promoveren in de stad waar zij gestudeerd hebben. En waarin de universiteit 'bedrijfsmatiger' moet gaan werken. Dus: een baan voor het leven bestaat niet meer, werknemers moeten investeren in zichzelf, en liefst als zelfstandig ondernemer hun diensten aanbieden.

"We doen het niet om het geld", stelt Vliegenhart. Dat klinkt niet echt overtuigend. Waarom zou hij mij anders nodig hebben? De Universiteit Utrecht kan mij van een 'netwerk' voorzien, waarmee ik mijn voordeel kan doen. O ja? Toen ik een jaar of drie geleden baanzoekend was, na zeven jaar lang met mijn onderzoek te hebben bijgedragen aan de reputatie van het Utrechtse biomedische cluster heb ik de afdeling mobiliteit en opleiding verzocht twee 'netwerkgesprekjes' te regelen. Maar dat heb ik ten slotte zelf moeten doen, want men had het te druk. De meeste Nederlandse studenten kiezen voor die universiteit die het dichtst in de buurt staat. Nu ik in Roden woon, netwerk ik wel in Groningen, mocht ik daar behoefte aan hebben. En als zelfstandig ondernemer schrijf ik stukjes voor het alumniblad van de RUG. Sorry, professor Vliegenhart.

René Franssen
wetenschapsjournalist.

Deze column werd eerder geplaatst in de *Universiteitskrant Groningen*.

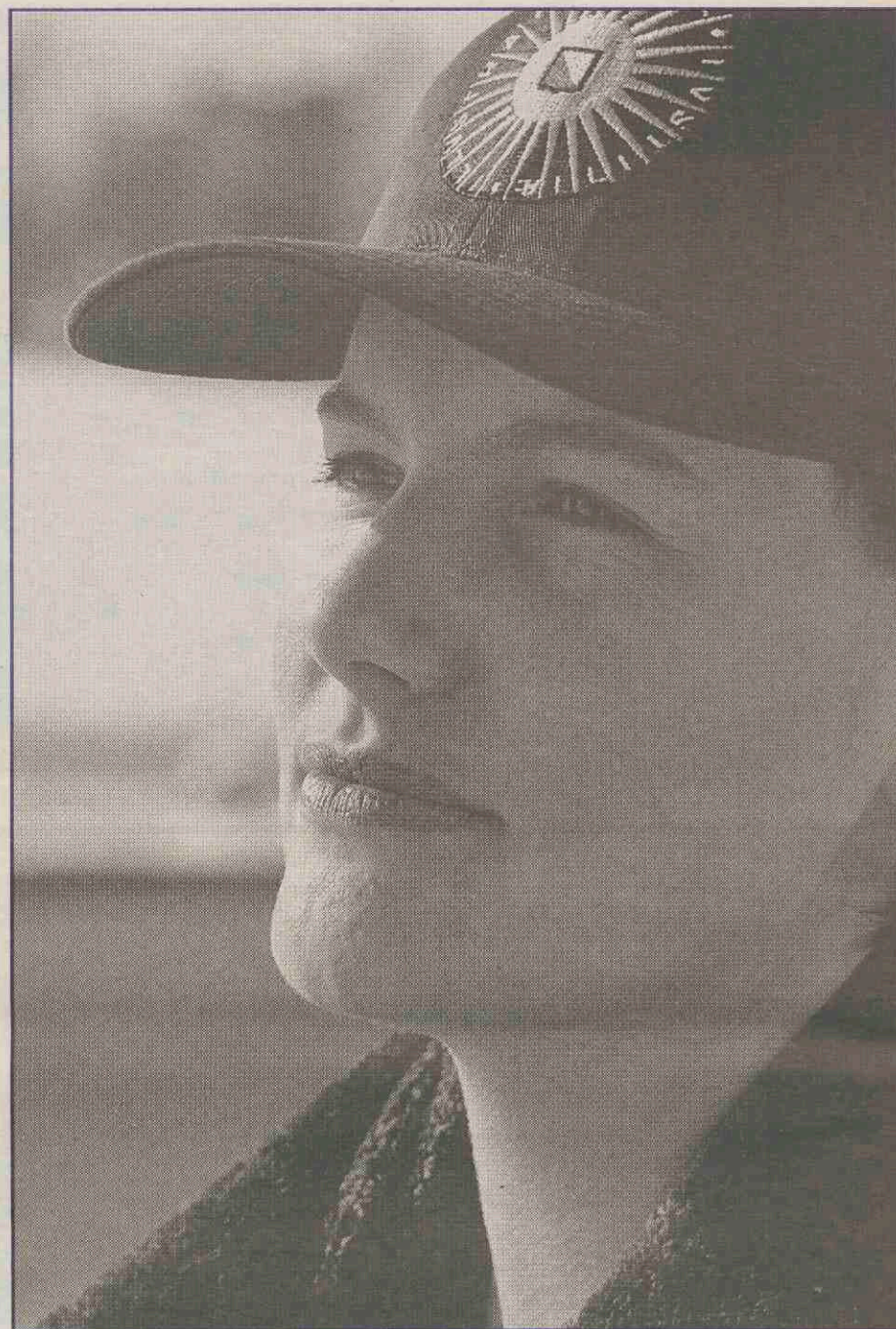
Het Utrecht gevoel

De Universiteit Utrecht wil meer contact met haar afgestudeerden. Waarom eigenlijk? Is er wel een voedingsbodem voor zoiets als een 'Utrecht-gevoel'?

Jan Veldhuis, voorzitter van het college van bestuur, denkt van wel. Hij ziet voldoende kansen om de banden tot wederzijds voordeel te versterken. Hij bestrijdt de suggestie dat het de universiteit louter te doen is om het geld van de alumni.

PETER GIESEN

Veel afgestudeerden hebben jarenlang niets van de universiteit gehoord en worden plotseling uitgenodigd zich betrokken te voelen bij het wel en wee van hun vroegere opleiding. Sommigen reageren wantrouwend, zo bleek uit een recent onderzoek. Wat wil die

'Alumni zijn onze

Weemoed

Marjet van Zuijlen, Tweede Kamerlid PvdA, studeerde geschiedenis

'Ik denk eerder met weemoed aan de stad terug dan aan de universiteit. Ik denk ook dat je eerder vanwege de stad dan vanwege de universiteit in Utrecht gaat studeren. Ik heb ook geen goede herinneringen aan de huisvesting van de universiteit. De Uithof, dat is wel heel wezensvreemd aan wat studeren is, vind ik. Verder heb ik helemaal geen slechte tijd gehad, hoor. Maar mijn melancholie geldt toch veel meer de stad. Als de universiteit wil dat haar afgestudeerden een 'Utrecht-gevoel' hebben, moet ze toch iets eerder beginnen met het cultiveren daarvan. Nu sta je daar toch een beetje raar tegenaan te kijken, omdat je er tijdens je studie nooit iets van gehoord hebt. Er is weinig voedingsbodem voor. Mijn loyaliteit ligt ook eerder bij de vakgroep

geschiedenis dan bij de universiteit.

Als je alumni wilt benaderen, moet je dat individueel doen, denk ik. Ik zal nooit naar grootschalige conferenties, reünies of universiteitsdagen gaan. Dat is misschien leuk als je bejaard bent en niks meer te doen hebt. Maar als de universiteit mij vraagt om iets voor ze te doen, ben ik daar best toe geneigd. Maar ja, tot nu hebben verschillende universiteiten mij gevraagd gastcolleges te geven, behalve de Universiteit Utrecht.

Mijn universiteit

Marianne Verkoelen, Projectleider achterstandswijk Eindhoven, studeerde algemene sociale wetenschappen.

'Utrecht is toch mijn universiteit. Als ik op de snelweg rijd en ik zie De Uithof liggen, dan is dat toch wel een heel eigen plek. Hetzelfde geldt overigens voor de stad Utrecht, die zal ook altijd een speciale plaats

blijven houden. Ik volg de universiteit nog wel een beetje, ook omdat er nog vrienden van mij werken.

Ik vind het wel goed dat de universiteit de banden met afgestudeerden wil aanhalen. Volgens mij kan de universiteit veel van alumni leren, vooral wat betreft de aansluiting van de opleiding op de praktijk. Het lijkt me ook wel leuk om met clubjes alumni uit een vakgebied thema-bijeenkomsten of excursies te organiseren, om te reflecteren op je studie en je vakgebied. Het probleem is natuurlijk wel dat zulke dingen op papier heel leuk lijken, maar dat je in de praktijk nooit tijd hebt.'

Oude vrienden

Menno Bentveld, Programmamaker Vara, studeerde algemene letteren

'Ik heb zeven jaar in Utrecht gewoond en gestudeerd. Dat is toch een deel van je

universiteit toch van ons? Geld soms? Maar veel alumni blijken het hernieuwde contact ook wel te waarderen. Ze vinden het bijvoorbeeld prettig dat ze het alumniblad Illuster krijgen thuisgestuurd. Een teken van herkenning. Dat alleen al versterkt de band. Wat beoogt de Universiteit Utrecht nu precies met haar alumnibeleid? Een aantal kritische vragen aan de voorzitter van het college van bestuur.

Droomt Jan Veldhuis van Amerikaanse taferelen waarbij afgestudeerden soms tientallen miljoenen aan hun oude universiteit overmaken?

'Nee, wij dromen niet van grote donaties. Het is niet reëel om in Amerikaanse termen te denken. Aan een universiteit als Harvard wordt bijna de helft van de studenten toegelaten, omdat hun ouders jarenlang flink hebben bijgedragen. In alumni-bladen staat ook openlijk te lezen hoeveel iedereen heeft gegeven. Zoiets is in Nederland niet denkbaar. We verwachten van alumni niet dat zij bijdragen aan onze basistaken, onderwijs en onderzoek. Wel zouden we hen graag benaderen voor speciale projecten, bijvoorbeeld bijzondere leerstoelen, studentenactiviteiten of het onderhoud van bijzondere collecties'

'We zijn dus zeker ook om financiële redenen geïnteresseerd in goede relaties met onze afgestudeerden. Maar we zouden vooral graag zien dat alumni meedenken over ons onderwijs en onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van een Raad van Advies, per opleiding of onderzoeksinstituut. De juridische faculteit staat te trappelen om te praten met mensen uit de praktijk, zoals advocaten, officieren van justitie of bedrijfsjuristen. Verder voeren we een alumni-beleid uit relationele overwegingen. We willen graag contact onderhouden met macht-

hebbers, *decision makers* of hoe je ze ook wilt noemen. Zij kunnen onze ambassadeurs zijn. Dat is belangrijk in een tijd waarin de universiteiten zich willen profileren en meer met elkaar concurreren. Daarnaast zijn verschillende beroepsgroepen, waarvoor wij opleiden, van belang. Neem de vwo-leraren. Zij kunnen adviseren over de aansluiting tussen middelbare school en universiteit. Ook vanuit marketing-oogpunt zijn zij belangrijk, omdat ze leerlingen kunnen adviseren naar Utrecht te gaan.'

Maar wat is het belang van een grotere binding met de universiteit?

'Ik denk niet zozeer in termen van belang. Ik geloof dat alumni recht hebben op een band met de universiteit. Hun studie heeft een grote invloed op hun loopbaan en hun leven. Het is toch de mooiste tijd van je leven, vind ik, en velen met mij. Veel mensen vinden een partner in hun studententijd en doen er veel vrienden op. Het is mooi dat er een band blijft met die periode.'

Dat klinkt mooi, maar vriendschappen kunnen toch ook in het informele circuit onderhouden? Daarvoor hoeft je geen 50 of 100 gulden aan het Universiteitsfonds over te maken.

Veldhuis: 'Voor vriendschappen die al bestaan is dat niet nodig. Maar wie oude, verloren contacten wil aanhalen, voor vriendschap of voor carrière; wie gebruik wil maken van het onderwijs en onderzoek van de universiteit, of daaraan willen bijdragen. Voor al diegenen is het goed om onderdeel te zijn van het alumninetwork, ook voor wie alleen herinneringen wil ophalen.'

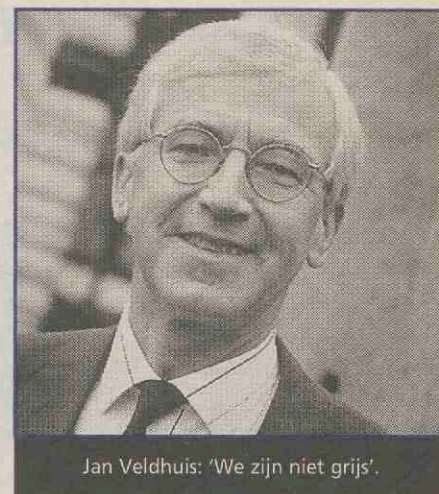
Is het imago van de Universiteit Utrecht niet te grijs en te wazig om een echt Utrecht-gevoel te kweken?

'Alle donders, we zijn helemaal niet wazig!

Utrecht is een brede universiteit, met 58 studierichtingen. We zijn ook breed wat sociale herkomst van studenten betreft, van zeer behoudend tot prettig progressief. Ook zijn we breed als je kijkt naar geografische herkomst. We zijn de meest nationale universiteit van Nederland, mede door onze centrale ligging uiteraard. Maar Amsterdam, Leiden en Groningen zijn provinciale universiteiten vergeleken bij ons. Nou kun je negatief doen en zeggen: die breedte maakt ons grijs. Ik zeg dan: we zijn niet grijs, maar veelkleurig. Bovendien zijn we gewoon goed. 'Utrecht is de beste universiteit van Nederland', vonden de Nederlandse hoogleraren laatst in een Elsevier enquête. In menig vakgebied kunnen we ons meten met de Europese en wereldtop, aldus internationale tijdschriften als *Science* en *Nature*. Zeker, de breedheid maakt het soms moeilijk ons imago te focussen. We hebben geen eenregelige slogan die meteen duidelijk maakt waar Utrecht voor staat.'

Is een alumni-beleid niet meer iets voor universiteiten die scherp selecteren? Afgestudeerden in Oxford of Harvard zijn trots op hun universiteit, omdat zij het gevoel hebben tot een uitverkoren groep te behoren.

'In Nederland behoor je inderdaad minder tot een selectief gezelschap. We hebben een ander toelatingssysteem. We hebben ook geen campus, waar je woont, eet en slaapt. Dat maakt het lastiger een saamhorigheidsgevoel te kweken, zoals aan de Amerikaanse universiteiten. Dat maakt het ontstaan van een wij-gevoel ongetwijfeld moeilijker.'

Jan Veldhuis: 'We zijn niet grijs'.

Zijn Nederlandse Universiteiten daar ook niet te groot voor?

'Hoe kleiner je bent, hoe gemakkelijker je een wij-gevoel creëert. Maar we moeten het probleem van de massaliteit niet overdrijven. Op dit moment zijn alleen rechten en psychologie echt grote studierichtingen met honderden eerstejaars. Als je bij studierichtingen als dierengeneeskunde, farmacie of natuurkunde komt, zie je een gezond ontwikkeld saamhorigheidsgevoel. Veel alumniactiviteiten zullen ook via de faculteit of vakgroep moeten lopen. En via de studentenverenigingen natuurlijk.'

'Je ziet dat studenten, toch onze toekomstige alumni, weer graag ergens bij horen. De afgelopen jaren zijn de studentenverenigingen weer enorm gegroeid. De traditionele gezelligheidsverenigingen zijn ongeveer op peil gebleven, maar vooral de facultaire studieverenigingen bloeien volop. Als universiteit steunen wij maar liefst 120 studentenverenigingen.'

Lezersoproep: Mijn Utrecht gevoel

Welk gevoel heeft u bij de Universiteit Utrecht? De redactie van Illuster roept afgestudeerden van alle jaargangen en gezindten op in maximaal 200 woorden te beschrijven wat zij nog met hun oude universiteit of opleiding hebben. Koestert u bijzondere herinneringen? Vindt u het de moeite waard de banden met Utrecht aan te halen? Kunnen universiteit en alumni nog iets voor elkaar betekenen?

Stuur uw bijdrage voor 1 mei 1999 naar de redactie Illuster. Postbus 80125, 3508 TC Utrecht. E-mail: Illuster.redactie@csc.usc.uu.nl. Onder vermelding; *alumnigevoel*.

moeten Libertel maar vragen, maar mij niet. Amnesty of Greenpeace, dat vind ik goede doelen, niet de Universiteit Utrecht. Het zou wel een goede zaak zijn als alumni korting krijgen op postdoctoraal onderwijs. Voor massale reünies heb ik niet zo veel belangstelling. De universiteit is ook een beetje groot om je mee te vereenzelvigen.

Ik ben vooral betrokken bij de faculteit en bij mijn oude vereniging Biton. Daar kom ik nog wel eens op oude ballen-dagen.'

Veranderd

Andrew ten Pas, Arts, studeerde geneeskunde en woont in Australië

'Beste redactie. Alhoewel ik nu al meer dan 40 jaren uit Nederland weg ben heb ik Uw publicatie Illuster, die mij onlangs toegestuurd is met belangstelling gelezen. Veel is er veranderd in Utrecht en ook, naar ik veronderstel met het studentenleven. Ik zou graag willen weten of Unitas nog bestaat. Ik kon het niet vinden onder Uw rubriek: alleen maar een paar onbegrijpelijke afkortingen. Ik heb nog goede herinneringen aan de grote fuiven op het Lucas Bolwerk! Misschien kan ik weer contact opnemen.'

ambassadeurs'

leven. Daarom heb ik ook nog steeds een zeker Utrecht-gevoel. Ik vind het wel leuk om Illuster te lezen en de universiteit nog een beetje te volgen. Maar verder gaat die band niet. Als ik in Utrecht ben, zoek ik oude vrienden op of ga ik naar mijn oude vereniging, Unitas.

Ik heb absoluut niet het idee dat de Universiteit Utrecht iets bijzonders is. Wat dat betreft had ik net zo goed in Maastricht of Groningen kunnen studeren. In de Verenigde Staten vinden mensen het belangrijk aan welke universiteit ze gestudeerd hebben, maar in Nederland niet.

Het is wel een goede zaak als de universiteit de banden met de afgestudeerden wat wil aanhalen. Het is handig als er een netwerk van Utrechters ontstaat. Maar het duurt jaren voordat dat zoiets opbouwt. En dan nog ontstaan de meeste contacten in je studietijd. Ik zie nog niet zo snel een situatie ont-

staan, waarin wildvreemde Utrechters elkaar gaan bellen als ze met één probleem zitten.'

Eigen stempel

Ceciel van Berkum, Organisatie-adviseur Libertel in Maastricht, studeerde psychologie.

'Ik heb wel een beetje een Utrecht-gevoel. Elke universiteit heeft toch een beetje haar eigen stempel. Ik vond mijn studie heel breed en open. We hebben echt geleerd kritisch na te denken. Natuurlijk zal dat aan andere universiteiten ook best gebeuren, maar dat kan ik niet beoordelen. Utrecht is wel de minst rechtse stad, geloof ik. Dat vind ik een groot voordeel: de corpora hebben er weinig te vertellen. Het is heel gemêleerd. Ik geloof dat vooral de universiteit zelf belang heeft bij het alumni-beleid. Ik wil best proberen te bemiddelen bij stageplaatsen, maar ik vind het echt flauwekul als de universiteit geld gaat vragen aan alumni. Ze

Wie niet publiceert bestaat niet

‘Volgens Van Raan ben ik dus een waardeloze wetenschapper’

Hoe meet je de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek? Dat is de vraag waarover beleidsmakers en onderzoekers zich al jaren het hoofd breken. Een gangbare maat is het aantal publicaties in toonaangevende tijdschriften, maar de vraag is of dat iets zegt.

Volgens psycholoog Ruud Abma kun je beter naar citaties dan naar publicaties kijken. Maar ook die aanpak is omstreden.

ERIK HARDEMAN

Het Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie (NTvP) publiceerde onlangs een onderzoek in drie artikelen. Daarin wordt grondig afgerekend met vormen van kwaliteitsmeting, gebaseerd op het tellen van publicaties.

Uitgangspunt is dat deze optelsom een indicatie vormt van de invloed.

Uit het onderzoek bleek daar niets van, aldus de Utrechtse psycholoog dr. R. Abma, zelf redactielid van het tijdschrift.

‘Dat de internationaal meest publicerende psychologen ook de meest geciteerden zijn, klopt niet, zo blijkt. Ook niet als alleen publicaties uit tijdschriften met een hoge impactfactor werden meegeteld. Bij een ‘blinde’ beoordeling van onderzoeksartikelen uit drie tijdschriften met uiteenlopende impactwaardes konden namelijk geen opvallende kwaliteitsverschillen tussen de tijdschriften geconstateerd worden.’

Keurslijf

Volgens Abma is het systeem van ‘publicaties tellen’ als maat voor kwaliteit dus wetenschappelijk gezien niet te verdedigen. ‘Beleidsambtenaren van NWO en O&W interesseert dit wellicht niet, maar wetenschapsbeoefenaren zouden zich er zorgen over moeten maken. En dat doen ze ook: zelfs onderzoekers die zich in het publicatiekeurslijf voegen, uiten binnenskamers regelmatig twijfels aan de zin van dit lopende-bandsysteem. Publiceren moet geen doel op zich zijn, maar een middel om het eigenlijke doel – kennisuitwisseling over onderzoek – te realiseren.’

Wetenschappelijk gezien is het rationeler om invloed te meten, bij voorbeeld aan de hand van het aantal citaties, stelt Abma. Dat is dan ook precies wat het Utrechtse college van bestuur in 1997 beoogde door de Leidse bibliometricus prof.dr. A. van Raan te vragen de maat te nemen van het Utrechtse biomedische onderzoek. Wetenschap bedrijven is aan topsport doen, vindt Van Raan. En dus spreekt het voor zich dat je de prestaties van onderzoekers – net als die van topsporters – meet.

Zijn filosofie is simpel: de resultaten van onderzoek worden op veel gebieden gepubliceerd in tijdschriftartikelen. In die artikelen wordt vaak verwezen naar eerdere

publicaties over hetzelfde onderwerp. Aangenomen dat de mate waarin die eerdere artikelen worden aangehaald, iets zegt over hun relevantie, hebben we met het aantal citaties (dus niet: citaten) een redelijk betrouwbare graadmeter in handen voor de wetenschappelijke kwaliteit van de auteurs.

Koudwatervrees

‘Wie niet publiceert, bestaat niet’, stelt Van Raan, die er geen twijfel over laat bestaan dat wetenschappers af moeten van hun

de niets zeggen over één artikel. Bovendien moet het gaan om gebieden waar publiceren in tijdschriften de norm is. Waar dat niet zo is, zoals bij voorbeeld in sommige alfa-richtingen, kun je de bibliometrische methode gevoeglijk in de prullenmand gooien.’ Van Raan stelt met nadruk dat zijn aanpak slechts als hulpmiddel moet worden gezien naast de meer beproefde methode van een beoordeling door vakgenoten (peer review). Maar volgens hem ondersteunt de bibliometrische methode de bevindingen van die

review systeem (dus niet dat van de VSNU) is voldoende subtiel, mits het niet in De Telegraaf wordt samengevat.’

‘Wat te denken van een wetenschapper die een groot laboratorium leidt en er voor zorgt dat hij/zij op alle publicaties die de deur uitgaan als eerste auteur staat aangegeven? Zo iemand heeft een goede kans een topwetenschapper te worden volgens de Van Raanse meetmethode. Dit voorbeeld lijkt wat extreem, maar komt in allerlei wat afgezwakte vormen wel degelijk in de wetenschappelijke wereld voor. ‘Peers’ weten wat voor vlees ze in de kuip hebben, Van Raan c.s. niet.’

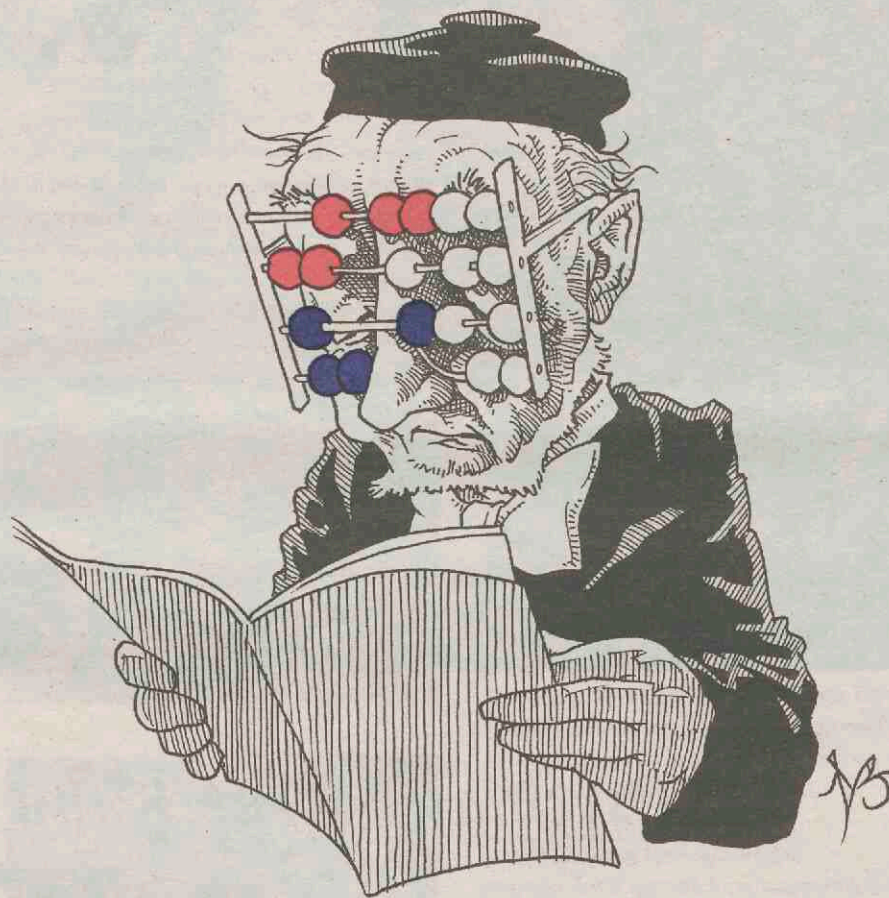
‘Telraamethodologen baseren zich trouwens indirect onbeschaamd op het peer review systeem, namelijk dat van wetenschappelijke tijdschriften. Het is dus niet erg verrassend dat hun uitkomsten met peer beoordelingen correleren. De overeenkomst is volgens Van Raan 75 procent. Voor mij is zelfs 99 procent correlatie niet voldoende voor zoiets zwaarwichtigs als het publiekelijk afkraken van een persoon en zijn levenswerk. Een onterecht afgewezen artikel kun je nog ergens anders heen sturen of herschrijven, een onterechte veroordeling door VSNU of Van Raan, versterkt door het publicitaire circus, kan hardwerkende creatieve mensen mentaal en qua subsidiestroom breken.’

Kunstje

Ook prof.dr. W. Gispen, decaan van de faculteit Geneeskunde en directeur van het Rudolf Magnus Instituut heeft geen behoefte aan citatie-analyses, want, zegt hij, in feite is wetenschap niet te sturen. ‘Er zijn klassieke voorbeelden van onderzoek dat door iedereen waardeloos werd gevonden en dat opeens toch een doorbraak tot gevolg had. Ik heb het college van bestuur gevraagd hoe ik die Van Raan-analyses als beleidsinstrument moet gebruiken? Maar dan komt er geen antwoord. Ja, zegt men, het is maar een van de instrumenten, er komt nog veel meer bij kijken. Nou, wat dan?’

‘Van Raan kan een kunstje, zet professor voor zijn naam en heeft succes omdat iedereen zoekt naar objectiveerbare oordelen. Maar zijn methode is zo beleidsarm als wat. Hoe het dan wel moet? Tja, dat weet ik ook niet.’

‘Ja, toch liever aantallen publicaties dan citaties. Want of iets veel of weinig wordt aangehaald, zegt mij niets. Ik heb ooit een artikel in ‘Nature’ gepubliceerd dat voor een doorbraak in het onderzoek heeft gezorgd. Maar voor de Van Raan-analyse is het het slechtste wat ik ooit heb gedaan, want er zijn maar elf laboratoria in de wereld die aan dat onderwerp werken. Dat stuk is nooit aangehaald, dat is een zeperd geweest. Als ik Van Raan moet geloven ben ik dus een verdorven slecht onderzoeker. Nou leuk, dat weet ik dan ook weer.’

koudwatervrees voor cijfers. Voor zijn methode maakt de Leidse onderzoeker gebruik van tijdschriften die zijn opgenomen in de Science Citation Index. In dat ‘neurale netwerk van verwijzingen’ verschijnen jaarlijks ongeveer een miljoen artikelen die elk gemiddeld vijftien aanhalingen bevatten van eerdere artikelen. Die vijftien miljoen citaties vormen de basis voor een groot aantal statistische bewerkingen waarbij ook de zogeheten ‘impact-factor’ van het betrokken tijdschrift een rol speelt. De uitkomst geeft volgens Van Raan een redelijk betrouwbaar beeld van de wetenschappelijke kwaliteit van een onderzoeksgroep. Centraal in deze aanpak staat een vergelijking binnen het eigen vakgebied. Absolute aantallen citaties zeggen niets, vindt Van Raan, omdat de publicatiepraktijk per vakgebied sterk verschilt. Wil je iets zinnigs kunnen zeggen over een onderzoeksgroep, dan moet je kijken hoe die groep het doet in vergelijking met collega’s op hetzelfde terrein. Van Raan: ‘Je kunt met deze metho-

de niets zeggen over één artikel. Bovendien moet het gaan om gebieden waar publiceren in tijdschriften de norm is. Waar dat niet zo is, zoals bij voorbeeld in sommige alfa-richtingen, kun je de bibliometrische methode gevoeglijk in de prullenmand gooien.’

Bureaucratisch telwerk

Niet iedereen is gecharmeerd van dit bureaucratische telwerk. Volgens de

**Publiceren is geen doel
maar een middel**

Utrechtse biofysicus prof. dr. W. van der Grind valt de kwaliteit van iemands intellectuele prestaties niet te beoordelen zonder er intensief inhoudelijk kennis van te nemen. ‘Die kwaliteit heeft vele dimensies, niet een die uitmondt in één getal en één ranglijst. Alleen een goed opgezet peer-

Ellen en Gwendolyn; de pret blijft hetzelfde.

UVSV viert honderdjarig bestaan 'Wij zeiden altijd: doen'

In 1999 bestaat de UVSV 100 jaar. Generaties studerende vrouwen zijn er lid van geweest. Niet zelden was het een kwestie van zo moeder, zo dochter. Zoals in het geval van kunsthistorica Ellen Jellema-van Woelderen (58) en haar dochter, psychologiestudente Gwendolyn Jellema (25). Ellen en Gwendolyn hebben veel gemeen. Gwendolyn is lid van de UVSV en zit in het toneelbestuur. Ellen was vroeger ook lid van de UVSV en zat in het toneelbestuur. En daarnaast schrijven ze allebei gedichten die ze bundelden in het boekje 'Godin met eigen handen'.

SUZANNE BRINK

Gwendolyn: 'Ik ben niet in Utrecht gaan studeren omdat mijn moeder dat gedaan had. Dat was gewoon iets wat ik zelf gekozen had. Ik kies elke keer een eigen pad uit dat achteraf precies hetzelfde blijkt te zijn als wat mijn moeder gedaan heeft. Ik lijk ook qua karakter op mijn moeder.'

Ellen: 'Haar dichtstijl lijkt erg op de mijne. Kort en bondig. Anders hadden we ze ook niet samen kunnen bundelen. Door het leeftijdsverschil zijn ze wel anders van toon.' Gwendolyn: 'Een vriend van mij zei dat in mijn gedichten meer vragen zitten, onzekerheid, onrust over de toekomst. Mijn moeders gedichten stralen juist een soort rust uit.' Ellen: 'We hebben andere levenservaringen. Ik ben ouder en heb overlijdensgevallen meegemaakt en ik kan over mijn reizen schrijven. Bij Gwen is het 'waar sta ik, wat doe ik, hoe gaat het met relaties?' Bij mij is het meer 'hier sta ik en ik leef!'

De dag voor het interview werd de bundel uitgereikt. Honderd hebben ze er al verkocht en Ellen verwacht dat het ook de komende tijd goed zal lopen. Inmiddels zijn ze ook op de Stadsomroep-radio geweest. Met geïnterviewd worden hebben ze geen enkele moeite.

Gwen: 'Je praat over iets wat je heel erg bekend is.' Ellen: 'We hebben allebei spreekervaring. Ik ben docente en Gwen heeft veel gedaan binnen de vereniging.'

Lid worden van USC of UVSV is zacht gezegd geen vreemde afwijking in de familie Jellema. Niet alleen waren de broer en zus van Gwendolyn respectievelijk in Delft en Leiden lid van de plaatselijke corpora, ook Gwendolyns vader was lid. En het gaat zelfs nog verder terug.

Ellen: 'Mijn vader en mijn grootvader zaten ook bij het Utrechtse Corps. De zus van mijn vader is een Utrechtse UVSV-ster. Tijdens mijn studie hier ben ik daar een beetje achter gekomen. Mijn grootvader is twee jaar geleden overleden en toen ik oude foto's zag, realiseerde ik me pas dat hij bij het Corps had gezeten. Het gaat wat mijn moeders kant betreft een eind terug in de tijd.'

Hoofdpijn

Ellen Jellema begon in 1959 haar studie Kunstgeschiedenis in Utrecht omdat Kunstgeschiedenis in Leiden minder goed stond aangeschreven en minder richtingen had. Door de zwangerschappen van haar drie kinderen en een verblijf in het buitenland voor het werk van haar man, moest ze haar studie onderbreken.

'Toen ik terug kwam uit het buitenland dacht ik: 'waarom heb ik vage hoofdpijn'? Omdat ik gewoon bezig wilde zijn op dit gebied. Toen kwam ik iemand tegen die

ook kinderen had en toch aan het afstuderen was en toen dacht ik: 'o, maar dat kan ik ook'. Ik was zwanger van Gwen toen ik afstudeerde.' Gwendolyn: 'Dan heb ik wel een heel wat rustiger studentenleven denk ik. Geen kinderen. Niet verhuizen.' Ellen: 'Ik denk dat haar studietijd vooral financieel anders is. Studenten van nu zijn net zo arm als vroeger, ze geven het geld alleen anders uit, namelijk: eerder. Maar het is net zo leuk denk ik, misschien nog wat leuker. Wij waren zulke brave meisjes. Wij dronken een kopje thee 's middags. Als wij al naar een kroeg gingen was dat in gezelschap van een

man, maar nooit alleen. Dat was not done. De wereld was kleiner.' Gwen: 'Ik heb het idee dat de normen en waarden in de maatschappij gewoon veranderd zijn en dat het daarom voor ons gekker, wilder en later kan worden.' Ellen: 'Sommige dingen had ik vroeger ook wel gehad willen hebben. Dat is het emancipatieverhaal. Als meisje mocht je vroeger gewoon een heleboel dingen niet doen. Je ging liever door de grond dan zelf een partner uitnodigen.'

Gwen: 'Dat heeft ook wel zijn donkere kant. In onze lustrumweek had je in totaal zeven partners nodig. Verzin maar eens zeven partners. Dan word ik toch liever gewoon uitgenodigd.' Ellen: 'Wat ik ook nog met mijn oudste dochter en Gwen heb meegeemaakt is dat ze een paar dagen van tevoren zeggen dat ze een galafeest hebben en dat ze nog geen partner hebben en bij wijze van spreken geen jurk. Dat was bij ons ondenkbaar. Mijn moeder had daar al een half jaar van te voren over nagedacht en de huisnaaister de jurk laten naaien. Dat dat kan vind ik geweldig. Terwijl de pret hetzelfde blijft natuurlijk. Je had ook een bepaald meisjeshuis en die meisjes hadden bijnamen die ik hier echt niet kan noemen. Ze werden er zwaar van verdacht dat ze van losse zeden waren. Voor die tijd dan. Nu denk ik: 'Waar ging dat helemaal over?' Gwen: 'Het is allemaal wat losser geworden. Pas ben ik naar een gala geweest van de marine in Den Helder en daar wordt echt nog elke deur voor je opgedaan. Oude charme. Maar op een gala hier heeft iedereen het binnen een uur op een zuipen gezet en zitten je mooie schoenen onder de modder. Het heeft wel iets dat het losser is, maar je mist ook wat. Ik hoorde pas ook iemand zeggen: 'Je dumpst hem of je hebt een gezellige avond.' Zo gaat het.' Ellen: 'Bij ons was dumpen er absoluut niet bij. Samen uit, samen thuis. Dat is allemaal in één generatie ontzettend veranderd. Het was de tijd dat de pil nog niet bestond en dat maakte ook een hoop uit. Maar wat blijft, denk ik, is dat je studententijd de meest onbelaste periode uit je leven is.' Gwen: 'Je hebt wel te maken met de tempobeurs en je moet 'ontiegelijk' veel combineren. Je leert echt time-management.'

Gwendolyn is met dat time-management in haar zesde jaar aan haar scriptie toegekomen. Nog een maandje en dan is ze, behalve dichteres, ook afgestudeerd psycholoog. Gwendolyn: 'Het scheelt dat mijn moeder en ik in elkaars vak geïnteresseerd zijn. Ik vind het ook prettig dat ze net als ik in Utrecht gestudeerd heeft. Ouders die niet gestudeerd hebben denken misschien dat studeren alleen maar geld kost en vinden dat je er niks naast moet doen.' Ellen: 'Wij zeiden altijd: doen. Voor het toneelbestuur moet je een extra mooie jurk hebben, dat kost geld. Maar ik weet hoe belangrijk het is.'

Voor meer informatie over het Lustrumprogramma van de UVSV, zie de rubriek Publicaties pagina 23

Godin met eigen handen

	Ouders
Zwevend ga ik aan je voorbij	dit park en deze bomen
ik klamp me vast aan jouw schaduw	aan de grenzen van het leven
ik wil je vragen wacht op mij	de eenvoud van het weten dat het tij zal keren
vanuit de verte geeft de wind jouw warmte mee langs mijn wang	terwijl de zon nog in dit water schijnt
in mijn hart jouw liefde	en bladgoud tovert in herinnering
Gwendolyn Jellema	geef ik jullie beide handen
	een gezicht
	Ellen Jellema

Uit: Godin met eigen handen, Stichting Uitgeverij Barbinsk, Leiden 1998

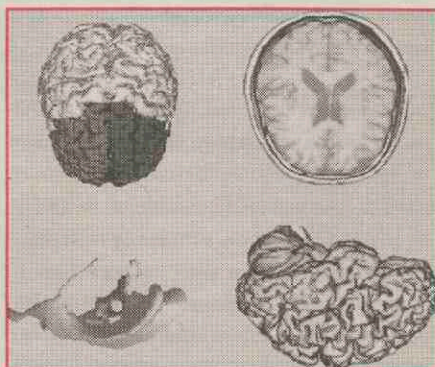
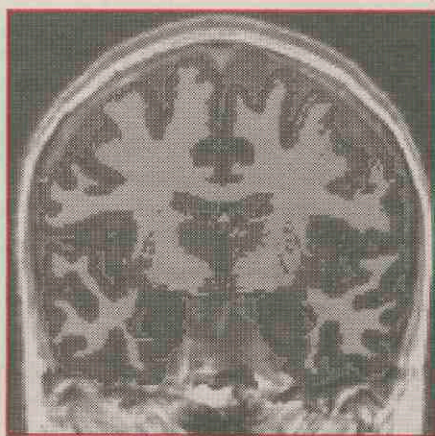
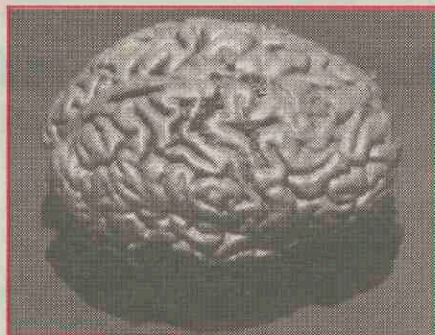
den en ze zijn ook meer uitgesproken.' De thalamus van schizofreniepatiënten is ongeveer tien procent kleiner dan gebruikelijk, die van niet-schizofrene tweelingbroertjes en -zusjes ongeveer vijf procent. Kortom, er is een duidelijke genetische aanleg die iemand kwetsbaarder voor schizofrenie maakt. Deze alleen is echter niet voldoende om ook daadwerkelijk schizofrenie te krijgen. De indruk bestaat dat de veranderingen die tot schizofrenie leiden zich al voor het tweede levensjaar voltrekken. Trauma's rond de geboorte, zoals een tangverlossing of zuurstofgebrek, zijn gecorreleerd aan schizofrenie.

Kahn: 'De reden dat bij schizofreniepatiënten grotere hersenafwijkingen te vinden zijn dan bij hun niet-schizofrene tweelingbroertje of -zusje kan heel eenvoudig zijn. Door een erfelijke belasting zijn ze kwetsbaar voor bepaalde hersenbeschadigingen en bijvoorbeeld ook extra gevoelig voor zuurstofgebrek in de hersenen. Bijvoorbeeld, omdat een enzym dat de schadelijke gevolgen van zuurstoftekort beperkt, niet goed werkt. Daardoor kunnen de gevolgen van een geboortetrauma niet goed opgevangen worden, ontstaan – extra – hersenbeschadigingen en – uiteindelijk – schizofrenie. Deze theorie is pure speculatie, maar laat wel zien hoe de gevonden verschillen in de hersenen van een enkele tweeling te verklaren zijn. Doordat we nu beter in de hersenen kunnen kijken, zullen we uiteindelijk een idee krijgen over het ontstaan van schizofrenie.' Want dat is belangrijk. Voor de patiënten en hun omgeving die vaak geconfronteerd worden met een taboe: aan een geestes-

moord. Van de overige zeventig procent mensen bij wie de schizofrenie blijvend is, kan de helft zo goed worden geholpen dat ze maatschappelijk kunnen functioneren, zij het met beperkingen. De andere helft blijft echter ernstig ziek en hulpbehoevend.

Geneesmiddelen

Kahn: 'Er zijn inmiddels nieuwe medicijnen op de markt. Vroeger kon je niet veel meer doen dan mensen in toom houden. Door trial and error heeft men veertig jaar geleden een middel gevonden dat weliswaar de symptomen bestrijdt, maar enorme bijwerkingen heeft. Mensen veranderden er volledig door: ze liepen als een soort zombie rond. De huidige geneesmiddelen hebben veel minder bijwerkingen, de mensen voelen zich beter, maar zijn nog verre van ideaal.' Psychische aandoeningen zijn in het algemeen complex. De hersenen zitten vol regelsystemen die elkaar onderling beïnvloeden. Vroeger dacht men dat alleen het dopaminerge regelsysteem betrokken was bij schizofrenie en gaf men dopamine-blokkers. Kahn: 'Nu geeft men ook serotonine-blokkers. Daardoor nemen de bijwerkingen

'We kunnen nu beter in de hersenen kijken'

af en verminderen ook de negatieve symptomen van de schizofrenie: de depressie en het zich sociaal terugtrekken.'

Ook nu nog spelen trial and error een hoofdrol bij het vinden van middelen tegen schizofrenie. Technieken waarmee in de hersenen kan worden gekeken, zoals PET-scans, ondersteunen dat zoekproces echter flink. Maar schizofrenie genezen...? Kahn: 'Zover zijn we nog lang niet. We weten feitelijk niet eens of schizofrenie een degeneratieve aandoening is zoals bijvoorbeeld de ziekte van Alzheimer, of dat het een ontwikkelingsstoornis is die onomkeerbaar is. Zelf denk ik dat het een combinatie is: een ontwikkelingsstoornis die gekoppeld is aan de kwetsbaarheid, de genetische opmaak, van het individu met daar bovenop een omkeerbaar degeneratief proces. Dat denk ik omdat schizofrenie zelf pas ontstaat op latere leeftijd – vanaf een jaar of vijftien – en toeneemt in de tijd. Maar feitelijk weten we niet wat er gebeurt bij schizofrenie; welke hersengebieden er bij betrokken zijn; en of het wel echt een voortschrijdend proces is.' Vroeger werden schizofreniepatiënten opgeborgen. Daar is nu (gelukkig) geen geld meer voor. Een andere belangrijke reden voor de sluiting van de grotere psychiatrische ziekenhuizen is de ontwikkeling van nieuwe en betere medicijnen tegen psychiatrische aandoeningen. Kahn: 'Pillen vormen een noodzakelijk onderdeel van de behandeling van schizofreniepatiënten. Maar ook praten is noodzakelijk. Je krijgt schizofreniepatiënten nooit tot het nemen van pillen als je ze niet intensief begeleidt. Net als je zou doen met mensen die suikerziekte hebben. Maar dat gebeurt veel te weinig. Een verpleegkundige die elke week bij een schizofreniepatiënt thuis komt, is toch minimaal nodig. Dat gebeurt echter zelden.'

Schijnbare tegenstellingen

Kahn vindt de tegenstelling tussen pillen en praten in de psychiatrie slechts schijn. 'Er zijn genoeg psychiatrische ziektebeelden waar het onzin is om pillen te gebruiken. Daar kun je veel meer bereiken met ECT (de elektroshock) of psychotherapie. Bij de behandeling van dwangstoornissen bijvoorbeeld, heeft de gedragstherapie enorm succes. Onderzoek heeft voldoende aangetoond dat je de hersenen ook kunt beïnvloeden door gesprekken en opvoeding. Dat het gebruik van pillen in de psychiatrie lang in een kwaad daglicht stond, komt doordat ze vaak slecht gebruikt werden. Er was onvoldoende controle op, er werd te weinig verantwoording over afgelegd.' Bovendien is er een tijd geweest dat het debat tussen nurture en nature – tussen opvoeding en aanleg – in de psychiatrie werd overheerst door het nurture-kamp. Mensen die mogelijke biologische oorzaken van gedrag onderzochten, werden zelfs met pek en veren besmeurd door de straten gejaagd – zoals de Leidse criminoloog prof. Buikhuizen eind jaren zeventig in figuurlijke zin overkwam. De oorzaak van bijvoorbeeld

schizofrenie lag toen dan ook niet in een 'biologisch substraat' maar in het contact tussen moeder en kind. Kahn: 'Ik ben iemand die primair zoekt naar het biologische substraat van een ziekte en naar mogelijkheden om daarop aan te grijpen. Dat kan ook met praten. Maar dan wel volgens de modernste inzichten, zoals de cognitieve gedragstherapie doet. De tijd van Freud, met z'n psycho-analyse is toch wel voorbij. Waar zou je behandeld willen worden met een therapie en een theorie van honderd jaar geleden. Toch nergens, dus ook niet in de psychiatrie!'

Overigens was Kahn tijdens zijn studie erg onder de indruk van het werk van Freud. 'Ik was gefascineerd. Het was prachtig geschreven en hij had al in 1895 een aantal concepten heel juist gesignaleerd. De theorieën van Freud hebben in een behoefte voorzien. Eerst tijdens de Victoriaanse tijd met z'n onderdrukking van de seksualiteit, later tijdens de seksuele revolutie toen het tegenovergestelde gaande was. Die grote belangstelling voor Freud heeft de psychiatrie als vak echter geen goed gedaan, omdat het de aandacht heeft afgeleid van de echte psychiatrische aandoening en gericht op de Woody Allen-achtige pijntjes van het dagelijkse bestaan. Wij moeten ons als psychiatrie beperken tot dat wat we ziekten noemen en niet met louter levensvragen.' Een depressie rekent Kahn echter niet tot die louter levensvragen. 'Een echte depressie is een psychiatrisch ziektebeeld. Dat is wel iets anders dan een 'dipje'. Als je nooit zo'n depressie hebt meegemaakt, kun je het je niet voorstellen. Het is een vreselijke aandoening, niet voor niets suïcideren depressieve mensen zich zo vaak. Ik ben heel blij met de maatschappelijke aandacht die er voor depressie is, want heel veel depressies blijven onbehandeld. Minimaal één op de tien mensen maakt in zijn of haar leven een depressie door. Als je er één hebt doorgemaakt, heb je vijftig procent kans om er weer een te krijgen. Dat is zeker niet niks.'

Uitnodiging David de Wiedlezing 9 april

Op 9 april houdt prof. René Kahn de jaarlijkse David de Wiedlezing. De titel van zijn lezing: 'Schizofrenie: brein en omgeving'. Lezers van Illuster zijn van harte uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen.

Voor nadere informatie en opgave: zie Illusterzake, pagina 17.

schizofrenie praten

ziekte heb je zelf, of als ouder, meer schuld dan aan een hartafwijking of een nierziekte. Met een somatische oorzaak komt schizofrenie meer in de sfeer van 'pech gehad' dan van 'eigen schuld' en wordt deze maatschappelijk meer aanvaardbaar. Kahn: 'Dit is de eerste psychiatrische aandoening waar duidelijk een verband gevonden is tussen ziekte en biologische veranderingen in de hersenen. Er zijn maar weinig ziekten waarbij er een bewijs is voor een biologische correlatie van kwetsbaarheid. Vijf jaar geleden hielden we dit niet voor mogelijk.' Maar nog belangrijker dan een gegroeide maatschappelijke acceptatie is dat kennis over de ontstaanswijze van schizofrenie er toe leidt dat gericht kan worden gezocht naar een mogelijke therapie. Die is dringend nodig, want slechts twintig procent van de patiënten geneest spontaan na een psychotische aanval, echter tien procent pleegt zelf-

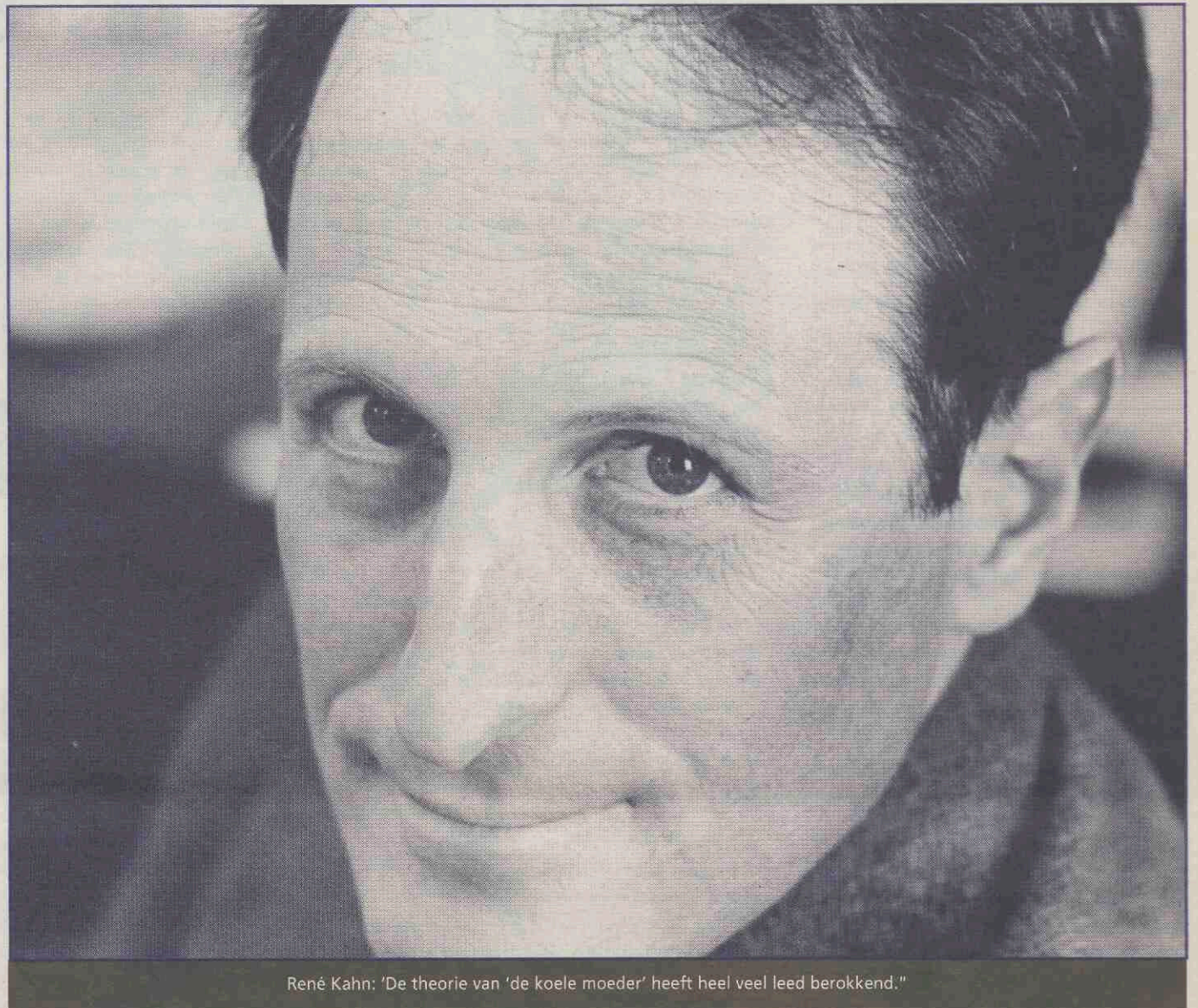
Psychiater René Kahn zoekt vooral naar biologische oorzaken van psychiatrische aandoeningen. Als hoofd van de afdeling Psychiatrie van het Academisch Ziekenhuis Utrecht is hij gespecialiseerd in schizofrenie en hij heeft mede het bewijs geleverd dat schizofrenie niet ontstaat door een 'koele moeder', maar veroorzaakt wordt door een afwijking in het centrale deel van de hersenen. Op 9 april a.s. houdt prof. dr. Kahn de jaarlijkse David de Wiedlezing van de Universiteit Utrecht. Lezers van Illustrer zijn van harte uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.

MAARTEN EVENBLIJ

'Het is onjuist te veronderstellen dat ik een 'pillenman' ben. Wel ben ik iemand die ervan overtuigd is dat psychiatrische aandoeningen een belangrijke biologische component hebben, zoals, al dan niet aangeboren, structurele afwijkingen in het centraal zenuwstelsel.' Psychiater Prof. dr. René Kahn verwacht bij therapie het meeste heil van een gecombineerde aanpak. In sommige situaties kunnen medicijnen soelaas bieden, in andere werkt psychotherapie het best, is zijn overtuiging.

Hoewel Kahn algemeen zenuwachtig is en als hoofd van de afdeling Psychiatrie van het Academisch Ziekenhuis Utrecht, ook verantwoordelijk is voor behandeling van en onderzoek aan volwassenen met angst en depressies, gaat zijn hart toch uit naar de schizofrenie. Die aandoening heeft ook het grootste deel van de patiënten die de afdeling Psychiatrie van het AZU bezoeken. 'Schizofrenie is een uiterst invaliderend ziektebeeld met een grote maatschappelijke impact', constateert Kahn. 'Dertig jaar geleden zat het gros van de schizofreniepatiënten in de grote psychiatrische ziekenhuizen. Nu kan ongeveer de helft van hen weer in de maatschappij functioneren, zij het wel onder het niveau van voor hun ziekte.'

Naar schatting honderdduizend mensen lijden aan schizofrenie, een frequentie van één per honderdvijftig Nederlanders. Belangrijkste fenomeen van de ziekte is de psychose die ontstaat doordat de patiënt werkelijkheid en fantasie niet uit elkaar kan houden. Achterdocht, achtervolgingsangst, waanideeën, stemmen horen: ze maken het leven van patiënten en hun omgeving tot een hel. Schizofreniepatiënten moeten vaak langdurig worden opgenomen, komen de deur niet meer uit, of gaan zwerven. Veel patiënten gebruiken ook drugs. Kahn: 'Schizofreniepatiënten komen niet erg voor zichzelf op. Anderen, zoals hun ouders of de beroepsgroep van artsen en hulpverleners, moeten dat voor ze doen. Als patiënten psy-

René Kahn: 'De theorie van 'de koele moeder' heeft heel veel leed berokkend.'

Psychiater René Kahn ontrafelt oorzaken Pillen en

chotisch zijn, zitten ze erg in hun eigen leven. Maar ook daarbuiten trekken ze zich sociaal terug en nemen ze maar weinig initiatieven. Dat is een van de belangrijkste kenmerken van schizofrenie.'

Koele moeder

Al honderd jaar geleden bedachten artsen dat voor schizofrenie een lichamelijke oorzaak in de hersenen te vinden zou moeten zijn. Die theorie maakte echter plaats voor de gedachte dat trauma's in de opvoeding schizofrenie zouden veroorzaken. Tot voor vijftien jaar gold vooral 'een koele moeder' als oorzaak van de stoornis, welke zich in het algemeen uit tussen het vijftiende en vijfentwintigste levensjaar; bij meisjes gemiddeld vijf jaar later dan bij jongens. Kahn: 'Die opvatting, die je nog steeds wel tegenkomt, heeft heel veel leed berokkend. Dan krijg je te horen dat je kind schizofreen

is en krijg je er als moeder ook nog eens de schuld van. Volkomen onterecht, zoals inmiddels gebleken is. In de helft van alle één-eiige tweelingen, waarvan de een aan schizofrenie lijdt, is de andere helft van de tweeling gezond. Een knappe moeder die dat verschil bij zulke genetisch identieke kinderen kan veroorzaken.'

Maar belangrijker is dat pas zeer recent onomstotelijk is aangetoond dat in de hersenen van schizofreniepatiënten specifiek afwijkingen aanwezig zijn. Het centrale deel, diep in de hersenen, de thalamus, dat als een logistiek controlecentrum taken toewijst aan de verschillende hersendelen, is bij hen kleiner dan gewoonlijk. De thalamus is betrokken bij de zogenoemde lateralisatie van de hersenen (zoals het doen ontwikkelen van talige of creatieve processen in vooral de linker- of juist de rechter hersenhelft) en bij het filteren van informatie (komt

deze van buiten of van binnenuit de hersenen?). De derde hersenholte van schizofreniepatiënten is ook vergroot en er zijn in de frontaalkwab en andere delen van de hersenen afwijkingen te vinden.

De tijd van Freud, met z'n psychoanalyse, is toch wel voorbij.

'Maar', zegt Kahn, 'veranderingen in de hersenen betekenen niet automatisch ook schizofrenie. Bij beide helften van een één-eiige tweeling zie je afwijkingen in de hersenen, terwijl de ene helft van de tweeling volstrekt normaal kan zijn en de andere schizofreen. Bij de schizofrene helft zijn er echter meer veranderingen in de hersenen te vin-

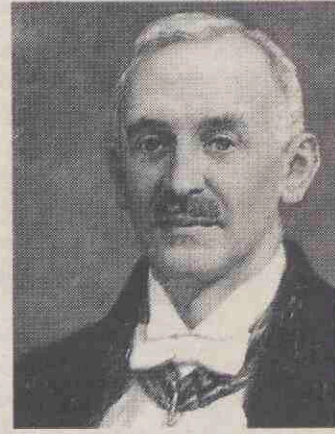
W.G. Brill (1811-1896)

H.J. Hamaker (1844-1911)

J. d'Aulnis de Bourouill (1850-1930)

H.R. Kruyt (1882-1959)

Geen weldenkend mens zal de universiteit nog kenschetsen als een Ivoren Toren. In de eerste plaats omdat dit begrip door het intensieve gebruik wat sleets en nietszeggend is geworden. In de tweede plaats omdat het evident is dat de universiteit allang in een open verbinding staat met alle aanpalende gebieden. Dat bewijzen ook de portretten van Utrechtse geleerden in het boek 'Beroep op de wetenschap'.

SANDER VAN WALSUM

Het hoger onderwijs is toegankelijk voor een ieder die zich er op basis van intellect en belangstelling voor kwalificeert. Het onderscheid tussen toegepaste en fundamentele wetenschap heeft alle betekenis verloren. De eerste, tweede en derde geldstroom vloeien samen, vrijwel meteen nadat zij het Lobith van de academische wereld zijn gepasseerd. Onderzoek wordt mede aan zijn maatschappelijke relevantie getoetst. De universiteit neemt de mores van het bedrijfsleven over, getuige de verzakelijking – professionalisering zo men wil – van de bedrijfsvoering, en het feit dat de voorlichter tegenwoordig communicatiemanager heet.

Arcadia

En de student? Die ontzegt zichzelf al jaren de genoegens van het dolce far niente. Hij schijnt zich ooit per rijtuig door het Sticht te hebben verplaatst terwijl hij muntjes voor het Janhagel op een potkachelkje verhitte, maar dat verhaal is inmiddels in zoveel varianten en tegen de achtergrond van zoveel verschillende decors verteld, dat aan het waarheidsgehalte ervan kan worden getwijfeld. Hoe het ook zij: het academisch Arcadia – gesteld dat dat ooit heeft bestaan – is verwoest, en vrijwel niemand lijkt het te betreuren.

Utrechtse geleerden tussen 1850 en 1940

Besloten

De beeldvorming van 'de universiteit die allang niet meer is wat ze wordt verondersteld ooit te zijn geweest' heeft iets weg van een 'invented tradition'. De huidige openheid wordt met enig welbehagen afgezet tegen een toestand waarvan men zich kan afvragen of die ooit heeft bestaan. Maar er manifesteert zich dezer dagen ook een behoefte om met de mythe van de besloten universiteit af te rekenen. Zo verdedigde de Wageningse filosoof Peter Baggen vorig jaar september een proefschrift waarin hij poogde aan te tonen dat op de sereniteit van weleer wel wat valt af te dingen. Ook in de negentiende eeuw – want over die periode heeft hij het – werd de universiteit op haar maatschappelijke verantwoordelijkheid aangesproken, was van sociale exclusiviteit geen sprake meer, en was het hoger onderwijs onderhevig aan de turbulentie van een grillige overheid en een gretige markt. Kortom: ook toen was er voortdurend heibel in de tent.

Diezelfde motivatie – het relativeren van de discontinuïteit in de universiteitsgeschiedenis – gaf de aanzet tot een (binnenkort verschijnende) opstellenbundel over spraakmakende en gezichtsbepalende Utrechtse hoogleraren. De roem van sommigen – zoals C.H.D. Buys Ballot, F.C. Donders en H.R. (Hugo) Kruyt – strekt zich tot deze tijd uit. Al was het alleen maar omdat er in Utrecht straten of gebouwen naar hen zijn vernoemd. Maar van de meesten is de naam

slechts nog bij een enkele vakgenoot bekend.

Neem Willem Gerard Brill (1811-1896), telg uit een bekend uitgevergeslacht, holist avant la lettre. Als hoogleraar Nederlandse en Vaderlandse Geschiedenis – een leeropdracht waarvan de ruimheid eertijds niet ongebruikelijk was – heeft hij zich nadrukkelijk binnen de culturele elite van de goede stad Utrecht gemanifesteerd. Met een eindeloze reeks pamfletten en voordrachten waarin hij het bezielend verband opriep van taalkundige fenomenen of van de Nederlandse geschiedenis. Niet de details interesseerden hem, of de feiten – die hij zielloos achtte – maar de hoofdlijnen van het grote geheel, en het plan van God dat zich in de geschiedenis der mensheid manifesteerde. In de nadagen van zijn professoraat stonden de vakspecialisten op. Maar Brill bleef dapper en onbegrepen naar wijsheid streven. Want wijsheid leidde tot een hogere orde van inzicht dan wetenschap.

Postuur

Aan deze taakopvatting, waarmee Brill zich in zijn eigen tijd al ver buiten de wetenschappelijke mainstream plaatste, ontleent de hedendaagse biograaf weinig houvast. Pogingen om 's mans werk en leven te duiden, culminerend in welwillend geformuleerde zinnen waaruit blijkt dat hem geen enkele blijvende betekenis kan worden toegekend. 'Brills teksten blijven immer ietwat ongrijpbaar', formuleert hij voorzichtig. 'Brills oratorisch talent zal veel hebben moe-

ten compenseren'.

Ook anderszins kon hij niet met zijn illustere tijdgenoten wedijveren. Op menigeen wakte hij de indruk de nietigheid van zijn gestalte – hij mat anderhalve meter – met

Geschiedschrijving Universiteit Utrecht

De bundel 'Beroep op de wetenschap – Utrechtse geleerden tussen universiteit en samenleving' is de tweede publicatie die door de commissie geschiedschrijving van de Universiteit Utrecht is verzorgd. In 1995 verscheen onder auspiciën van deze commissie het boek 'Ook al voelt men zich gewond – de Utrechtse universiteit tijdens de Duitse bezetting 1940-1945'. De commissie verricht haar werkzaamheden onder de vleugels van de vakgroep geschiedenis, en wordt gesubsidieerd door de Universiteit Utrecht. De commissie streeft er naar op gezette tijden een publicatie te doen verschijnen waarin een aspect van de geschiedenis van de Utrechtse universiteit centraal staat. 'Beroep op de wetenschap-Utrechtse geleerden tussen universiteit en samenleving 1850-1940' wordt uitgegeven door Uitgeverij Matrijs. *Lezers van Illuster kunnen dit boek bij voorintekening bestellen. Zie de bon op pagina 22.*

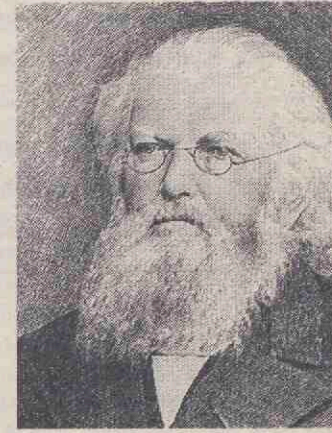
C.H.D. Buys Ballot (1817-1890)

G.W. Kernkamp (1864-1943)

F.C. Donders (1818-1889)

P. Harting (1812-1885)

Omnivoren

academische pretenties en geposeerde deftigheid te willen compenseren. In geen beschrijving van Brill ontbreekt een verwijzing naar zijn postuur. Een vakgenoot die hem zijn benoeming tot hoogleraar misgunde, schiep er genoeg in met hem 'den Singel af te wandelen' teneinde hem fysiek uit te putten. 'Welke gedachten van lichamelijke kleinheid, maar tevens van zielegrootheid roept die naam in mij wakker'. En Brills collega-hoogleraar Quak bracht in zijn 'Herinneringen' de professorenkransen ter sprake die zowel door de imposante ('betoverende') Donders als door Brill werden bezocht. 'Zijn kleine onaanzienlijke gestalte, gestoken in een iets te deftig voorkomen, maakte dat hij in een eenigszins grooten kring niet dadelijk de hem toekomende belangstelling of aandacht, die hij zozeer verdiende, trok'.

Gemeenschap

Maar de kleine Brill en de grote Donders hadden ook iets met elkaar gemeen. Dat hun biografische schetsen elkaar flankeren in de opstellenbundel 'Beroep op de wetenschap', is door meer overwegingen ingegeven dan dat zij tijdgenoten waren. Zij meden, net als de overige geportretteerde hoogleraren, het isolement van de Academie. Zij wilden de gemeenschap dienen, en ieder deed dat op zijn eigen wijze. Zij waren actief op meerdere fronten, en ontleenden hun reputatie vaak aan werkzaamheden die zij in andere hoedanigheden dan die van hoogleraar ontplooiden. Zo mocht de hoogleraar in de natuurkunde C.H.D. Buys Ballot in zijn eigen tijd dan als de 'glorie van de Utrechtse hogeschool' hebben gegolden, dit lofdicht had feitelijk betrekking op zijn

métier als meteoroloog. Het een was in zoverre van belang voor het ander dat de Utrechtse universiteit volop in de algemene eerbied voor Buys Ballot heeft kunnen delen, maar van een vruchtbare interactie tussen zijn academische en buiten-academische werkzaamheden was nauwelijks sprake. Integendeel. Noch als onderzoeker, noch als onderwijsgevende heeft hij een verpletterende indruk op zijn tijdgenoten gemaakt. Uit frustratie hierover heeft hij in zijn levensmiddag 'de meteorologie als een speelpop ter hand genomen'. Daarbij ging hij niet als wetenschapper te werk, maar meer als verzamelaar van weerkundige data waaraan hij een bepaalde wetmatigheid hoopte te ontlenuen. Daarbij achtte hij het stramien in zijn waarnemingen van groter belang dan een mogelijke verklaring voor het gebodene. Hij wilde niet in de eerste plaats een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de meteorologie, maar aan haar praktische betekenis voor – onder andere – de scheepvaart. In die zin was Buys Ballot, aldus zijn biograaf, 'het tegendeel van de moderne beroepsbeoefenaar'.

Toepasbaarheid

En zo ontlenuen alle hoogleraren die met een biografisch portret in 'Beroep op de wetenschap' zijn bedacht hun reputatie voor een belangrijk deel aan activiteiten die zij buiten de studeerkamer hebben ontplooid. Donders gold als 'weldoener der menscheid' op grond van zijn inzet voor minvermogene ooglijders en zijn bijdrage aan de professionalisering van de optometrie (die tot dan toe het domein was geweest van kwakzalvende brillenventers). Kruyt belichaamde het maatschappelijk

engagement van de onderzoeker. Fundamentele wetenschap ontleende haar betekenis niet aan vernuft maar aan toepasbaarheid – al was die niet altijd meteen zichtbaar. De bioloog Pieter Harting stelde zich te weer tegen de opmars der vakspecialisten die, zo meende hij 'opperlieden (blijven) maar nooit architecten worden'. Die rol was weggelegd voor de academische omnivoren die de verschillende disciplines van dwarsverbanden wisten te voorzien. Mensen zoals Harting zelf. Hij zette zich niet alleen in voor de paalworbbestrijding, maar greep ook het uitbreken van de Frans-Duitse oorlog aan voor bespiegelingen over de ontwikkelingsgang der mensheid.

Soms doet het getoonde engagement verrassend eigentijds aan. Zoals de vermaning van de historicus G.W. Kernkamp aan zijn vakgenoten om zich meer rekenschap te geven van het lot van de naamloze onderworpenen van de geschiedenis. 'Zelden wierpen zij een blik in de werkplaats van den industrieel, het kantoor van den koopman of de kajuit van den schipper; nooit overtraden zij den drempel van de woning van den arbeider, of het krot van den proletariër.' Nog herkenbaarder is de bijdrage van Kernkamp aan de eeuwige strijdvraag of de universiteit specialisten of generalisten moet opleiden. En ook het vermeende primaat van de 'utilistische' bèta-wetenschappen boven de humaniora hield hem bezig. En de wenselijkheid van een innige relatie tussen wetenschap en bedrijfsleven.

Helaas wordt de schok der herkenning die de bundel wordt geacht te weeg te brengen nogal eens gedempt door tamelijk duistere

passages. Die komen vooral voor in de beschrijving van de wetenschappelijke achterhoedegevechten waarin obscure hoogleraren als H.J. Hamaker en J. d'Aulnis de Rouill betrokken waren. De inzet van die disputen biedt voor de hedendaagse lezer zo weinig houvast, dat ze óf helderder geformuleerd had moeten worden, óf – beter nog – buiten beschouwing had moeten blijven.

Een tekortkoming die vrijwel alle hoofdstukken met elkaar gemeen hebben, is dat het privéleven van de geportretteerden er geen enkele rol in speelt. Of dat te maken heeft met huiver voor de petite histoire of met ruimtenood waarmee de auteurs mogelijk hebben gekampt, wordt niet helemaal duidelijk. Maar het resultaat is dat veel bijdragen daardoor een nogal steriel karakter hebben. Ten slotte fungeert Utrecht als het min of meer toevallige decor van de biografische schetsen. Verwijzingen naar de omstandigheden waaronder de hoogleraren hun werk deden, en naar hun relatie met de studenten – om maar wat te noemen – zijn schaars. En dat is eigenlijk dé grootste omis-sie van een bundel die toch de pretentie heeft de maatschappelijke bedding van de universiteit als thema te hebben.

Het verschijnsel studentenhuishuisplakker

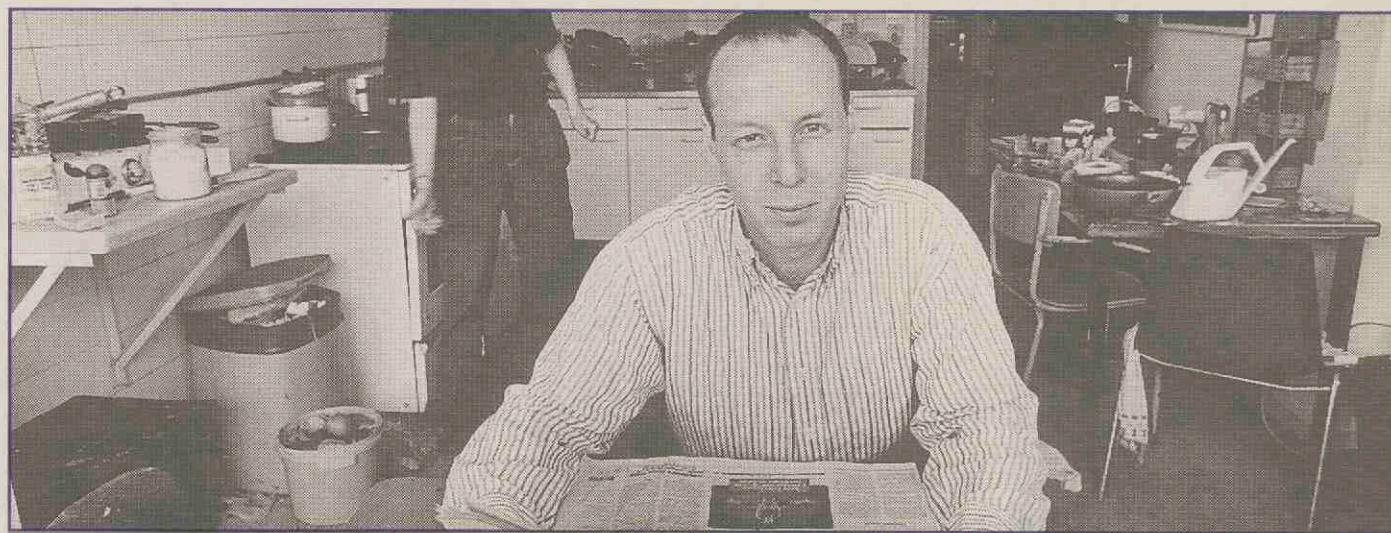
De gesjeesde romanticus

Wie denkt dat er alleen studenten wonen in studentenhuizen vergist zich. Op een gezonde studentenverdieping woont altijd een 'oude lul', of een gesjeesde romanticus. Ieder studentenhuishuis heeft zijn wijze uil, of vage vagebond. Mensen die met elkaar gemeen hebben dat ze de universiteit nooit van binnen zien, maar moeilijk afscheid kunnen nemen van de chaotische levendigheid van het studentenbestaan.

GERARD JANSSEN

De mooiste tijd van je leven heet de studententijd te zijn. Dan moet er nog niet zo veel en wordt bijna alles je vergeven. Zuipen, braspertijen, vage feestjes, tongen met een kwijlebal, dronken in het bed van een ander plassen. Het mag allemaal, totdat je afgestudeerd bent. Dan verwacht men dat je een eigen huisje gaat betrekken. Het tijdperk van de hypotheek, de kinderen, de uitvaartverzekeringen en de geheime minnaars of minnaressen breekt aan.

Er zijn echter mensen die van dit normale patroon afwijken, en blijven hangen in een studentenhuishuis. Die nog dagelijks de geur van verschaald bier ruiken, en herrie horen uit goedkope hifi-installaties. Die nog steeds 's nachts struikelen over lege wijnflessen, en gietijzeren pannen met pastaresten. Zo iemand is Joris Uijen (31). En hij woont niet in zomaar een studentenkamer. Uijen is de 'opa' van verdieping 89, twee hoog, van de Ina Boudier Bakkerlaan, een soort grote studententuin. Een vrijplaats voor jongeren die juist onder moeders vleugels vandaan zijn. Uijen is er een vreemde eend in de bijt,

Joris Uijen: 'Feesten zijn heftiger dan vroeger. En er wordt minder goed opgeruimd'

die het drukke bestaan van fysiotherapeut leidt. Daarnaast coördineert hij ook nog eens het overblijven op een school. 'Ik zorg ervoor dat in de lunchpauzes alles goed geregeld is.' En tenslotte doet hij bestuurswerk op de IBB. De werkende man woont al tien jaar op de Ina Boudier Bakkerlaan. Uijen heeft er inmiddels de leeftijd en wijsheid bereikt om de gebeurtenissen op zijn verdieping van een droge afstand te kunnen bekijken. Dit brengt hem in de positie waarin hij analyserende opmerkingen kan maken over de huidige en de vroegere student. En hij ziet wel degelijk verschillen met een decennium geleden: 'De studenten werken tegenwoordig harder. Ze zijn intensiever met de studie bezig. De werkende bewoners hier op de verdieping gaan vaak later naar bed dan de studenten. En ik heb de indruk dat de studenten minder bewust leven dan wij vroeger.

ger. Toen ging de televisie wel eens uit en zaten we tot diep in de nacht te discussiëren. Nu gaat de televisie nooit meer uit.'

Puinhoop

Behalve wanneer er feesten gegeven worden, en die zijn heftiger dan vroeger. 'Er wordt dan flink gezopen en flink geblowd.' Na afloop is de puinhoop groter. En er wordt minder goed opgeruimd. 'Resten van een feest blijven veel langer liggen. Vroeger gingen we de volgende dag met zijn allen opruimen en dat gebeurde dan ook grondig.' Paradoxaal is dat volgens Uijen de huidige student, ondanks zijn gebrabbel, wel netter is in het liefdesleven: 'Eind jaren tachtig kwam het regelmatig voor dat de vriendin van een huisgenoot dronken in een hoekje met een ander lag te zoenen. Dat zie je niet meer. Tenminste niet op deze verdieping.' Relaties lijken standvastiger te zijn. Uijen sluit echter niet uit dat het er op andere verdiepingen nog ouderwets aan toe gaat. Hijzelf geeft zich, ondanks dat hij vrijgezel is, niet meer over aan dergelijke gekkigheid. Uijen bekent dat hij zich aan het sociale leven op de verdieping onttrekt. 'Ik vind het niet zo leuk meer om erbij te gaan zitten.' De gespreksonderwerpen van de huidige student interesseren hem niet. Als ze al gespreksonderwerpen hebben. 'Maar ik wil geen alien zijn', zegt Uijen terwijl hij een sjekkie rolt. 'Ik heb meer een houding van, wat jullie doen is niets meer voor mij, maar trek je alsjeblieft niks van mij aan.' De vraag dringt zich op of het niet eens tijd wordt dat Uijen een huisje voor zichzelf betreft. 'Ik ben nogal honkvast', zegt de jonge fysiotherapeut, die wijst op de onvermoede voordelen die het studentenhuishuis biedt: 'Ik hou erg van computers, en het netwerk is hier ongelooflijk goed. Voor vijftig gulden per maand heb je hier een perfecte Internetaansluiting.' Hij demonstreert hoe je met een simpele druk op een knop onmiddellijk contact kunt maken met het Internet. Daarnaast kost een kamer op de IBB, inclusief alles dat je maar kunt verzinnen, 300 gulden per maand.

Geneugten

Een echte romanticus met een warm kloppend hart, die zich dergelijke immateriële zaken aantrekt, is Alex Broods (24). Hij is niet afgestudeerd maar gesjeesd. Een vagebond die het Utrechtse uitgaansleven kent als zijn broekzak. Hij studeerde enige tijd psychologie, maar het lukte hem niet om zich te concentreren, en weerstand te bieden aan de aardse geneugten van de nachtelijke stad. Hij is nu druk doende een gulden middenweg te vinden tussen 'het als een robot volgen van de regels, en doen wat ik echt leuk vind.' Ook Broods is blijven hangen in een studentenhuishuis in de Poortstraat. Hij moet de badkamer en het toilet delen, maar heeft een eigen keukentje. 'Het is heel goed voor het sociale bewustzijn om met veel mensen in huis te wonen. Je moet samenwerken, en je leert veel mensen kennen. Dat gaat best wel rap.' Het grootste probleem vindt Broods het als 'medemensen niet snappen dat samenwonen ook alleen zijn is. Af en toe

'Ik hou erg van computers, en het netwerk is hier ongelooflijk goed'

wordt er teveel van je verlangd. Krijg je het idee dat je asociaal bent als je mensen geen aandacht geeft.'

Toch heeft Broods niet de behoefte om te verhuizen naar een eenheid voor zichzelf alleen, zolang zijn kamer maar aan de basisvoorwaarden voldoet. 'Het moet een bron van rust zijn waar je je lekker in kunt terugtrekken.'

Hij wijst erop dat velen luchtkastelen najagen. 'Je hebt mensen die wonen in een groot huis waarin ze eenzaam zijn. Het maakt niet uit hoe groot je kamer is, als je Utrecht als je tuin hebt. Dat moet je inzien, anders ga je energie verspillen aan nutteloze dingen.'

De Utrechtse Stelling

Stellingen uit recente proefschriften

Sinds Diana Woei het weerbericht op televisie presenteert is het niet meer Somers geweest.

Henriëtte Swanenburg de Veye, Geneeskunde

Iedereen wordt graag oud, maar niemand is het graag.

Petra Simons, Geneeskunde

Wie naast zijn schoenen loopt is snel op zijn teentjes getrapt.

Ivar Nijenhuis, Aardwetenschappen

Met een jaar toneelschool bereikt men vaak meer dan met een afgeronde academische opleiding.

Tine van Werven, Diergeneeskunde

De uitspraak van kardinaal Simonis dat gelovige mensen geen geweld gebruiken, getuigt van weinig realiteitszin.

Monique Nijhuis, Geneeskunde

Wie nog steeds denkt dat internationalisering in de financiële dienstverlening ver is voortschreden moet maar eens geld naar het buitenland overmaken.

Ton van Rietbergen, Ruimtelijke Wetenschappen

Schiphol in de Noordzee is een te letterlijke opvatting van een luchthaven.

W. Hazeleger, Natuur- en Sterrenkunde

Vakgenoten

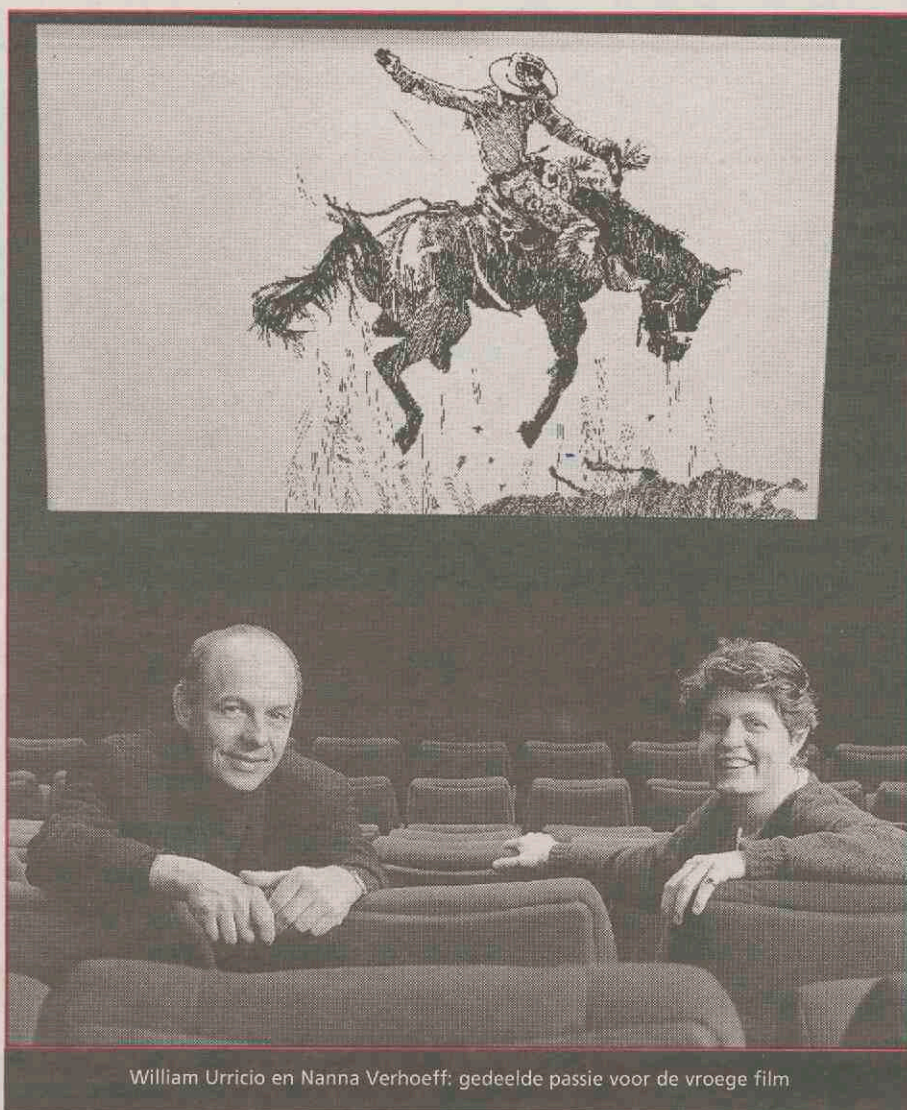
Docent en afgestudeerde over elkaar, de opleiding en de arbeidsmarkt

'Ben je geïnteresseerd in cowboys?' vroeg hoogleraar film- en tv-wetenschappen William Uriccio (46) vier jaar geleden aan studente Nanna Verhoeff (27). Het antwoord was 'ja'. Sindsdien inspireren ze elkaar in hun passie voor de vroege film.

LEONIE VAN DER SCHOOR

Nanna Verhoeff

Op de middelbare school ging ze al veel naar toneel en stond ze ook zelf op de planken. De keuze voor theater- film- en televisiewetenschappen, zoals het Instituut voor Media en Re/Presentatie toen nog heette, was dan ook snel gemaakt. 'Theater, dat was het helemaal voor mij. Binnen een half jaar was dat echter totaal omgedraaid. Opeens vond ik film het meest aantrekkelijke, theater interesseert me eigenlijk geen klap meer.' Nadat ze in haar vierde studiejaar een vak volgde bij de nieuw aangetrokken hoogleraar William Uriccio, is ze helemaal in de ban van de 'vroege' film. 'Opeens kreeg ik het gevoel van yes, hier heb ik al die tijd op zitten wachten, hiervoor ben ik gaan studeren.' De vroege film dateert van vóór de eerste wereldoorlog, legt Nanna uit. Het begon in feite al voor 1895, toen de gebroeders Lumière in Parijs de eerste film vertoonden voor een betalend publiek. De allereerste keer dat Nanna een oude film zag, in de City-bioscoop, was ze vreselijk onder de indruk. 'Het was een ingekleurde film uit 1902 van Méliès, een Franse goochelaar. Hij had bedacht dat hij de uitvinding 'film' goed kon gebruiken voor allerlei goocheltrucs. De kleuren waren toverachtig en de oude beelden leken ontzettend dichtbij te komen. Op de een of andere manier vond ik dat erg spannend. Het was een keerpunt in de geschiedenis, film was aan de ene kant een technische uitvinding, aan de andere kant een nieuw medium dat op veel manieren gebruikt kon worden.' Toen William zag hoe enthousiast Nanna was, stapte hij op een gegeven moment op haar af en vroeg: 'ben je geïnteresseerd in cowboys?' Nanna: 'Hij had gehoord dat ze in het Filmmuseum iemand nodig hadden om naar hun archief te kijken. Anderhalf jaar heb ik er een onderzoeksstage gedaan.' Haar promotie-onderzoek gaat over hoe het genre 'western' zich heeft ontwikkeld. Nanna bekijkt de voorlopers van de western: niet alleen cowboy-films, maar ook landschapsfilms, kostuumfilms en etnografisch getinte films. 'Een filmprogramma bestond

William Uriccio en Nanna Verhoeff: gedeelde passie voor de vroege film

'Ben je geïnteresseerd in cowboys?'

in het begin van deze eeuw uit een heleboel korte films, een soort Vaudeville-achtige show met fictie naast non-fictie, of een wildwest show van Buffalo Bill naast een landschapsfilm.' Vanwege die enorme variëteit vindt ze het tricky om nu, achteraf, die films een genre-indeling op te leggen. 'Het is veel interessanter om te kijken hoe de mensen destijds de camera gebruikten om de wereld om hen heen vast te leggen.' Ze kijkt veel film en tv, ziet niet alleen de 'betere' films, maar ook pulp. 'Ik ben dol op moderne Hollywood-films, actiefilms en B-films.' Een lievelingsfilm heeft ze niet, daar wil ze zich niet op vastpinnen. 'Maar natuurlijk heb ik wel altijd een mening over een film.' Haar promotor William mag ze erg graag, ze voelt zich bij hem thuis: een leuke, enthousiaste en genereuze man die in 1994 met bakken energie naar Utrecht kwam. 'Ik ben ontzettend blij dat ik hem in de buurt heb. Hij brengt mensen bij elkaar, creëert een goede, productieve sfeer en werkt met je samen in een gelijkwaardig partnerschap. Ik heb ontzettend veel aan hem gehad. Hij heeft me geleerd mijn blik open te zetten, zaken op een andere manier te bekijken. Voor mij was het bevrijdend om te horen

dat een combinatie van benaderingen en zienswijzen niet moeilijk of verdacht is, maar juist goed. Zo kunnen historisch onderzoek en theoretisch onderzoek heel goed hand in hand gaan. Niet alleen data verzamelen maar ook meteen hierop reflecteren, dat is cultuurgeschiedenis en cultuuranalyse in één. Nu lijkt het voor de hand liggend, maar voor mij was het toen een echte eye-opener.'

William Uriccio

'Een van de mooiste eigenschappen van Nanna is haar anarchie, haar eigenzinnigheid. Dat bedoel ik positief: ze is onafhankelijk en bekijkt de wereld altijd vanuit een onverwachte invalshoek. Ze is zelfbewust zonder dominant te zijn. En - heel belangrijk - ze heeft gevoel voor humor.' William Uriccio laat zich graag inspireren door zijn studenten, hij houdt van tweerichting-verkeer. 'Een goede leersituatie is een dialoog, een uitwisseling van visies en percepties. Dat kost geen energie, daar krijg je als docent juist veel energie voor terug. Dat waardeer ik ook zo aan Nanna.' William Uriccio, hoogleraar Film en Televisiewetenschap, Nieuwe media en Digitale

Cultuur, is Amerikaan van Italiaanse origine. Zijn opa kwam uit de buurt van Napels en werd tijdens zijn dienstitijd verliefd op zijn oma uit Siena, in die tijd een onmogelijke liefde tussen een arme zuiderling en een rijke noorderling. Daarom ging het jonge stel er vandoor: met de boot naar Amerika. 'Een waar Titanic-verhaal', lacht William Uricchio. Na een aantal jaren filosofie gestudeerd te hebben, besloot Uricchio zijn geluk te beproeven bij een filmaatschappij. Geheel volgens Amerikaanse traditie begon hij onderaan de ladder als schoonmaker en klom op tot filmproducer. 'Waarom ben je gestopt met filosofie? vroegen mensen mij. Ik ben niet gestopt met filosofie, antwoordde ik dan. Film en tv zijn voor mij filosofische denkpatronen in concrete vorm. Film is een collectief geheugen, het is toegankelijker en beter toepasbaar dan een filosofisch idee dat ik hooguit met twintig andere mensen kan delen.'

Uricchio is gefascineerd door de eerste stappen op filmgebied. 'In 1876 zijn de eerste ideeën voor tv ontstaan, nog vóór de komst van de film. De gebruiksmogelijkheden waren toen ontelbaar, niks lag vast, het kon nog alle kanten uitgaan. Dát vind ik interessant. De nieuwe media van nu staan op hetzelfde breekpunt als destijds tv en film. Denk maar aan de verandering van analoog naar digitaal, interactieve tv, videospelletjes. Daardoor ontstaan er compleet nieuwe theorieën over de relatie toeschouwer en media.'

In Utrecht is de film- en tv-wetenschap een jonge discipline. Pas sinds de aanstelling van Uricchio, in 1994, kunnen studenten formeel in deze richting afstuderen en promoveren. Uricchio staat er nog steeds van te kijken hoe slecht ontwikkeld Nederland op filmwetenschappelijk gebied is. 'Duitsland bijvoorbeeld telde vóór 1945 al 250 promovendi in film, terwijl er in Nederland tot op heden slechts zes proefschriften op het gebied van film en tv geschreven zijn.' Het liefst zou hij alleen maar bezig zijn met onderwijs en onderzoek, net zoals dat het geval was in de VS en in Duitsland, waar hij vijf jaar in Berlijn werkte. Maar in zijn huidige baan komt er veel administratie en organisatie bij kijken. 'Dat is mijn lot, ik moet hier nu eenmaal een nieuw veld opbouwen.'

De arbeidsmarkt voor tv- en filmwetenschappers ziet er goed uit volgens Uricchio. De media zijn flink in beweging, zowel op de beleid- als de productiekant is er werk aan de winkel. De Utrechtse alumni hebben zich op diverse terreinen kunnen ontplooiën, Uricchio noemt het documentairefestival IDFA, het Nederlands Filmfestival en het Filmmuseum. 'Alleen voor mensen die wetenschappelijk onderzoek aan een universiteit willen doen is er weinig te vinden. Er zijn maar twee plaatsen waar dat kan: hier en in Amsterdam.'

Voor meer informatie: Instituut Media en Re/Presentatie, Kromme Nieuwegracht 29, 3512 HD Utrecht, (030) 253 61 25.

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 6 mei 1999 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 22.

Universiteitsfonds

Utrechts Universiteitsfonds

► Bijzondere leerstoelen

Op 13 januari sprak prof. mr. P.J. Baauw, benoemd op de bijzondere leerstoel 'Mensenrechten in straf(proces)recht' zijn oratie uit. In zijn oratie ging professor Baauw in op het feit dat verworven mensenrechten niet altijd positief uitpakken in het strafproces. Zo is de openbaarheid van de rechtspraak een groot goed, dat garantie biedt voor een juist verloop van het proces. Dat wordt echter niet altijd zo ervaren door hen die terecht staan zonder dat nog sprake is van bewijsbare en verwijtbare schuld. Het feit dat hun naam of of bedrijf in relatie wordt gebracht met een eventueel misdrijf is vaak al reden genoeg om ernstige schade aan te richten. Professor Baauw werkte deze aspecten verder uit in zijn rede die getiteld is 'Eerlijke berechting en bijzonder straf(proces)recht'. De oratie is nog niet in druk verschenen. Wanneer u geïnteresseerd bent, kunt u contact open-

men met het bureau van het Utrechts Universiteitsfonds. Per 1 februari 1999 zijn benoemd tot bijzonder hoogleraar:

- prof. dr. R.L.M. Vissers, op de leerstoel 'Geologie' (faculteit Aardwetenschappen),
- prof. dr. C.G. Langereis op de leerstoel 'Paleomagnetisme' (faculteit Aardwetenschappen),
- mw. prof. dr. A.M. Korte, op de leerstoel 'Vrouwenstudies Theologie' (faculteit Godgeleerdheid)
- prof. dr. A. Ouweneel op de leerstoel 'Culturele Antropologie en ethohistorie van de Indiaanse volken van Latijns-Amerika' (faculteit Sociale Wetenschappen),
- prof. dr. C.H. Schröder op de leerstoel 'Kindernefropologie' (faculteit Geneeskunde)

► Bestuur

De statuten van de stichting Utrechts Universiteitsfonds zijn goedgekeurd door de leden en het bestuur. Dat betekent dat we nu het laatste traject kunnen ingaan alvorens de gedaantever-

wisseling een feit is. Het bestuur hoopt dat dit voorjaar de vereiste toestemming van de rechtbank verkregen wordt, zodat dan de stichting een feit is. Wanneer u meer over de zaken van het Universiteitsfonds wilt weten, of

u wilt aanmelden als begunstiger, kunt u hierover informatie krijgen bij: Bureau Universiteitsfonds, Bestuursgebouw, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, tel. (030) 253 80 25, fax. (030) 253 80 26, email: ufonds@ufonds.uu.nl

Professor René Kahn houdt David de Wiedlezing 1999

Na hoogleraar Frans de Waal, is het op 9 april a.s. de beurt aan professor René Kahn om de jaarlijkse David de Wied-lezing uit te spreken (zie interview op pagina 10 en 11). Geïnteresseerde Illustrerlezers zijn van harte uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen. Met bon op pagina 17 kunt u plaatsen (kostenloos) voor deze bijeenkomst reserveren. Doet u dit snel; de verwachte belangstelling is groot, en het aantal plaatsen in

de Theatronzaal van het Educatorium beperkt.

De David de Wiedlezing is uitgegroeid tot de lezing van de Universiteit Utrecht, bedoeld voor medewerkers, studenten en afgestudeerden van de universiteit. Op initiatief van het Rudolf Magnus Instituut voor Neurowetenschappen en in samenwerking met C en E Bankiers werd in 1990 gestart met de organisatie van deze lezingencyclus. Telkens staat een actueel vraagstuk op het kruispunt van medisch-biologisch onderzoek en maatschappij centraal. Een jury, bestaande uit hoogleraren van de faculteit Biologie, Geneeskunde, Diergeneeskunde en Scheikunde, kiest jaarlijks de spreker uit. Eerdere sprekers waren o.a. prof. mr. J. Rimmelink, dr. A.H.G. Rinnoy Kan, prof. dr. H. Galjaard en drs. G.J. Cerfontaine.

Professor R.S. Kahn werd in 1993 benoemd tot hoogleraar Psychiatrie aan de Universiteit Utrecht. Hij is tevens hoofd van de afdeling Psychiatrie voor volwassenen van

het Academisch Ziekenhuis Utrecht. In zijn lezing 'Schizofrenie: brein en omgeving' gaat Kahn in op het ontstaan en verloop van schizofrenie. Schizofrenie geldt als de meest ernstige aandoening in de psychiatrie, en treft ongeveer een op de honderd mensen voor hun 30ste. Kahn leidt een onderzoekproject naar de biologische en omgevingsfactoren die een rol spelen bij schizofrenie. Voor telefonische informatie/reserveringen: (030) 253 25 72.

Programmagegevens: De David de Wied-lezing

15.30 uur Ontvangst
16.00 uur Welkom en Laudatio
16.15 uur Lezing
17.00 uur Discussie
17.30-18.30 uur Borrel

Vrijdagmiddag 9 april 1999
Theatronzaal van het Educatorium Leuvenlaan 19, Universiteitscampus De Uithof Utrecht

Programma Universiteitsdag 27 maart

Naast de lezing van dr. G.J. Wijers over de ontwikkelingen in de kennisinfrastructuur ziet het programma op de Universiteitsdag van zaterdag 27 maart er als volgt uit:

9.30 uur: Ontvangst in het Educatorium, Leuvenlaan 19, De Uithof

10.30 uur: Nederland als brainport, ontwikkelingen in de kennisinfrastructuur. Sprekers: dr. G.J. Wijers, oud-minister van Economische Zaken, en prof. dr. H.P.M. Adriaansens, decaan University College (kosten f 15,- inclusief lunch)

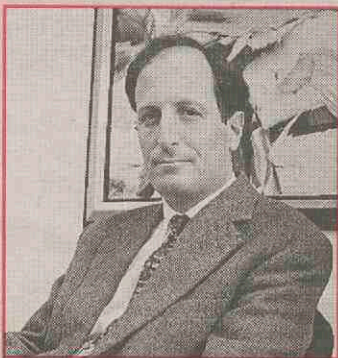
12.00 - 14.00 uur: Lunch in het restaurant van het Educatorium met muziek en fotopresentatie 'Vrouwen aan de Universiteit Utrecht'

vanaf 14.00 uur: Faculteiten/opleidingen ontvangen hun alumni op verschillende locaties. De volgende faculteiten/opleidingen organiseren een middagprogramma: Aardwetenschappen (f 10,-); Algemene Letteren; Algemene Literatuurwetenschappen; Arabische, Nieuw-Perzische en Turkse Talen en Culturen; Diergeneeskunde; Economie; Frans (f 10,-); Geneeskunde; Geschiedenis (f 10,-); Godgeleerdheid (f 10,-); Italiaans (f 10,-); IVLOS lerarenop-

leiding; Natuur- en Sterrenkunde; Nederlands (f 10,-); Rechtsgeleerdheid; Ruimtelijke Wetenschappen (f 10,-); Scheikunde (f 10,-); Sociale Wetenschappen (f 10,-); Spaans (f 10,-); Vrouwenstudies; Wijsbegeerte (f 10,-) voor alumni die Artarkeia-contributie voor '99 betaald hebben).

vanaf 20.00 uur: de eerste Utrechtse Studentenbandroute bij verschillende Studentengezelligheidsverenigingen

Wilt u zich nog aanmelden voor één of meer programma-onderdelen, dan kunt u tot 22 maart bellen met de Universiteit Utrecht: (030) 253 3550.

Professor René Kahn

Algemeen

UMA-kamerorkest

UMA-kamerorkest viert eerste lustrum

De Utrechtse Muziekacademie (UMA) viert zaterdag 24 april haar eerste lustrum met een concert in de Fentener van Vlissingenzaal in het gebouw K&W te Utrecht. Het UMA-kamerorkest speelt onder meer het pianoconcert in G van Ravel met als solist Hans Eijsackers. Verder staat op het feestprogramma de Vierde, Italiaanse symfonie van Mendelssohn-Bartholdy en de Suite, opus 3, van Janaček. Marco Bons dirigeert. Voorafgaand aan het concert ontmoeten huidige leden, oud-leden en overige betrokkenen elkaar bij een smakelijk buffet en is er gelegenheid de UMA te feliciteren met haar eerste lustrum. Na afloop van het concert geeft de UMA een feest.

Het UMA-kamerorkest nodigt alle oud-leden en alle musici die ooit in het orkest hebben meegespeeld van harte uit haar lustrum mee te komen vieren. Kom een hapje mee-eten aan het buffet en geniet van het concert. Na afloop drinken

we er nog een (of meer) op de UMA!
Of wil je er liever helemaal bijzijn? Kom dan nogmaals meespelen op het lustrumconcert. Strijkers kunnen er nog best bij, ook voor de overige activiteiten op de lustrumagenda. Voor feesten en/of concerteren kun je je opgeven via onderstaand adres en telefoonnummer.
Nog nooit eerder meegespeeld? Ook dan ben je welkom. Kom eens luisteren op een repetitie op woensdagavond in de Silokerk, Herenstraat 34, in Utrecht. Voor informatie of aanmelding, zie onderstaand adres en telefoonnummer.
Het eerste lustrumconcert vindt plaats op zaterdag 24 april in de Fentener van Vlissingenzaal, gebouw K&W (Utrechts conservatorium), Mariaplaats 27, te Utrecht. Aanvang 20.15 uur. Toegangsprijs f 15,-/10,- (CJP/Collegekaart/Pas 65/U-Pas).
Voor informatie en opgave: bel *Boudewijn Schokker* (030) 280 42 81 of schrijf naar *Utrechtse Muziekacade-*

mie, Goedestraat 23 bis, 3572 RM Utrecht.

Concert Utrechts Blazers Ensemble

Datum: donderdag 17 juni
Tijd: 20.15 uur
Plaats: Maria Minor Kerk, Achter Clarenburg 6, Utrecht
Programma:
Theo Abazis – Attractive Moralities
Micheal Torke – Overnight Mail
Igor Stravinski – Miniatures
David Lang – Are You Experienced?
Frank van Gompel – Bastrombone concert
Toegangsprijzen : f12,50 voor studenten/cjp/65+ en f 20,00 voor anderen.

De Utrecht Debating Society

De Utrecht Debating Society (UDS) stimuleert al sinds 1995 de mondelinge vaardigheden van haar leden door middel van het parlementaire debat. Elke woensdagavond vanaf 19.30 uur op Janskerkhof 15a in Utrecht bereiden de leden zich voor op debatteertoernooien in zowel het binnen- als het buitenland. De UDS organiseert dit jaar ook weer haar eigen toernooi, te weten het Nationaal Debat Toernooi. Vorig jaar was het Nationaal Debat Toernooi een groot succes met de heer Docters van Leeuwen als voorzitter en grote belangstelling van teams uit het hele land. Dit jaar wordt het Nationaal Debat Toernooi gehouden op zaterdag 22 mei en iedereen is op die dag van harte welkom om te kijken, te jureren of deel te nemen (in een team van twee personen).
Voor meer informatie of aanmeldingen kunt u zich richten tot het secretariaat van de UDS op telefoonnummer: (030) 253 63 98.

Nieuwe artikelen bij Solaris...!

Universiteitswinkel Solaris is 1999 begonnen met een opruiming van een gedeelte van de collectie. U kunt nu nog profiteren van diverse aantrekkelijke aanbiedingen. Zo krijgt u op alle jassen een korting van 15% en zijn de geborduurde handdoeken maar liefst 25% in prijs verlaagd. Deze 25% korting geldt ook voor enkele rugbyshirts en de bekende blauwe Universiteitsdas. Het assortiment van Solaris is inmiddels uitgebreid met een aantal ansichtkaarten en boeken van het Universiteitsmuseum en de Universiteitsbibliotheek. Alumni van U.V.S.V. kunnen bij Solaris terecht voor diverse lustrumartikelen die zijn vervaardigd ter gelegenheid van het 100-jarige bestaan van deze studentenvereniging. In de loop van het jaar worden er meer artikelen geïntroduceerd door Solaris. Zo komt in februari een nieuwe stropdas uit. De das is er in donkerblauw en bordeauxrood en is overal voorzien van het sollogo. Ook nieuw is Port Solare, een exclusieve Portugese wijn, voorzien van het Universiteitslogo en een afbeelding van de oude stad Utrecht. Portwijn wordt gemaakt door de gisting van de basiswijn voortijdig te stoppen door toevoeging van wijnalcohol. Hoewel port oorspronkelijk uit Portugal komt is het aan de Engelsen te danken dat de wijn in de 17e eeuw bekendheid kreeg in het buitenland. Door politieke problemen tussen Engeland en Frankrijk legde een Franse minister hoge belastingen op de Bordeauxwijn, destijds een belangrijk importproduct voor Engeland. Koning Charles II was zeer verontwaardigd over deze maatregel en besloot tot een boycot. Om de Engelse dorst toch

te lessen was er dringend behoefte aan een alternatief. Via de bloeiende Engelse kolonie in Porto ontdekten de Engelse wijnhandelaars de kwaliteiten van de Portugese wijnen en de export kwam op gang. Er zijn verschillende soorten port te onderscheiden; Port Solare is er in twee smaken. De jonge Ruby is vernoemd naar zijn robijnrode kleur en heeft een zoete fruitige smaak. Een iets oudere port is de Tawny wat letterlijk 'taankleurig' betekent. Deze portsoort kenmerkt zich door de bleekbruine kleur en de rijpe, volle smaak. Wij zijn ervan overtuigd dat Port Solare bij u in de smaak zal vallen!
Solaris Universiteitswinkel b.v.
Drift 13 (bij het Janskerkhof)
Open van ma. t/m vr. van 13:00 tot 17:00 (en op afspraak)
tel.: (030) 253 60 53 /
Solaris@pobox.accu.uu.nl

David de Wied-lezing 9-4-1999

Ondergetekende:

Organisatie:

Adres:

Postcode:

Plaats:

Zal aanwezig zijn, in gezelschap van ... personen, bij de David de Wiedlezing 1999, op vrijdag 9 april om 15.30 uur, in het Educatorium, Leuvenlaan 19, universiteitscampus De Uithof.

Deze bon per omgaande retourneren. De kaarten worden u dan thuis toegestuurd. Aanvragers worden op volgorde van binnenkomst in behandeling genomen. Retouradres: Universiteit Utrecht/CSC, Antwoordnummer 8428, 3500 VW Utrecht.

Bon

Studium Generale programma voorjaar 1999

Woensdag 17 maart:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. *Student en netsurfer*. Spreker: Hans Schipperijn (Beren-schot). Plaats: Aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Maandag 22 maart:

Studium Generale programma Onderwijs en erger. Wetenschaps-

Woensdag 31 maart:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. *Video Games: interface van de 21ste eeuw*. Spreker: Joost Raessens (UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 6 april:

Studium Generale programma's

filosofie voor de humaniora. *De film Mädchen in Uniform* (1931, Leontine Sagan). Spreker: prof.dr. E.W. van der Knaap (Fac. Letteren, Duitse Taal- en Letterkunde, UU). Plaats: Filmzaal 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Studium Generale programma Het gezin in de volgende eeuw. *Ontwikkelingen in het Nederlandse gezin*. Spreker: prof.dr. R.A.C. Hoksbergen (UU).

met: Maartje Nevejan, Marnie Blok, Leonoor Pauw en Adelheid Roosen. Inleiding: Maartje Nevejan. Plaats: Filmtheater 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht. Aanvang: 19.30 uur.

Studium Generale programma Le Sacre du Printemps. Voorafgaand aan de herhaling van de openingsvoorstelling: Rudy Laermans en Miriam van Imschoot (KU Leuven) met een lezing over de

Woensdag 21 april:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. Spreker: Antoine Bodar (schrijver en priester). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Zondag 25 april:

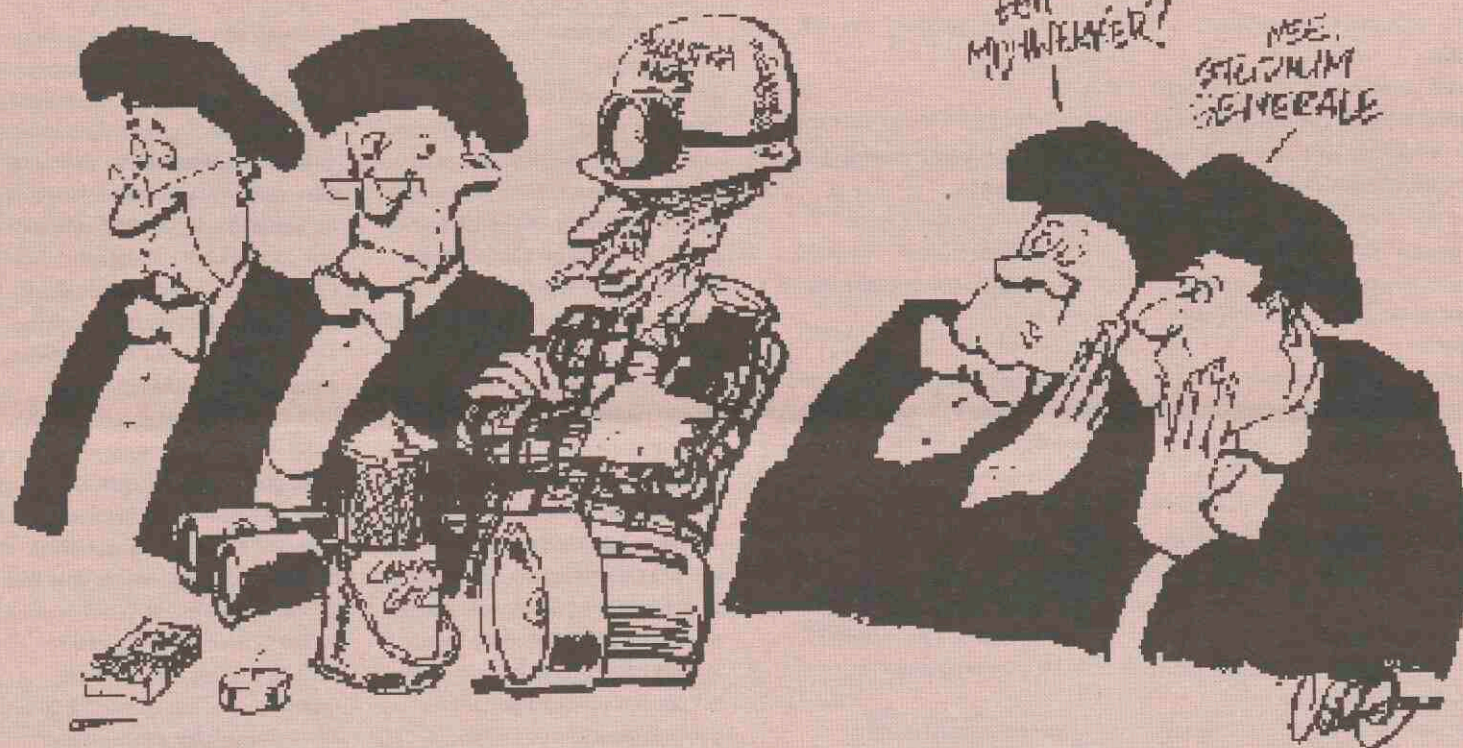
Studium Generale programma Le Sacre du Printemps. Millicent Hodson en Kenneth Archer met een lezing over hun onderzoekswerk naar de originele Sacre. Plaats: Sporthal De Veiling, Heycopstraat 305, Utrecht. Aanvang: nog niet bekend.

Maandag 26 april:

Studium Generale programma Het gezin in de volgende eeuw. Ontstaan en ontwikkeling van het homo-gezin. Spreker: dr. A.X. van Naerssen (Klinische Psychologie, UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Woensdag 28 april:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. Spreker: Arthur Japin (schrijver en acteur). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

filosofie voor de humaniora. *The Monster of Frankenstein* (1931, Universal Studios). Spreker: dr. B. Peperkamp (Fac. Letteren, Nederlands, UU). Plaats: Filmzaal 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Woensdag 24 maart:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. Spreker: Gerrit Krol (schrijver en programmeur). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Maandag 29 maart:

Studium Generale programma Onderwijs en erger. Wetenschapsfilosofie voor de humaniora. *De film Dance of the Wind* (1997, Rajan Khosa). Spreker: mw. dr. S.C. Kersenboom (Culturele Antropologie, UvA). Plaats: Filmzaal 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Onderwijs en erger. Wetenschapsfilosofie voor de humaniora. Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. *Toneelstuk De Les van Eugène Ionesco*. Regie: Frans-Jan Snelders. Inleiding: mw.dr. M.F. Breut (Fac. Letteren, Franse Taal- en Letterkunde, UU). Plaats: Cultureel Centrum Parnassus, Kruisstraat 201, Utrecht. Aanvang: 19.30 uur.

Donderdag 8 april:

Studium Generale programma Onderwijs en erger. Wetenschapsfilosofie voor de humaniora. *Toneelstuk De Les van Eugène Ionesco*. Regie: Frans-Jan Snelders. Spreker: mw. dr. M.F. Breut (Fac. Letteren, Franse Taal- en Letterkunde, UU). Plaats: Cultureel Centrum Parnassus, Kruisstraat 201, Utrecht. Aanvang: 19.30 uur.

Maandag 12 april:

Studium Generale programma Onderwijs en erger. Wetenschaps-

Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 13 april:

Studium Generale programma Le Sacre du Printemps. Voorafgaand aan de openingsvoorstelling van het Springdance Festival 1999, waarin het Nationale Ballet van Portugal de oorspronkelijke versie van Le Sacre du Printemps zal uitvoeren: Joachim von der Thüsen (UU) met een lezing over de historische context waarin Nijinski, Strawinsky en Roerich hun kunstwerk maakten. Plaats: Stadsschouwburg Utrecht, Lucas Bolwerk 24, Utrecht. Aanvang: 19.00 uur.

Woensdag 14 april:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. *Broos* (1977), regie en scenario: Mijke de Jong; camera: Joost van Starrenburg,

verschillende choreografieën die er in de loop van de twintigste eeuw op de muziek van Strawinsky zijn gemaakt. Plaats: Stadsschouwburg Utrecht, Lucas Bolwerk 24, Utrecht. Aanvang: 19.00 uur.

Maandag 19 april:

Studium Generale programma Onderwijs en erger. Wetenschapsfilosofie voor de humaniora. *Full Metal Jacket* (1987, Stanley Kubrick). Spreker: prof.dr. D.A. Hellema (Fac. Letteren, Geschiedenis, UU). Plaats: Filmzaal 't Hoogt, Hoogt 4, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Studium Generale programma Het gezin in de volgende eeuw. Vragen rond de kunstmatige voortplanting. Spreker: mevr. dr. D.A.M. van Berkel (UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Studium Generale programma Le Sacre du Printemps. Voorafgaand aan de Sacre-versie van het Scapinoballet: Hans Achterhuis (Universiteit Twente) met een lezing over de utopische aspecten van de Sacre. Plaats: Stadsschouwburg Utrecht, Lucas Bolwerk 24, Utrecht. Aanvang: 19.00 uur.

Maandag 3 mei:

Studium Generale programma Het gezin in de volgende eeuw. Het adoptiegezin. Spreker: prof.dr. R.A.C. Hoksbergen (UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Maandag 10 mei:

Studium Generale programma Het gezin in de volgende eeuw. Effecten van scheiding en stiefgezinsvorming. Spreker: dr. A.P. Spruyt (UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29,

Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Woensdag 12 mei:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. god@internet.fallus. Interface in het licht van Derrida's 'teletechnofallologie'. Spreker: Mark de Kesel (Sociale Hogeschool, Gent). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29.

Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Woensdag 19 mei:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. Het universitaire Solis-systeem. Spreker: Bas Savenije (UU). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Dinsdag 25 mei:

Studium Generale programma Schrijfsters uit het Zuiden. Forumdiscussie. Plaats: Aula van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur precies.

Woensdag 26 mei:

Studium Generale programma Praten in het donker. Wetenschapsfilosofie voor de Sociale Wetenschappen. De psychotherapeu-

tische interface. Spreker: prof.dr. A. van Dantzig (psychiater). Plaats: Senaatszaal van het Academiegebouw, Domplein 29, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur.

Studium Generale, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, (030) 253 24 36, e-mail: studgen@sg.uu.nl, internet: http://www.uu.nl/uu_algemeen/studium_generale/

Universiteitsmuseum

Jeugdlab universiteitsmuseum van start. VIP-behandeling voor kinderen van alumni.

Het Utrechts Universiteitsmuseum is een spannend onderdeel rijker: het Jeugdlab. Bedoeld voor wetenschappers-in-de-dop tussen 10 en 16 jaar. Ongestoord kunnen ze vanaf 4 maart proeven doen rond het thema 'zien'. Een voorproefje staat hiernaast. Het is een anamorfose; een plaatje of woord dat zo uit elkaar is getrokken, dat je haast niet meer kunt zien wat erop staat. Kinderen van Illusterlezers die de woorden hiernaast wel kunnen lezen, kunnen rekenen op een VIP-behandeling. Geven ze bij binnenkomst in het museum de juiste oplossing door, dan mogen ze met drie ogen het Jeugdlab in (het derde oog is te verkrijgen bij de balie van het museum).

Het Jeugdlab is een echt lab. Kinderen krijgen hun eigen werkplek. Daar kunnen ze allerhande proeven doen. Zoals schilderen met licht, de kleur zwart mengen, een eigen anamorfose maken, licht uit een rafelen in honderden tinten, spelen met gezichtsbedrog. In een labboek schrijven de jeugdige wetenschappers hun ontdekkingen op.

In het Jeugdlab is altijd iets nieuws te beleven. Nu zijn er experimenten met zien, straks kunnen kinderen er ook 'proeven & ruiken', 'horen' en 'voelen'.

Vanaf 4 maart Jeugdlab Universiteitsmuseum. Kinderen mogen op wo, za en zo, tussen 14.00 en 17.00 uur het jeugdlab ook zonder begeleiding bezoeken. Op andere tijdstippen moet er een volwassene mee.

'Je geld of je leven. Twee eeuwen ziekte en zorg in Nederland'

Wie in 1800 een been brak, liep grote kans levenslang invalide te blijven. Botten groeiden vaak scheef vast of groeiden langs elkaar. In het ergste geval moest het been geamputeerd worden. Zonder verdoving. Tweehonderd jaar later, na de uitvinding van het gipsverband, de röntgenfoto en de antibiotica, is dat niet meer denkbaar. Door de enorme vooruitgang in de medische wetenschap is de kwaliteit van het leven sterk verbeterd. En, belangrijk, de moderne gezondheidszorg is in Nederland niet alleen voor rijke mensen, maar ook voor de minder bedeelden toegankelijk. De tentoonstelling 'Je geld of je leven. Twee eeuwen ziekte en zorg in Nederland' -vanaf 13 april te zien in het Universiteitsmuseum

Utrecht- laat het verschil zien tussen vroeger en nu. Vier 'gevalen': botbreuken, tuberculose, transplantaties en ouderdomsziekten, maken duidelijk hoe (pijnlijk en langdurig) het was om tweehonderd jaar geleden een behandeling te ondergaan. Welke cruciale vindingen betekenden een keerpunt in de genezing, behandeling en kans op overleven? En hoe gaat het er tegenwoordig aan toe in moderne ziekenhuizen? Ook de rol en geschiedenis van het ziekenfonds komen in de tentoonstelling aan bod. Want waar kwam het geld vandaan als je in 1900 de vliegende toring had en eindeloos op bed moest liggen? Kunt u raden wat een niertransplantatie tegenwoordig kost? Zal de samenleving de solidariteit blijven opbrengen om de stijgende premies zonder morren te betalen? Vragen die de bezoeker in de tentoonstelling krijgt voor-

geschoteld. En daarnaast zijn er vele medische instrumenten te zien. Van antieke gehoorapparaten tot moderne operatiekamers en natuurlijk vele ziekenfondsbrilletjes.

Vanaf 13 april

'Je geld of je leven. Twee eeuwen ziekte en zorg in Nederland'

Universiteitsmuseum, Lange Nieuwstraat 106, Utrecht
Openingstijden: di t/m zo van 11.00 - 17.00 uur
Toegang: 6 tot 18 jaar f 3,75; vanaf 18 jaar f 7,50; MJK gratis
Informatie: (030) 253 80 08

Houd de pagina plat tussen je handen. Strek je armen. Kijk over de rand.

Onderwijs

Informatie over postacademisch onderwijs, postdoctoraal onderwijs, contractonderwijs en open cursussen.

Vraag de overzichtsbroschure aan: (030) 253 26 70, of e-mail: studievoorzichting@csc.usc.uu.nl

Rechten

Het bureau voor Juridisch Post Academisch Onderwijs, verbonden aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid, biedt de mogelijkheid tot professionele na- en bijscholing. De cursussen worden verzorgd door docenten van de Faculteit Rechtsgeleerdheid in samenwerking met externe, veelal in de praktijk werkzame juristen. De cursusprijs is inclusief cursusmateriaal en consumpties. Voor meer informatie over onze programma's kunt u contact opnemen met het Bureau Juridisch PAO, tel. (030) 253 70 21 / 253 70 22 of onze internetsite raadplegen: www.law.uu.nl/pao

Programma maart - juni 1999:

Contracten maken:

- Onroerend goedcontract: prof. mr. H.W. Heyman, 22 maart, 19.15 - 22.00 uur
 - Computercontract: prof. mr. F.W. Grosheide, prof. mr. J.M.A. Berkvens, 29 maart, 19.15 - 22.00 uur
 - Licentiecontract: jhr. mr. J.L.R.A. Huydecoper, prof. mr. ir. A. Louët Feisser, 1 april, 19.15 - 22.00 uur
 - Overnamecontract: mr. J.M.M. van der Velden, prof. mr. W.J. Slagter, 14 april, 19.15 - 22.00 uur
 - Leveringsvoorwaarden: prof. mr. H.W. Hondius, mr. A.E. Driessen, 19 april, 19.15 - 22.00 uur
 - Krediet en zekerheid: mr. J.E. Fesevur, mr. P.M. Stol, 26 april, 19.15 - 22.00 uur
 - Internationale aspecten en internationale koop: mr. G.J.W. Steenhoff, prof. mr. Ph.H.J.G. van Huizen, 7 juni, 19.15 - 22.00 uur
- cursusprijs: f 325,- per onderdeel

Recente jurisprudentie Burgerlijk

Procesrecht

18 maart, 9.00 - 16.30 uur
docenten: mr. A.W. Jongbloed, mw. mr. M. de Tombe-Grootenhuys, mw. mr. M. Freudenthal
cursusprijs: f 675,-

Verdieping Ambtenarenrecht

24 maart, 9.00 - 17.00 uur
docenten: mr. H.S.P. Stuiver, mr.

Th.A. Velo
cursusprijs: f 625,-

Recente strafrechtelijke jurisprudentie

25 maart, 9.00 - 17.00
docenten: prof. mr. P.J. Baauw, mw. prof. dr. C.H. Brants, prof. mr. C. Kelk
cursusprijs: f 695,-

PAO-specialisatie Gezondheidsrecht

29 maart, 12 en 26 april, 10 en 31 mei, 14 juni, 9.00 - 17.00 uur
docenten: prof. mr. J.K.M. Gevers, prof. mr. J.H. Hubben, mw. prof. mr. H.D.C. Roscam Abbing, mw. mr. M.C.I.H. Biesart, mr. G.R.J. de Groot, mr. R.B.M. Keurentjes, prof. dr. H.J.J. Leenen, prof. mr. J. Legemaate, mr. E.W.M. Meulemans
cursusprijs: f 2195,- voor de gehele cursus, f 395,- per onderdeel

Aansprakelijkheid en schadevergoeding bij letselschade

30 maart, 9.00 - 17.00 uur
docenten: mw. mr. P.A. Kottenhagen-Edzes, mr. R.J.P. Kottenhagen, mr. J.M. Milo
cursusprijs: f 695,-

Verdieping Milieurecht

31 maart, 14 en 28 april, 16.00 - 21.00 uur
docenten: prof. dr. Ch.W. Backes LL.M., mr. J.W. van de Gronden, mw. mr. J.E. Hoitink, mw. mr. G.T.J.M. Jurgens, mr. A.R. Hartmann, mw. mr. I. Klinger-van Rooij
cursusprijs: f 1095,- voor de gehele cursus, f 425,- per onderdeel

Schadevergoeding in het Bestuursrecht

7 april, 13.00 - 17.30 uur
docent: prof. mr. P.J.J. van Buuren
cursusprijs: f 495,-

Nieuw Recht II

9, 16 en 23 april, 13.00 - 17.30 uur
docenten: prof. mr. P.J. Baauw, mw. mr. W.J.H.T. Dupont, mr. H.F.M. Hoffhuis, mw. dr. S. Klosse, mw. mr. F.M.J.A. Lohuis, mr. C.L.J.M. de Waal
cursusprijs: f 750,-

Recht rond de elektronische snelweg

14 en 28 april, 12 en 26 mei, 9 en 23 juni, 13.00 - 17.30 uur

docenten: prof. mr. M.A.P. Bovens, prof. mr. J.M.A. Berkvens, dr. J.L.M. Boek, mr. C.E. Drion, mw. mr. M.J. Geus, prof. mr. F.W. Grosheide, mr. H. Hijmans, prof. mr. J.J.C. Kabel, prof. mr. H.R.B.M. Kummeling, mr. A.P. Meijboom, mr. A. Patijn
cursusprijs: f 1895,- voor de gehele cursus; inschrijving op deelonderwerp is mogelijk (de eerste bijeenkomst dient door iedere deelnemer te worden gevolgd), f 695,- voor één bijeenkomst (inclusief bijeenkomst 1), f 495,- voor iedere bijkomende bijeenkomst

Actualiteiten Arbeidsrecht

15 april, 9.00 - 16.30 uur
docenten: mr. D.M. van Genderen, prof. mr. A.Ph.C.M. Jaspers, mr. S.J.J.M. de Laat, mr. C.E. Schouten
cursusprijs: f 695,-

Multiculturaliteit en Strafrecht

21 april, 9.00 - 16.30 uur
docenten: prof. dr. F. Bovenkerk, prof. mr. M.A.P. Bovens, dr. mr. L.M. Moerings, mw. dr. M. van San, mw. mr. H.C. Wiersinga, dr. Y. Yesilgöz
cursusprijs: f 695,-

Actualiteiten Ondernemingsrecht

23 april, 13.00 - 17.00 uur
docenten: mr. J.B. Wezeman, mw. mr. S.M. van den Braak, mw. mr. G.M. ter Huurne, mw. mr. A.J.M. Klein Wassink
cursusprijs: f 495,-

Deelnemingsvrijstelling en fiscale eenheid

4 en 11 mei, 13.30 - 17.00 uur
docenten: prof. mr. K.L.H. van Mens, mr. P.T.H.M. van Oort, jhr. mr. W.E.M. van Nispen tot Sevenaer
cursusprijs: f 675,-

Recente ontwikkelingen Media- en communicatierecht

12 mei, 13.00 - 17.00 uur
docenten: prof. mr. F.W. Grosheide, prof. mr. J.J.C. Kabel
cursusprijs: f 495,-

Actualiteiten

Bestuurs(proces)recht

28 mei, 10.00 - 16.30 uur
docenten: mr. A.J. Bok, mr. B.M.J. van der Meulen, prof. mr. R.J.G.M. Widdershoven
cursusprijs: f 625,-

Bestuursdwang en dwangsom

2 en 16 juni, 13.30 - 17.30 uur
docenten: prof. mr. P.J.J. van Buuren, mw. mr. G.T.J.M. Jurgens, prof. mr. drs. F.C.M.A. Michiels
cursusprijs: f 795,-

Europees recht en Burgerlijk recht: de gevolgen van het EG-recht voor het Nederlands Burgerlijk Recht

3 juni, 15.30 - 21.00 uur
docenten: mr. G. Betlem, mr. drs. H.A.G. Temmink
cursusprijs: f 395,-

CBM

Postacademische opleidingen

In 1999 en 2000 bieden wij onder andere de volgende cursussen aan:

Leergang 'Strategisch management in de non-profit/not-for-profit sector'

De uitdaging tot het maken van strategische keuzen en het varen van een eigen koers staat centraal in deze tweejarige postacademische leergang die deelnemers afronden met de titel 'Master of Strategic Management (MSM)'. Deelnemers worden door reflectie op eigen denken en handelen gestimuleerd om aangereikte theoretische concepten, visies en kaders in relatie te brengen met de eigen praktijksituatie. De leergang start in september 1999

Leergang 'Management in dienstverlenende organisaties'

De uitdaging om te 'ondernemen' binnen de randvoorwaarden van het organisatiebeleid én professio-

nals te inspireren tot cliëntgerichte dienstverlening van hoge kwaliteit staat centraal in deze tweejarige leergang. Uitgenodigd worden managers van relatief zelfstandig opererende organisatie-eenheden in dienstverlenende organisaties van de non-profit/not-for-profit sector. Bij voldoende afronding heeft men recht op het diploma 'Master of Management (MM)'. De leergang start in maart 2000

Leergang 'Counselling in context'

Na afloop van deze tweejarige leergang zijn deelnemers in staat om met inzicht in de emotionele beleving van de werkplek, bij hun functie passende begeleiding te geven aan anderen op een doelgerichte en professionele wijze. Ook zijn zij in staat om verkregen inzichten om te zetten in ondersteuning van collega's bij verandingsprocessen. Uitgenodigd worden managers, P&O-consulenten, opleiders, arbodienst-medewerkers en anderen die belast zijn met begeleidings- en/of counselingstaken op de werkplek. De leergang start in oktober 1999 (Het oriëntatieseminar start in mei 1999)

Leergang 'Kwaliteitsmanagement in dienstverlenende organisaties'

Deze eenjarige leergang is bedoeld voor kwaliteitscoördinato-

ren in dienstverlenende organisaties binnen de not-for-profit sector. Een kwaliteitssysteem is te vaak een bureaucratische invul oefening. Kwaliteitsmanagement wil professionals tot reflexief handelen bewegen. Het ontwikkelen van een visie op de betekenis van kwaliteit in de eigen situatie staat centraal. In deze leergang spelen daarom thema's als context, proces en creativiteit een belangrijke rol. *De leergang start in maart 1999.*

Cursus 'Het maken van een marketingplan voor non-profit organisaties'

Het doel van deze vierdaagse cursus is deelnemers op een interactieve wijze, stap voor stap aan de hand van bouwstenen (o.a. het formuleren van een missie en bedrijfsdoelstellingen, concurrentie-analyse, SWOT-analyse) een

strategisch marketingplan te laten bouwen voor de eigen organisatie.

De cursus start in oktober 1999

Cursus 'Kwaliteit en implementatie in non-profit organisaties'

Het doel van deze vierdaagse cursus is deelnemers inzicht te bieden in het kwaliteitsbeleid van de eigen organisatie en vanuit nieuwe aanvullende perspectieven te werken aan een zelf gekozen praktijkcase. Uitgenodigd worden managers, projectleiders en staf-functionarissen die verantwoordelijk zijn voor kwaliteit in de organisatie of organisatie-eenheid.

De cursus start in april 1999

Cursus 'Marketing, sponsoring en fondsenwerving voor non-profit organisaties'

Deze tiendaagse cursus met terug-

komdag reikt medewerkers van non-profit organisaties handvaten aan voor het opzetten en uitvoeren van een strategie voor het verwerven van extra inkomsten uit sponsoring, fondsenwerving, en subsidies.

De cursus start in september 1999

Voor informatie en/of de folder(s) kunt u contact opnemen met: Centrum voor Beleid en Management, t.a.v. secretariaat PAO, Antwoordnummer 3402, 3500 ZL Utrecht, (030) 253 64 63/63 38

HOVO

Leerzaam en gezellig

In het najaar gaat weer een nieuw HOVO-seizoen van start. Tal van cursussen op het gebied van literatuur, filosofie, architectuur, gezondheid en natuurwetenschap-

pen worden verzorgd door de Utrechtse instellingen voor wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs. De cursussen zijn speciaal ontwikkeld voor personen van boven de vijftig: er is veel ruimte voor discussie, het stellen van vragen en het uitwisselen van ervaringen. Hoewel er geen speciale vooropleiding is vereist, zijn de cursussen van behoorlijk niveau. HOVO-cursussen zijn niet alleen leerzaam, maar ook gezellig. De Vrienden van HOVO organiseren gezelligheidsbijeenkomsten, symposia en andere activiteiten. In mei komt de nieuwe cursusgids uit. Wilt u die gids ontvangen, belt u dan onderstaand telefoonnummer:

HOVO-Utrecht, Postbus 80125, 3508 TC Utrecht. Tel.: (030) 253 34 83

Faculteiten

Letteren

UHSK

De Utrechtse Historische Studenten Kring zal op vrijdag 14 mei 1999 een symposium verzorgen over Niet-Westerse Historiografie. Tijd, plaats en sprekers zullen nog bekend worden gemaakt. Voor informatie, bel op maandagochtend naar de UHSK-stuurgroep, (030) 253 64 49.

Alcmaeon

Dinsdag 16 maart organiseert de commissie Cultuur, Mens en Maatschappij van Alcmaeon een lezing over 'Dakloosheid'. De lezing vindt plaats aan het Janskerkhof 15a in zaal 001 van 19.00 tot 22.00 uur. De toegang voor leden is gratis, niet leden betalen f 3,50. U bent allen van harte welkom!

Zaterdag 10 april vindt er een Bedrijven- en instellingendag voor sociale wetenschappers plaats. Tijdens deze dag worden twee lezingen gegeven en na de lunch is er de mogelijkheid om deel te nemen aan twee rondes met workshops. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Alcmaeon *Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmaeon Centrumgebouw Zuid, Heidelberglaan 1, Kamer E 033, E 038, 3584 CS Utrecht tel. (030) 253 3200, fax. (030) 253 16 19 o.v.v. Alcmaeon http://www.fss.uu.nl/student/alcmaeon*

Bezoek 'Letteren werkt!' op 26 mei !

Op woensdag 26 mei organiseert de Faculteit der Letteren een dag voor haar doctoraalstudenten en promovendi. Ook als je recentelijk je letteren-bul hebt opgehaald zal dit voor jou een bijzonder interessante dag worden. Tijdens deze dag, getiteld **Letteren werkt!**, kun je namelijk kennis maken met de mogelijkheden na de letterenstudie. Daartoe worden bedrijven, (semi)overheidsinstellingen en postdoctorale opleidingen uitgenodigd. Het is voor het eerst dat in Utrecht op facultair niveau een dergelijk evenement voor 'letteraars' wordt georganiseerd. De kennismaking zal vorm krijgen in zogenaamde presentatierondes. In deze rondes wordt door vertegenwoordigers van bedrijven, instellingen en opleidingen uitgezegt wat hun werkgever precies doet, wat de werkzaamheden van een academicus zijn, naar wat voor personen ze op zoek zijn, etcetera. Verder zullen enkele letteren-alumni hun verhaal vertellen: Hoe zijn zij op de huidige werkplek terecht gekomen? Interactie staat op Letteren werkt! centraal. Tijdens de presentatierondes maar vooral op de informatiemarkt waarop elke instantie een eigen stand heeft (daarbij ook stands van bedrijven, instellingen en opleidingen die geen presentatieronde verzorgen), is er de mogelijkheid om op informele wijze met vertegenwoordigers van je eventuele toekomstige werkgever in contact te komen.

Ook de lunch en de borrel die de dag afsluit, zijn hiervoor uitermate geschikt. De dag zal plaatsvinden in de binnenstad; in het Academiegebouw, Kromme Nieuwegracht 80 en Trans 10. In een later stadium zal bekend zijn wie zich allemaal zullen presenteren. De bedoeling van de dag is in ieder geval om een zo breed mogelijk beeld van toekomstige werkgevers te bieden: Van overheid tot IT, van journalistiek tot de kunstsector,

enzovoort. In de congresgids die je als deelnemer krijgt thuisgestuurd, worden de zich presenterende werkgevers uitgebreid besproken. Ook een website (nog in opbouw) zal deze informatie bieden. *Wil je als pas afgestudeerde letterenstudent Letteren werkt! bezoeken, neem dan contact op met de Commissie Letteren en Arbeidsmarkt, tel.: (030) 253 62 58, e-mail: Let.werkt@let.uu.nl.*

Alumni worden van harte uitgenodigd om lid te worden van de Faculty Club. Het lidmaatschap bedraagt f 150,- per jaar. Het is ook mogelijk om 'levenslang' lid te worden voor f 2000,-. Statiegeld voor de toegangspas is f 30,-.

Faculty Club Helios

Ik geef mij op als lid van de Faculty Club

Naam: _____
 Voorletters: _____
 M/V _____
 Werkadres: _____
 straat _____
 postcode en plaats _____
 telefoon _____
 Prive-adres: _____
 straat _____
 postcode en plaats _____
 telefoon _____

Alumnus van de faculteit/opleiding:
 Gewoon lidmaatschap (f 150,- per jaar)/Lidmaatschap voor het leven f 2000,- eenmalig)

Bon sturen naar Faculty Club, t.a.v. drs. J. Bonenkamp (gastheer/clubmanager), Achter de Dom 7, 3512 JN Utrecht. Heeft u vragen, dan kunt u natuurlijk contact opnemen: telefoon (030) 253 99 10.

De deuren van Faculty Club Helios zijn op werkdagen open van 11.00 uur tot 21.00 uur. In de weekenden zijn alle ruimtes, inclusief de tuin, beschikbaar voor verhuur.

Adressen

Alumnibureau UU/Universiteitsfonds
 mw. L. Visser
 Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 80 25 Fax.: (030) 253 33 88
 E-mail: ufonds@ufonds.uu.nl

Aardwetenschappen
 Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
 Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
 (030) 253 50 50 Fax: (030) 253 50 30
 E-mail: i.beekman@geo.uu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw
 Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
 Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
 (030) 253 22 76 Fax: (030) 253 45 26
 E-mail: w.j.c.amesz@bio.uu.nl

Diergeneeskunde Androclusgebouw
 Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
 Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
 (030) 253 48 51 Fax: (030) 253 77 27

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw
 Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
 Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
 (030) 253 73 13/253 25 25
 Fax: (030) 251 39 53
 E-mail: h.m.dobbelaar@pharm.uu.nl

Geneeskunde Stratenum
 Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
 Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
 (030) 253 88 88 Fax: (030) 253 90 25
 E-mail: bureau@med.uu.nl

Godgeleerdheid Willem C. van Unnikgebouw
 Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 18 53 Fax: (030) 253 32 41
 E-mail: necr@theo.uu.nl

Letteren
 Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
 (030) 253 61 05 Fax: (030) 253 60 83
 E-mail medewerkers: <naam>@let.uu.nl

Natuur- en Sterrenkunde
 Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
 Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
 (030) 253 32 84 Fax: (030) 253 92 82
 E-mail: facbureau@phys.uu.nl

Rechtsgeleerdheid
 Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
 (030) 253 70 18/253 70 17 Fax: (030) 253 73 00
 E-mail medewerkers: <voorletters.voorvoegselsachternaam>@law.uu.nl

Ruimtelijke Wetenschappen
 Willem C. van Unnikgebouw
 Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 20 44 Fax: (030) 254 06 04
 E-mail: r.vanderlinden@geog.uu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw
 Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
 Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
 (030) 253 37 93/253 37 91 Fax: (030) 253 30 72
 E-mail: j.a.dekooker@chem.uu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw Zuid,
 Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 47 00 Fax: (030) 253 16 19
 E-mail: bureau@fss.uu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw
 Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 18 31 Fax: (030) 253 28 16
 E-mail: bureau@phil.uu.nl

Wiskunde en Informatica
 Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
 (030) 253 15 15/253 35 36 Fax: (030) 251 83 94
 E-mail: hurk@math.uu.nl

IVLOS Bestuursgebouw
 Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
 (030) 253 34 00 Fax: (030) 253 27 41
 E-mail: ivlos@ivlos.uu.nl

Bon

Studentenleven

Lustrumactiviteiten 100 jaar UVSV/INVVSU

15 maart wordt in het universiteitsmuseum een tentoonstelling over de 100 jaar oude studentenvereniging geopend. Met wandvullende foto's, verenigingsattributen en een korte video wordt een beeld geschetst van het verenigingsleven door de tijd heen. Tijdens de opening wordt het Eeuwboek aangeboden. Daar is zeven jaar lang aan gewerkt door reünisten en beschrijft de geschiedenis van de UVSV aan de hand van anekdotes en achtergronden. Universiteitsmuseum, Lange Nieuwstraat 106, 3512 PN Utrecht, 030-2538007

Openingstijden di-za 11.00-17.00. Maandag gesloten.

Op 9 april wordt een congres over de Europese eenwording georganiseerd waar niet alleen UVSV-leden, maar alle Utrechtse studenten welkom zijn.

Er wordt gediscussieerd over vier thema's:

- De bijdrage van Nederland in verhouding tot de diverse opbrengsten
- Invloed van de media op de publieke opinie
- Democratisch gehalte van de Unie en het Europees Parlement.
- Europa en mensenrechten zoals

de problematiek van migratie in de Europese Unie.

Het Congres vindt plaats in het Academiegebouw van 9.30 tot 17.30. Aansluitend is er een borrel en kan er gezamenlijke gegeten worden. De inschrijving begint in maart. Inschrijfformulieren liggen bij de diverse faculteiten.

Zondag 16 mei wordt van 11.00 tot 18.00 uur De Grote Utrecht Dag gehouden. Voor kinderen worden er spelletjes georganiseerd in het Wilhelminapark. Verder wordt er op een nader te bepalen plaats cabaret opgevoerd. Overige activiteiten zijn er door de hele stad.

Informatie over deze activiteiten kunt u krijgen bij het UVSV/INVVSU, De Munnikplein 3, 3512 LS Utrecht, (030) 2714223 of 2714078

Ichthus

E.S.V. Ichthus Utrecht is op zoek naar haar alumni! Wilt u uw oude vereniging nog steunen en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen, geef dan uw huidige adresgegevens en de jaren waarin u lid geweest bent door op het volgende adres: *ESV Ichthus, Achter Sint Pieter 25, 3512 HR Utrecht.*

Er is zicht op een reünie volgend jaar, tijdens het vieren van ons achtste lustrum!

Ingezonden brief

Het is niet zonder een zekere trots dat ik mijn achternaam Grijns draag, al kan ik er natuurlijk niets aan doen dat mijn grootvader als eerste vaststelde dat er zoiets als vitamines moest bestaan.

Het deed me dan ook goed dat bij mijn eindexamen gymnasium in 1944 de gecommiteerde voor de B-vakken, een Delfts hoogleraar, het biologie examen begon met: 'U heet Grijns, dan kunt u wel wat vertellen over vitamines'. Dat kon ik.

Toen ik in *Illustrer* 13 'Eijkman centennial' zag staan trok dat meteen mijn aandacht. Dat een geleerde als Eijkman door onze universiteit wordt geëerd is natuurlijk terecht. Maar dan zou een meer juiste en vollediger vermelding van de feiten op zijn plaats zijn.

Mijn grootvader, de latere prof. Grijns, prefereerde eigenlijk een studie aan de T.H. in Delft. Financieel was echter alleen een academische studie medicijnen mogelijk, als hij zich een aantal jaren beschikbaar zou stellen als militair arts. Zo werd het Utrecht. In

1892 promoveerde hij als 24-jarige op de 'Nervus Opticus'. Daarna vertrok hij als officier van gezondheid naar Nederlands Indië.

Wegens zijn fysiologische opleiding werd hij gedetacheerd bij het door C. Eijkman geleide geneeskundig laboratorium. Met enige onderbrekingen wegens de Lombokexpeditie en de Atjeh-oorlog wijdde hij zich aan het onderzoek naar de oorzaak van de ziekte beri beri. Eijkman had al ontdekt dat het zilvertviesje van de rijstkorrels een rol speelde. Hij ging er van uit dat het ging om een vergiftiging of om een infectie. Onderzoek van Grijns leidde tot de conclusie dat hier sprake was van een totaal onbekende stof, onmisbaar bij het in stand houden van het zenuwstelsel.

Het heeft Grijns veel moeite gekost Eijkman ervan te overtuigen dat er géén infectie in het spel was, maar dat beri beri een deficiëntieziekte bleek. Grijns' publicatie terzake werd in 1901 dan ook zeer koel ontvangen. De weerstand was groot. Pas later werd duidelijk dat hier de grondslag voor de vitamineleer gelegd was. In wetenschappelijke kringen is later wel gesuggereerd dat het in de rede had gelegen als Eijkman de eer, en daarmee ook de Nobelprijs, gedeeld had met Grijns. Zelf heeft hij nooit met die mening ingestemd; hij had grote waardering voor zijn vroegere leermeester Eijkman. Wel is mijn grootvader teleurgesteld geweest dat hij zich, zowel in Batavia als later in Wageningen, moest behelpen met een te klein en onvoldoende geoutilleerd instituut. Hij mocht na 1912, toen zelf directeur van het Batavia's instituut, wel een nieuw geheel ontwerpen, dat ook gebouwd is. Daar heeft hij zelf, kort voor zijn vertrek naar Holland in 1917, echter maar enkele maanden gewerkt. Zou het anders gelopen zijn als hij zelf niet zo'n uitermate bescheiden man was geweest? Vergeef me deze wat uitvoerige reactie die ik nodig achtte lom de eenzijdigheid van het Eijkman-artikel in uw overigens gewaardeerde blad aan de kaak stellen.

Mr. J. van Goevereen-Grijns, Groesbeek

Gerrit Grijns (1865-1944)

© Museum Boerhaave Leiden
(Met dank aan LU Wageningen).

Brieven aan de redactie sturen naar: *Illustrer*, postbus 80125, 3508 TC Utrecht, fax (030) 253 36 85 of illustrer@csc.usc.uu.nl. De redactie houdt zich het recht voor om ingezonden kopij te weigeren of in te korten.

Lezersservice: voorintekening

Beroep op de wetenschap

'Beroep op de wetenschap. Utrechtse geleerden tussen universiteit en samenleving 1850-1940'

In dit boek wordt aan de hand van negen portretten van Utrechtse geleerden het proces van 'vermaatschappelijking' van wetenschap en universiteit toegelicht. De geportretteerden zijn G.W. Kernkamp, W.G. Brill, P. Harting, F.C. Donders, H.R. Kruyt, J. d'Aulnis de Bourrouill, H.J. Hamaker, D.F. van Esveld en C.H.D. Buys Ballot.

De heer/mevrouw

Adres (s.v.p.geen postbusnummer)

Postcode/woonplaats

bestelt ex. van de uitgave 'Beroep op de wetenschap. Utrechtse geleerden tussen universiteit en samenleving 1850-1940'. De gebonden, geïllustreerde uitgave kost tot 7 april 1999 f 39,95; daarna f 49,95.

Deze bon kunt u inleveren bij de boekhandel. Een andere mogelijkheid is dat u de bon zonder postzegel stuurt naar Uitgeverij Matrijs Antwoordnummer 4121 3500 VB Utrecht.

In april 1999 ontvangt u samen met het boek een acceptgiro waarmee u kunt betalen.

Bon

Colofon

Illustrer 14, jaargang 4, maart 1999

Illustrer is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds, in samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad. *Illustrer* verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 70.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts
Redactie: Armand Heijnen, Leneke Visser, Johan Vlasblom

Redactie-advies: Mascha Damen, Sandra van Dillen, Peter Giessen, Esther Lusse, Ted Sanders, Harry van den Tweel

Redactie-raad: Paul van den Hoven, hoogleraar Nederlands, Joop Kessels, directeur Communicatie (voorzitter); Joke Mat, redactie NRC-Handelsblad; Bertien Collette, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Arie Smit, vice voorzitter Utrechts Universiteitsfonds; Leon van de Zande, alumnivereniging Nederlands

Aan dit nummer werkten verder mee: Herbert Blankesteijn, Xander Bronkhorst, Tanny Dobbelaar, Maarten Evenblij, René Franssen, Peter Giesen, Joke van der Glas, Gijs de Graaf, Erik Hardeman, Gerard Janssen, Roy Meijer, Janny Ruardy, Paul Schnabel, Leonie van de Schoor, Sander van Walsum

Fotografie: Ivar Pel, Stijn Rademaker, Maarten Hartman, Eveline Jacq

Cartoon: Niels Bongers

Basisontwerp: Jeske van der Poel, Breda

Opmaak: Jeske van der Poel, Breda; Elsa Zijlmans, Senia Ontwerpers

Druk: Drukkerij Dijkman BV, Diemen

© Universiteit Utrecht. *Illustrer*, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is – onder bronvermelding – toegestaan. Het U-blad stelt op verzoek van de redactie eerder in het U-blad verschenen artikelen en illustraties beschikbaar aan *Illustrer*.
ISSN: 1383-4703

Voor toezending is gebruik gemaakt van het alumnibestand van de Universiteit Utrecht

Redactie-adres:
Illustrer, postbus 80125,
3508 TC Utrecht,
(030) 253 40 73,
fax: (030) 253 36 85,
e-mail:
illustrer.redactie@csc.usc.uu.nl

Publicaties

Publicaties

Herinneringen van een gewoon hoogleraar

Ter gelegenheid van zijn afscheid als gewoon hoogleraar bij de interfacultaire vakgroep Milieukunde aan de UvA heeft Egbert Tellegen zijn memoires geschreven. Van '55 tot '62 studeert Tellegen sociologie in Utrecht bij prof. Kruijt en Groenman. Hij is in deze jaren als enige sociologiestudent corpslid, hoewel niet van harte vanwege z'n linkse ideeën en lidmaatschap van de PvdA. Tellegen wordt na zijn studie sociologie in Utrecht docent aan de UvA en promoveert op de morele uitgangspunten van Max Weber. De belangstelling voor het milieu ontstaat in 1970 tijdens een gastdocentschap in New York. Hem wordt dan duidelijk dat het milieu beschermd moet worden tegen allerlei menselijke activiteiten. Tellegen heeft dan ook alle 35 jaren die hij bij de UvA heeft doorgebracht, de tien kilometer die tussen huis en universiteit lag per fiets afgelegd. Volgens hem zijn er geen weersomstandigheden die het fietsen onmogelijk maken.

Doordat zijn moeder van Russische afkomst is, ontstaat ook zijn belangstelling voor de grote milieuproblemen in Oost-Europa. Egbert Tellegen is na zijn afscheid in december aangesteld als onbezoldigd hoogleraar aan het Oost-Europa Instituut van dezelfde universiteit. [JR] *'Varen en een beetje voetbal. Herinneringen van een gewoon hoogleraar' van Egbert Tellegen is uitgegeven bij Jan van Arkel en kost f 27.50*

CD-DOM

Een virtueel bezoek aan het Domplein in Utrecht is sinds kort mogelijk met de CD-DOM die is uitgegeven door Het Spectrum. Op deze cd-rom staat namelijk de (bouw-)geschiedenis van de kerken op het Domplein van 250 tot heden. Het resultaat is verbluffend. Op overzichtelijke wijze wordt in beeld gebracht hoe er door de eeuwen heen is gebouwd, afgebroken of vernield door beeldenstorm en tornado, waardoor de Domtoren van de kerk is gescheiden. Ook is er muziek uit de verschillende periodes te horen. Door 3D-simulaties is

het met een simpele muisklik mogelijk om de digitale maquettes te draaien en de gebouwen vanaf alle kanten te aanschouwen. Veranderingen die aangebracht zijn worden opgelicht. Er is eveneens een rondleiding anno 1998.

De CD-DOM is eenvoudig in gebruik, geeft uitvoerige informatie en ziet er zeer fraai uit. [JR] *'Reconstructie in Europa: CD-DOM. Het Domplein van 250 tot heden' is uitgegeven door Het Spectrum en kost f 49.90*

Universiteit 'mannenbolwerk'

Honderd jaar vrouwen en universiteit. Wat heeft dat opgeleverd? Zoals de titel van de bundel 'Universiteit als modern mannenklooster' al zegt, is het daarmee bedroevend gesteld. Landelijke cijfers geven aan dat er in 1996 slechts 102 vrouwelijke hoogleraren op universiteiten werkzaam zijn, wat neerkomt op een percentage van 4,6. Op wetenschappelijk topniveau lijkt er weinig veranderd te zijn in die honderd jaar. In de bundel wordt een verklaring voor dit verschijnsel gezocht. [JR] *'Universiteit als modern mannenklooster' kwam tot stand onder redactie van Barbara van Balen en Agneta Fischer, is uitgegeven bij Het Spinhuis en kost f 47.50*

'Ook al voelt men zich gewond'

November 1940. Het ontslag van joodse hoogleraren door de Duitse bezetter veroorzaakt grote ontsteltenis in de universitaire gemeenschap. In Leiden roepen de studenten op tot een staking die de sluiting van de universiteit als gevolg heeft.

In Utrecht is er ook een oproep tot actie. Maar rector magnificus Kruyt maant de studenten tot kalmte: 'Ook al voelt men zich gewond, daarom slaat men toch niet de hand aan zichzelf.' Deze bezwering groeit uit tot een soort geloofsbelijdenis. Zij bepaalt het beleid gedurende de hele bezettingsperiode; de universiteit moet voor de samenleving behouden blijven. Dit eenvoudige uitgangspunt geeft aanleiding tot moeilijke keuzes en wrange gewetensconflicten. Daarover gaat dit boek. Het geeft een indringend en levendig beeld van een instituut dat zich immuun acht voor de waan van de dag, maar niet

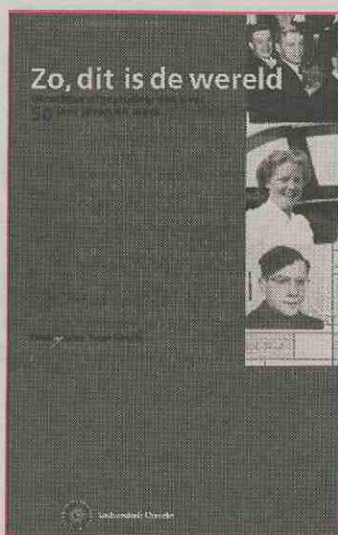
kan ontkomen aan de maalstroom van de bezettingstijd.

'Ook al voelt men zich gewond. De Utrechtse universiteit tijdens de Duitse bezetting' is geschreven door Sander van Walsum en is uitgegeven door de Universiteit Utrecht, 1995. Het boek kost f 25,- en is te bestellen bij de Universiteit Utrecht: (030) 253 35 50. U kunt het boek ook kopen bij de receptie van het Bestuursgebouw van de universiteit, Heidelberglaan 8, De Uithof.

Veertien Utrechtse alumni over hun leven en werk.

In het boek 'Zo, dit is de wereld' vertellen veertien alumni over hun Utrechtse jaren. Monseigneur Bär, (oud-)ambassadeur Van Walsum, oud-staatssecretaris Veder-Smit, emeritus hoogleraar Von der Dunk en Nobelprijswinnaar Bloembergen herinneren zich hoe ze in de jaren dertig, veertig en vijftig rondstapten in het brave decor van de Domstad. Hoe verliep hun carrière na hun studietijd? Hoe oordelen zij over universiteit en wetenschap van nu?

Zo, dit is de wereld, Utrechtse afgestudeerden over 50 jaar leven en werk.' Eindredactie: Twan Geurts. Uitgave Universiteit Utrecht, 1996. Voor lezers van Illuster is het boek te bestellen (nog een beperkte oplage!) voor f 20,- bij de Universiteit Utrecht: (030) 253 35 50. U kunt het boek ook kopen bij de receptie van het Bestuursgebouw van de universiteit, Heidelberglaan 8, De Uithof.

Gedichten

Kunsthistorica Ellen Jellema-van Woelderen (58) en haar dochter,

psychologiestudente Gwendolyn Jellema (25), hebben méér gemeen dan een studie aan de Utrechtse universiteit. Gwendolyn is lid van de UVSV en zit in het toneelbestuur. Ellen was vroeger ook lid van de UVSV en zat in het toneelbestuur. En daarnaast schrijven ze allebei gedichten die ze bundelden in het boekje 'Godin met eigen handen' (zie ook artikel op pagina 8 van deze Illuster). *'Godin met eigen handen', is uitgegeven door Stichting Uitgeverij Barbinsk, Leiden 1998.*

Personalia

► **Drs. P.J. (Peter) Schelleman** MBA is aan de Universiteit Utrecht benoemd tot directeur informatiemanagement. Schelleman (1943) is op dit moment al bij de Universiteit Utrecht werkzaam als directeur van de faculteit Letteren, eerder was hij onder meer directeur van de faculteit Wijsbegeerte. Schelleman wordt in deze voor de universiteit nieuwe functie verantwoordelijk voor het ontwikkelen en realiseren van de universitaire strategie op ICT-gebied en het behouden van samenhang in ontwikkelingen op verschillende deel-terreinen (ICT in het onderwijs, wetenschappelijk en bestuurlijke informatievoorziening, administratieve systemen, in- en externe digitale communicatie, technische infrastructuur).

► **Prof. dr. Geert Banck**, hoogle- raar 'Antropologie van Brazilië' aan de Universiteit Utrecht, is door de Braziliaanse president benoemd tot Commandeur in de Orde van Rio Branco. Deze voor buitenlanders hoogste Braziliaanse onderscheiding is hem toegekend voor zijn wetenschappelijk onderzoek en kennisverbreding in het algemeen over dat land. Het onderzoek van Banck richt zich vooral op de studie van lokale politieke processen, urbane sociale bewegingen en meer recent, de symbolische constructie van stedelijk imago.

► **Mevrouw drs. G.J.M. (Frida) van den Maagdenberg** is aan de Universiteit Utrecht benoemd tot directeur onderzoek. Van den Maagdenberg (1961) is momenteel directeur van de Vereniging van Nederlandse Universiteiten (VSNU). Daarvoor was zij onder meer secretaris van de faculteit der Economische Wetenschappen bij de KU Brabant en hoofd onderwijs, onderzoek- en studentenzaken bij de faculteit Wiskunde en Informatica van de Universiteit van Amsterdam. Zij studeerde Slavische talen en Rechten in Utrecht. De directeur onderzoek is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en realiseren van de onderzoekstrategie van de Universiteit Utrecht (onder meer diepte- en breedtestrategie, strategische allianties met bedrijven, kennisexploitatie, etc).

Informatie voor deze rubrieken gaarne toezenden aan de redactie onder vermelding van 'Publicaties' of 'Personalia'.

Germanicus

Ik zal nog maar net 14 zijn geweest, toen ik als klassenoudste meemocht naar de promotie van mijn leraar Latijn – later de rector van het Utrechtse 'Boni', dr. W.F. Akveld. Het ging over Germanicus, ik begreep er niets van, maar ik dacht wel meteen, dat wil ik dus ook. Het zou nog bijna 20 jaar duren en het was ook niet in de Senaatszaal, die ik juist zo mooi vond, maar in een kale collegezaal met twee palmen in Rotterdam. De schade is wel ingehaald, want ik heb inmiddels zelf alweer zo'n 30 promovendi voor hun 'Germanicus' met een bul mogen belonen. Vanaf de schoorsteen kijkt een andere koningin op hen neer, maar hun voeten staan nog altijd op het Shiraz-je, dat nu zo versleten is dat ook het Utrechts Universiteitsmuseum het niet meer wil hebben.

Er is verder wel veel veranderd sinds 1962. Als je naar de agenda van de pedel kijkt, staat ze aan het hoofd van een bijna volcontinu bedrijf, met soms wel vier of vijf promoties per dag. De eerste al zo vroeg in de ochtend dat sommige collega's iets te laat merken dat de eerste borrel die dag nog voor de koffie komt.

Promoveren was vroeger natuurlijk bijna uitsluitend een mannenaangelegenheid, tot aan het promotiediner toe. Een laatste restje van seksisme is nog te vinden in het ontbreken van een kledingvoorschrift voor de promovenda of vrouwelijke paranymfen. Meestal zien die er overigens heel leuk uit, al wordt mijn herinnering toch vooral bepaald door die ene promovenda, die als een soort Pippi Langkous binnen kwam rollen. De zwarte rok met plastron zullen veel vrouwen wel weer iets te Marlene Dietrich-achtig vinden, maar voor mannen blijft het een uitkomst, omdat vrijwel niemand over een fatsoenlijk pak beschikt. En dan nog moet je er altijd even aan herinneren dat het Shiraz-je niet bestand is tegen van die stevige bruine Mephisto's en dat bij een rok wel witte handschoenen, maar geen witte Nike-sokken horen.

Is dat nu belangrijk? Nee, maar we voeren in de Senaatszaal met zijn allen, in alle ernst en vaak voor een 'volle bak' een toneelstuk in twee bedrijven op en dat lukt alleen maar overtuigend als iedereen ook netjes zijn rol speelt. Ik heb een keer een pastor meegemaakt die zich bij elke handeling van het dooprutueel verontschuldigde voor het onzinnige ervan. Daar had hij misschien wel gelijk in, maar als peter bij de doopvont ga je voor het ritueel en wil je niet lastig gevallen worden met de twijfels van een katholiek geworden Maarten Koning. Die is trouwens ook nooit gepromoveerd en heeft er 5000 bladzijden voor nodig om dat te rechtvaardigen. Vergeefs.

Paul Schinabel
Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau

Kleur

De zijsprong

Opmerkelijke loopbanen

In 1994 studeerde Ellis Toxopeus (1967) af als scheikundige. Tegenwoordig ontwerpt ze in haar Utrechtse atelier 'Oranje Raaf' ramen van glas in lood.

Het huis van Ellis Toxopeus is ongeveer even breed als Ellis lang is. Als ze haar armen zijwaarts strekt, kan ze op veel plaatsen beide muren aanraken. Op zijn breedst is het huis hooguit twee meter. Het heeft drie verdiepingen, opgeschilderd in vrolijke kleuren. Helemaal bovenin heeft Ellis haar atelier. Daar snijdt ze stukjes glas die ze vervolgens bestrijkt met glaspoeder in allerlei kleuren. In de keuken op de begane grond staat haar glasoven, waar het poeder op het glas gebrand wordt. Daarna brengt ze de stukjes glas weer naar boven waar ze deze in lood vervat. 'Zeker met grote ontwerpen is dit huis heel lastig', zegt Ellis. 'Ik ben altijd bang dat er een stofje op komt als ik het glas naar beneden breng. Of dat ik tegen de muren stoot.' Ze wil haar atelier gaan verplaatsen naar een nog te bouwen schuur in de tuin. Helaas is de tuin vervuild. Pas na een grondige sanering kan ze met de bouw van de schuur beginnen.

Voordat Ellis afstudeerde als chemicus, had ze al verschillende studies geprobeerd. Op de middelbare school had ze een exact vakkenpakket. Het lag dus voor de hand dat ze een exacte studie ging doen. 'Voor diergeneeskunde werd ik uitgeloot en biologie, dat deed mijn broer al. Toen koos ik voor geofysica, dat klonk minder saai dan natuurkunde.' De studie bleek geen succes en Ellis hield er snel mee op. Een van haar vriendinnen was net gestopt met de Hogere Laboratoriumschool. 'Dus ging ik dat maar doen. Nee, ik dacht er niet bij na of ik dit nu wilde. Bovendien was die school erg eenvoudig. Ik hoefde me niet in te spannen en ik kon er veel dingen naast doen.' Na de laboratoriumschool kon ze in twee jaar een doctoraal chemie halen. Dat deed ze dus, zonder veel plezier. 'Het klinkt bizar, maar ik dacht er weer niet bij na. Ik volgde braaf het spoor. Waarschijnlijk omdat ik ben opgevoed met de regel 'wat je begint moet je ook afmaken'. Peinzend: 'Wat ook meespeelde was dat idee van Kies exact: als je als meisje voor exact kiest, dan ligt de wereld voor je open. Dat onderdrukt het verlangen om iets te zoeken wat je echt wil doen.'

Na haar afstuderen wist ze het zeker: ze wilde geen leven in een witte jas of op kantoor. Ze wilde met haar handen gaan wer-

Ellis Toxopeus: 'Jaren lopen sukkelen.'

ken. En ze wilde iets gaan doen met 'kleur'. Ellis: 'Ik houd ontzettend veel van kleuren. Misschien komt dat omdat mijn moeder onze kinderkamers vroeger spierwit heeft gemaakt. Dat vond ze proper: wit staat voor schoon.' In het OM-project (bestemd voor werkloze academici), onderzocht ze welk beroep het best bij haar zou passen. Iets in de modebranche? Een carrière als kunstschilder? Het werd glas in lood. Ze ging een opleiding volgen aan de Antwerpse kunstacademie en startte in 1996 Oranje Raaf, een atelier voor glas in lood. Het liefst maakt ze eigen ontwerpen, bijvoorbeeld voor een ruit in of naast de voordeur, of

voor raamhangers die beschermen tegen inkt. Ellis pakt haar boek met ontwerpen voor ramen met vlinders, bloemen, beesten, kleurige abstracte vormen en zelfs een raam met daarin een gedicht, gemaakt voor een trouwerij.

Ze slaat het boek dicht en wrijft over de kaft. Zegt dan: 'Ik vraag me weleens af waarom ik jaren heb lopen sukkelen voordat ik dit vak gevonden heb. Maar meestal ben ik gewoon ontzettend blij dat ik uiteindelijk weet wat ik moet doen.' (TD)

Oproep voor deze rubriek

Bent u na uw studie ook iets heel anders gaan doen of kent u iemand die een 'zij-sprong' heeft gemaakt, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, tel.: (030) 253 40 73, fax: (030) 253 36 85,

Illustrer 15 verschijnt op
19 juni

Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 6 mei
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.